

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа
"Український інститут науково-технічної експертизи та інформації"

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНА ДОПОВІДЬ

**Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність
в Україні у 2024 році**

Київ – 2025

УДК 001.89:311.3(477)
ISBN 978-966-479-172-1 (online)

Авторський колектив:

Писаренко Т.В., Куранда Т.К., Гаврис Т.В., Швед Н.Ю., Осадча А.Б., Тітаєвська Є.С.

Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2024 році:
науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. – К.: УкрІНТЕІ,
2025. – 115 с.

Викладено результати моніторингового дослідження стану наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні у 2024 р. на основі даних головних розпорядників бюджетних коштів, зарубіжних джерел інформації (світових рейтингів, міжнародних наукометричних баз даних).

Розраховано на представників органів державної влади, наукових працівників, інженерних кадрів, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів і студентів відповідних спеціальностей.

ISBN 978-966-479-172-1 (online)

© МОН України, 2025

© УкрІНТЕІ, 2025

© Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЗА ПОКАЗНИКАМИ СВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ	7
1.1 Глобальний інноваційний індекс	8
1.2 Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності	10
1.3 Зведений Інноваційний Індекс	12
1.4 Індекс людського розвитку	15
1.5 Індекс цифрової економіки та суспільства	16
2 СТАН КАДРОВОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	17
2.1 Наукові кадри	17
2.2 Тенденції фінансування ДіР за рахунок усіх джерел	21
2.3 Бюджетне фінансування наукової сфери України	26
2.4 Видатки державного бюджету на наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки	28
2.5 Фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази	32
2.6 Інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери	35
3 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ) РОЗРОБОК	38
3.1 Кількісна оцінка виконуваних наукових (науково-технічних) робіт бюджетного фінансування	38
3.2 Стан створення / впровадження результатів наукових досліджень і науково- технічних (експериментальних) розробок	40
3.3 Публікаційна діяльність	44
3.4 Патентна активність	47
4 РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ) РОЗРОБОК ЗА НАПРЯМАМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ	50
4.1 Фундаментальні наукові дослідження	50
4.2 Прикладні наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки	58
4.3 Проєкти грантового фінансування НФДУ	72
4.4 Державні цільові наукові та науково-технічні програми	75
4.5 Науково-технічні (експериментальні) розробки за державним замовленням	80
4.6 Проєкти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва	85
5 ПУБЛІКАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯННЯХ	90
ВИСНОВКИ	97
ДОДАТКИ	101
Додаток А	101
Розподіл видатків Державного бюджету України на наукову сферу за головними розпорядниками у 2024 р., млн грн.	101
Додаток Б	103

Розподіл видатків загального фонду Державного бюджету України на наукову сферу за бюджетними програмами у 2024 р., млн грн.....	103
Додаток В	107
Динаміка фінансування наукової сфери України за загальним і спеціальним фондами державного бюджету у розрізі напрямів бюджетного фінансування, млн грн	107
Додаток Г	108
Основні результати наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, виконаних у 2024 р., за напрямами бюджетного фінансування, од.	108
Додаток Д.....	112
Показники створення / впровадження наукової (науково-технічної) продукції, отриманої за результатами виконання наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у 2024 р., у розрізі головних розпорядників	112

ВСТУП

Результати моніторингових досліджень вітчизняної наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, здійсненої у 2024 р., наводяться в науково-аналітичній доповіді за групами показників:

- кількісна оцінка стану науково-інноваційної сфери України у міжнародних порівняннях за показниками світових рейтингів;
- кадрове та фінансове забезпечення сфери наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок (далі – ДіР) за рахунок усіх джерел: за секторами діяльності, галузями наук;
- бюджетне фінансове забезпечення наукової сфери України: за видами ДіР, напрямками бюджетного фінансування, головними розпорядниками бюджетних коштів (далі – головні розпорядники);
- кількісна оцінка виконуваних наукових (науково-технічних) робіт (далі – НТР) у звітному році: за напрямками бюджетного фінансування, головними розпорядниками;
- кількісна оцінка створеної та впровадженої наукової (науково-технічної) продукції (далі – НТП) у звітному році: за напрямками бюджетного фінансування, видами НТП, головними розпорядниками;
- кількісна оцінка публікаційної діяльності: за видами наукових публікацій, напрямками бюджетного фінансування, головними розпорядниками;
- кількісна оцінка патентної активності: за напрямками бюджетного фінансування, головними розпорядниками;
- кількісна оцінка стану публікаційної діяльності України у міжнародних порівняннях.

Розділ 1 щодо позицій України у світовому вимірі рівня науково-технологічного та інноваційного розвитку підготовлено за даними зарубіжних джерел інформації, зокрема рейтингів Глобального інноваційного індексу, Глобального індексу стійкої конкурентоспроможності, Глобального індексу конкурентоспроможності талантів, Зведеного інноваційного індексу за індикаторами Європейського інноваційного табло та ін.

Розділ 2.1-2.2 щодо кадрового забезпечення та фінансування ДіР за рахунок усіх джерел підготовлено за даними Державної служби статистики України.

Розділи 2.3-2.6, 3, 4 щодо бюджетного фінансового забезпечення та результатів ДіР підготовлено на виконання п.12 постанови Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 р. № 13 за даними відомостей, що надавали головні розпорядники Міністерству освіти і науки України за формами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 11.01.2012 № 10, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 січня 2012 р. за № 146/20459, але оновленими Міністерством освіти і науки відповідно до вимог реалізації цілі щодо удосконалення механізму подання розпорядниками бюджетних коштів відомостей про результати зазначеної діяльності

за єдиною формою звітності через Національну електронну науково-інформаційну систему.

Основними напрямками бюджетного фінансування, за якими здійснюється аналіз вітчизняної наукової і науково-технічної діяльності, є:

- фундаментальні наукові дослідження базового фінансування (далі – фундаментальні НД);
- прикладні наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки базового фінансування (далі – прикладні ДіР);
- проекти грантового фінансування Національного фонду досліджень України (далі – проекти НФДУ);
- державні цільові наукові і науково-технічні програми (ДЦНТП);
- науково-технічні (експериментальні) розробки за державним замовленням (далі – розробки за державним замовленням);
- проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва;
- фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази;
- інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери.

Розділ 5 щодо рівня вітчизняної публікаційної діяльності в порівнянні з іншими країнами світу підготовлено за даними зарубіжних джерел інформації, зокрема міжнародних наукометричних баз даних Scopus (далі – БД Scopus) та Web of Science (далі – БД WoS).

З огляду на відсутність відомостей щодо фінансового забезпечення та результатів ДіР, виконуваних організаціями, що належать до сфери управління Міноборони, Мінстратегпрому, АТ "Українська оборонна промисловість", а також низки наукових установ, закладів вищої освіти та інших організацій, що розташовані на території проведення активних бойових дій в Україні, показники щодо проведення ДіР за 2024 рік є неповними як за видатками на виконання ДіР, так і щодо отриманих результатів.

1 НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЗА ПОКАЗНИКАМИ СВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ

У сучасному світі дедалі більшого значення набуває концепція збалансованого економічного розвитку, яка акцентує увагу на ролі нових технологій, інновацій та знань як ключових чинників економічного зростання. Науково-інноваційна спроможність національної економіки є визначальним чинником її конкурентоспроможності, сталого розвитку та інтеграції у глобальний економічний простір.

Для України, яка прагне посилити свої позиції на міжнародній арені, системний аналіз показників інноваційного розвитку у світових рейтингах є важливим інструментом формування ефективної державної політики у сферах науки, технологій та інновацій.

Оцінювання стану науково-технічної сфери та рівня інноваційного розвитку України здійснюється на основі різноманітних міжнародних рейтингів та індексів. Вони відображають не лише поточний стан, а й динаміку інноваційної активності, її вплив на економіку та соціальну сферу країни. Цей процес є комплексним і охоплює оцінку наукового потенціалу, технологічного рівня, інтенсивності впровадження інновацій та результативності науково-технічних розробок.

Всебічну характеристику цих показників дають Глобальний індекс інновацій – ГІІ (The Global Innovation Index), Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності – ГІСК (The Global Sustainable Competitiveness Index), Зведений Інноваційний Індекс – ЗІІ (Summary Innovation Index – SII) та Індекс людського розвитку – ІЛР (Human Development Index).

Динаміка рейтингів України за трьома найбільш популярними підходами до оцінки інноваційної спроможності за 2016-2024 рр. – ГІІ, ГІСК, ЗІІ – демонструє, що наша держава займає досить скромні місця, хоча останніми роками спостерігається тенденція до покращення деяких позицій. Так, у міжнародних рейтингах ГІСК та ЗІІ у 2024 р. Україна покращила свої показники (47 місце та 33 відповідно) проти 2023 р. (57 місце та 34 відповідно) (рис.1.1).

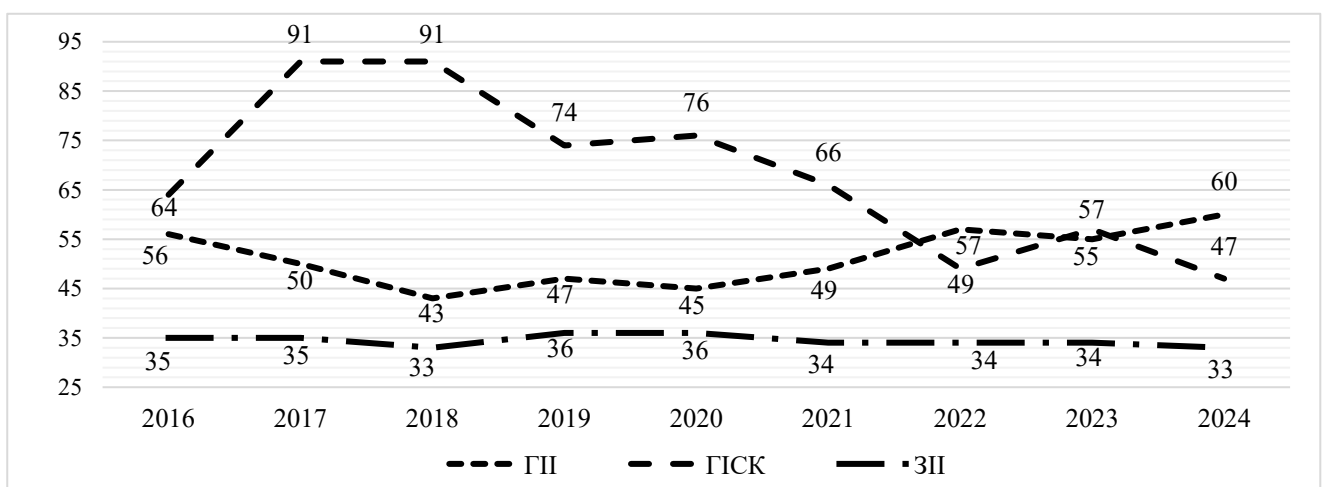

Рис. 1.1 Рейтинги України за індексами інноваційної спроможності

1.1 Глобальний інноваційний індекс

Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index) – дослідження інноваційного клімату країн, яке проводиться з 2007 р. Рейтинг щорічно складає Корнельський університет (Cornell University) спільно з міжнародною школою бізнесу INSEAD та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization, WIPO, BOIB). Незалежну статистичну перевірку дослідження здійснює Спільний дослідницький центр Європейської комісії¹. Доповідь 2024 р. під назвою: "Реалізація перспектив соціального підприємництва" ранжує понад 130 країн за рівнем їх інноваційної результативності.

П'ятірку лідерів рейтингу ГІ 2024 р. очолюють Швейцарія, Швеція, США, Сінгапур та Велика Британія. Порівняно з минулим роком, Сінгапур піднявся з 5-го місця на 4-е за рахунок кількості перших місць в інноваційних показниках ГІ – 14 з 78 показників. Велика Британія замикає п'ятірку лідерів в рейтингу. Серед країн колишнього СРСР лідерами є Естонія, Литва та Латвія (16, 35 та 42 місце відповідно). Серед країн – наших сусідів – Польща посіла 40 місце (піднявшись на одну сходинку)

Україна у 2024 році посіла 60 місце та 4 – серед 38 країн із групою доходів нижче середнього (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Топ - 5 інноваційні економіки по групах країн за рівнем доходу на душу населення (групування Світового банку) у 2023 р., (місце у рейтингу ГІ)

Високододісна група (51 країна)	Дохід вище середнього (34 країни)	Дохід нижче середнього (38 країн)	Низькододісна група (10 країн)
1. Швейцарія (1)	1. Китай (11)	1. Індія (39)	1. Руанда (104)
2. Швеція (2)	2. Малайзія (33)	2. В'єтнам (44)	2. Мадагаскар (110)
3. США (3)	3. Туреччина (37)	3. Філіппіни (53)	3. Того (117)
4. Сінгапур (4)	4. Болгарія (38)	4. Україна (60)	4. Уганда (121)
5. Велика Британія (5)	5. Таїланд (41)	5. Іран (64)	5. Бурунді (127)

Джерело: The Global Innovation Index 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tind.wipo.int/record/50062?v=pdf>

Незважаючи на агресивну війну Росії проти України, ГІ 2024 показує позитивні тенденції розвитку інновацій в нашій країні. Зокрема за такими підіндексами як:

- Складність ринку – 85 місце (у 2023 р. – 104);
- Складність ведення бізнесу – 45 місце (48);
- Знання і технологічні результати – 34 місце (45) (рис. 1.2).

¹ https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/assets/67729/2000%20Global%20Innovation%20Index%202024_WEB3lite.pdf

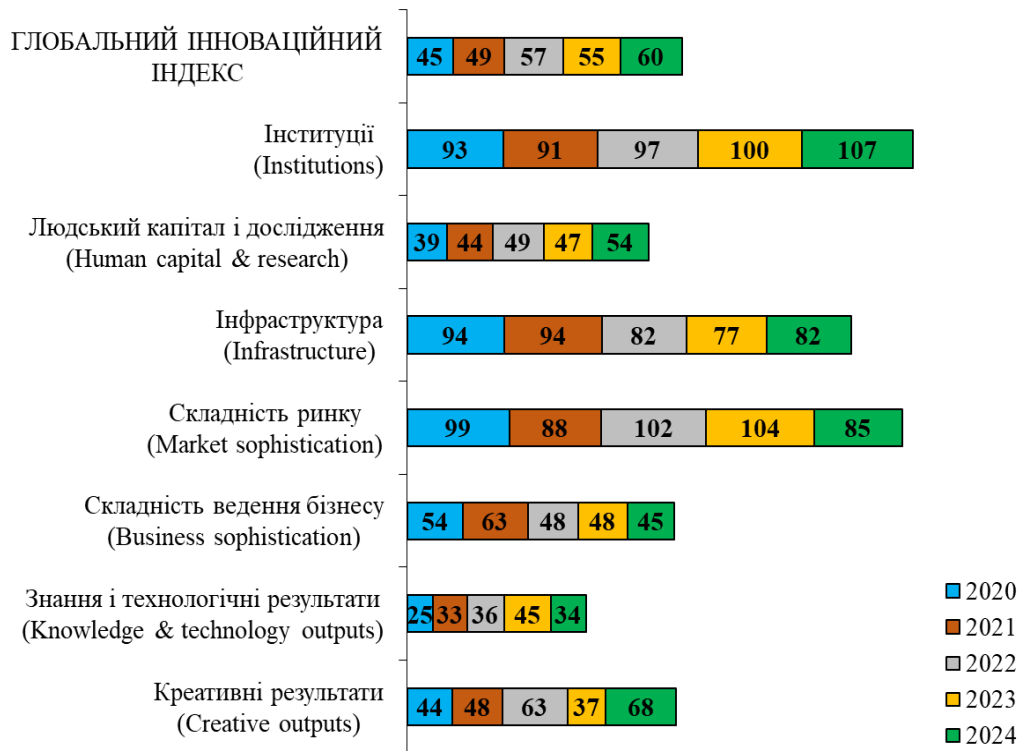

Рис. 1.2 Динаміка підіндексів Глобального інноваційного індексу України, місце у рейтингу за період 2020-2024 рр.

Джерело: The Global Innovation Index 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
 The Global Innovation Index 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
 The Global Innovation Index 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
 The Global Innovation Index 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
 The Global Innovation Index 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tind.wipo.int/record/50062?v=pdf>

Україна демонструє кращі позиції в рейтингу інноваційних результатів, ніж у рейтингу інноваційних ресурсів. Автори ГІІ порівнюють результати в інноваційній сфері з рівнем економічного розвитку країни, який вимірюють за показником ВВП на душу населення. У рейтингу наша країна посідає 6-е місце. Також треба відмітити, що Україна є однією з країн, де інноваційний розвиток випереджає економічний розвиток, і ця особливість зберігається в довгостроковій перспективі (2014-2024 рр.).

За підіндексом "Знання і технологічні результати" Україна значно покращила свої позиції, перемістившись із 45-го місця на 34, покращивши свій результат на 11 позицій проти 2023 р. Серед сильних сторін даного підіндексу варто виділити такі:

"Створення знань", де наша країна займає 29-е місце, у тому числі за показниками: "Відношення кількості патентів за країною походження до ВВП" (34), "Відношення корисних моделей за країною походження до ВВП" (1);

"Вплив знань" (60 місце) – "Витрати на комп'ютерне та програмне забезпечення у відсотках до ВВП" (4);

"Поширення знань" (35 місце) – "Експорт ІКТ послуг у відсотках до загального обсягу зовнішньої торгівлі" (5).

За підіндексом "Креативні результати", що визначає результати інновацій, Україна на 68 місці, втративши 31 позицію проти 2023 р., однак сильними сторонами цього підіндексу є показники "Створення мобільних додатків за країною походження розробника/фірми по відношенню до ВВП" (11 проти 12) та "Коміти у GitHub / млн населення у віці 15-69 років" (39 проти 43) індикатора "Онлайн креативність" (39 місце проти 44 у 2023 р.).

Не дивлячись на низку вище вказаних сильних сторін рейтингу, слід зазначити, що у 2024 р. позиції України знизились за 11-ма показниками, які відносяться до таких підіндексів як:

- 1 показник – підіндекс "Інституції" ("Стан регуляторного середовища" – 106 місце проти 77 у 2023 р.);
- 3 показники – підіндекс "Людський капітал і дослідження" ("Освіта" – 43 місце проти 31 у 2023 р., "Вища освіта" – 49 місце проти 37 та "Дослідження і розробки" – 69 місце проти 68 у 2023 р.);
- 2 показники – підіндекс "Інфраструктура" ("Загальна інфраструктура" та "Екологічна стабільність" – 117 місце проти 105 та 81 місце проти 74 відповідно у 2023 р.);
- 1 показник – підіндекс "Складність ринку" ("Торгівля, диверсифікація та масштаби ринку" – 50 місце проти 40 у 2023 р.);
- 1 показник – підіндекс "Складність ведення бізнесу" ("Засвоєння знань" – 69 місце проти 66 у 2023 р.);
- 1 показник – підіндекс "Знання і технологічні результати" ("Створення знань" – 29 місце проти 28 у 2023 р.);
- 2 показники – підіндекс "Креативні результати" ("Нематеріальні активи" та "Креативні товари та послуги" – 69 місце проти 19 та 89 місце проти 82 відповідно у 2023 р.).

1.2 Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності

З моменту своєї першої публікації у 2012 р. Глобальний індекс стійкої конкурентоспроможності – ГІСК (Global Sustainable Competitiveness Index – GSCI) – перший індекс, який вимірює ефективність екологічного, соціального та корпоративного управління країни в усьому світі – був некомерційним проєктом. Автори рейтингу змогли привернути увагу до більш вдосконаленої методології, збільшили кількість проаналізованих показників зі 190 до 216 і повторно розрахували ГІСК, у результаті чого отримали понад 1,5 мільйона окремих даних.

Звіт ГІСК 2024 р. містить вичерпний огляд поточного стану світу – глобального, регіонального та національного – за шістьма основними показниками конкурентоспроможності:

- природний капітал (Natural Capital);
- ресурсоемність та ефективність (Resource Intensity-Efficiency);
- інтелектуальний капітал (Intellectual Capital);
- економічна стійкість (Economic Sustainability);
- соціальний капітал (Social Capital);
- управління (Governance Performance).

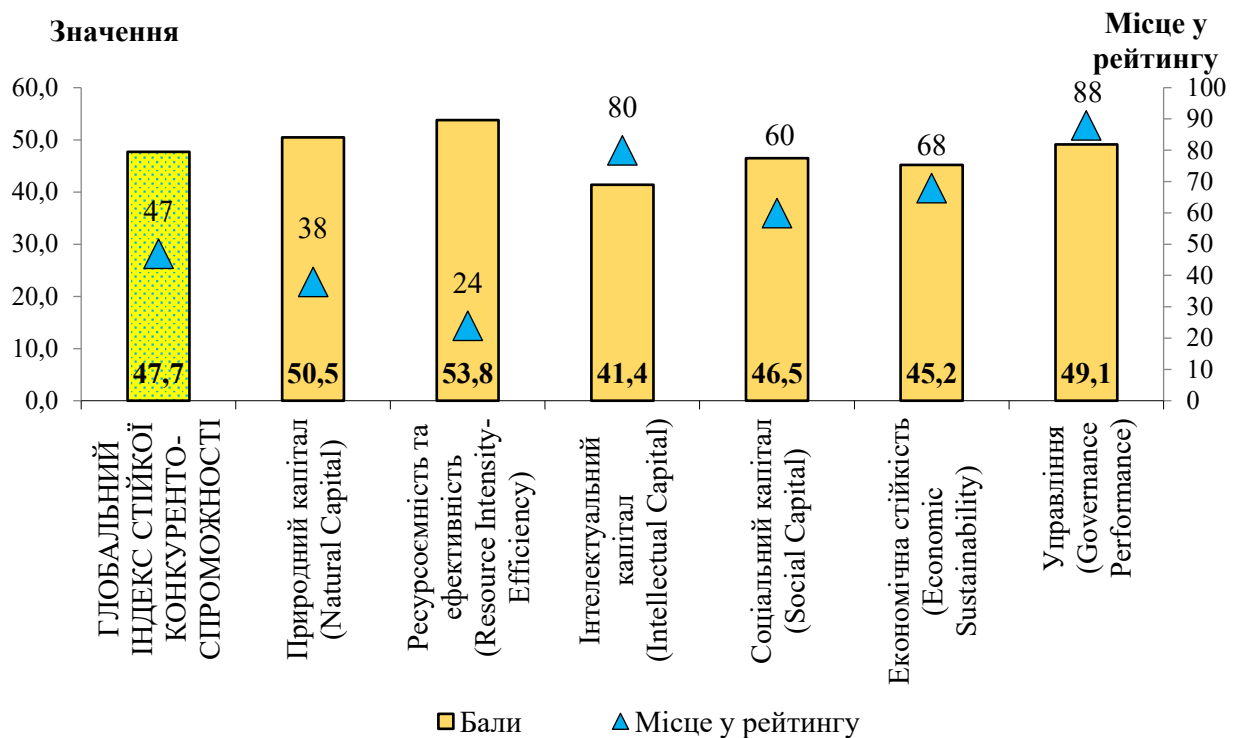
У топ-5 країн рейтингу ГІСК входять чотири Скандинавські країни: лідирує Швеція, на другому місці – Фінляндія, на третьому – Данія, на п'ятому місці – Норвегія. На четвертій позиції знаходиться Швейцарія.

Тільки дві країни у топ-20 не Європейські, це Японія, що посідає 10 місце та Південна Корея – 16 місце. Франція – на 7 місці, Німеччина – 9, Велика Британія – 14, Польща – 17.

Китай займає 28 місце за рахунок сильних показників за інтелектуальним капіталом, але відстає у природному капіталі та ефективності ресурсів.

США посідають 35-е місце, за рахунок зниження показників у сфері ефективності використання ресурсів та соціального капіталу, що може потенційно підірвати глобальне становище США у майбутньому.

Україна, проти 2023 р. (57 місце зі 180 країн світу), покращила свої показники на 10 позицій у 2024 р. та посідає 47 місце (зі 191 країни світу). Цьогорічний бал 47,7, у 2023 р. – 46,2 (середній бал за рейтингом становить 43,9, а максимальний 100,0). Україна займає непогані місця за такими показниками конкурентоспроможності як "Ресурсоемність та ефективність (Resource Intensity-Efficiency)" – 24 місце (53,8) та "Природний капітал (Natural Capital)" – 38 місце (50,5), чого не можна сказати про показники "Інтелектуальний капітал (Intellectual Capital)" – 80 місце (41,4) та "Управління (Government Performance)" – 88 місце (49,1) (рис. 1.3).

Джерело: Global Sustainable Competitiveness Index 2024

<https://solability.com/download/the-global-sustainable-competitiveness-index-2024/?tmstv=1738063671>

**Рис. 1.3 Рейтинг України за показниками
Глобального індексу стійкої конкурентоспроможності**

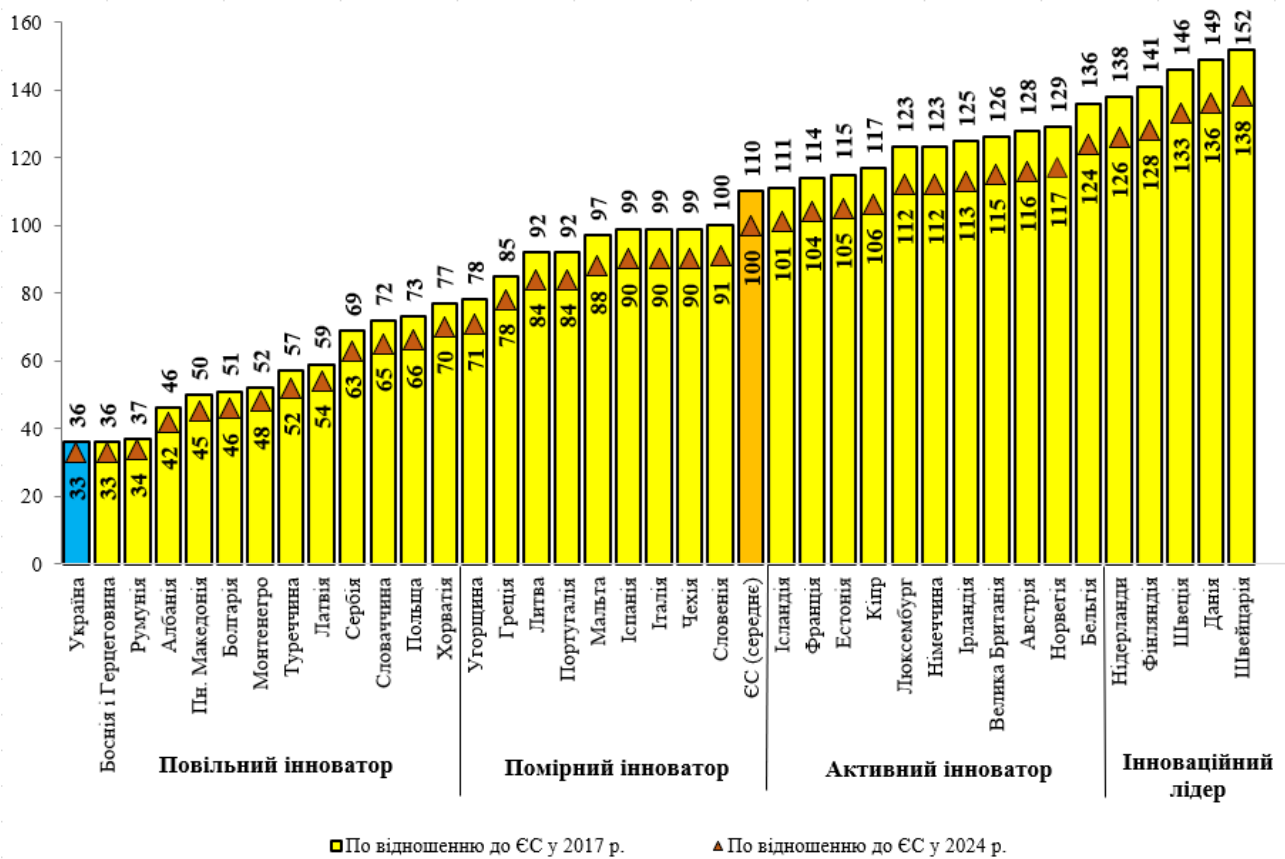
1.3 Зведений Інноваційний Індекс

Європейське інноваційне табло ЄІТ (European Innovation Scoreboard) є важливим інструментом оцінювання та рейтингування науково-технологічного та інноваційного розвитку країн Європи. ЄІТ – це система показників науково-технічної та інноваційної діяльності, на основі якої розраховують Зведений Інноваційний Індекс – ЗІІ (Summary Innovation Index) для кожної європейської країни.

В ЄІТ виділяють чотири основні категорії індикаторів ("Рамкові умови", "Інвестиції", "Інноваційна активність" та "Вплив") та 12 інноваційних вимірів, що охоплюють у цілому 32 показники².

ЗІІ розраховують як середнє арифметичне з цих індикаторів. На основі отриманих результатів визначають статус країни з чотирьох можливих (рис. 1.4): інноваційні лідери (оцінка вище 125 % від середнього показника по ЄС); активні інноватори (оцінка між 100-125 % від середнього показника по ЄС); помірні інноватори (оцінка між 70-100 % від середнього показника по ЄС); повільні інноватори (оцінка нижче 70 % від середнього показника по ЄС).

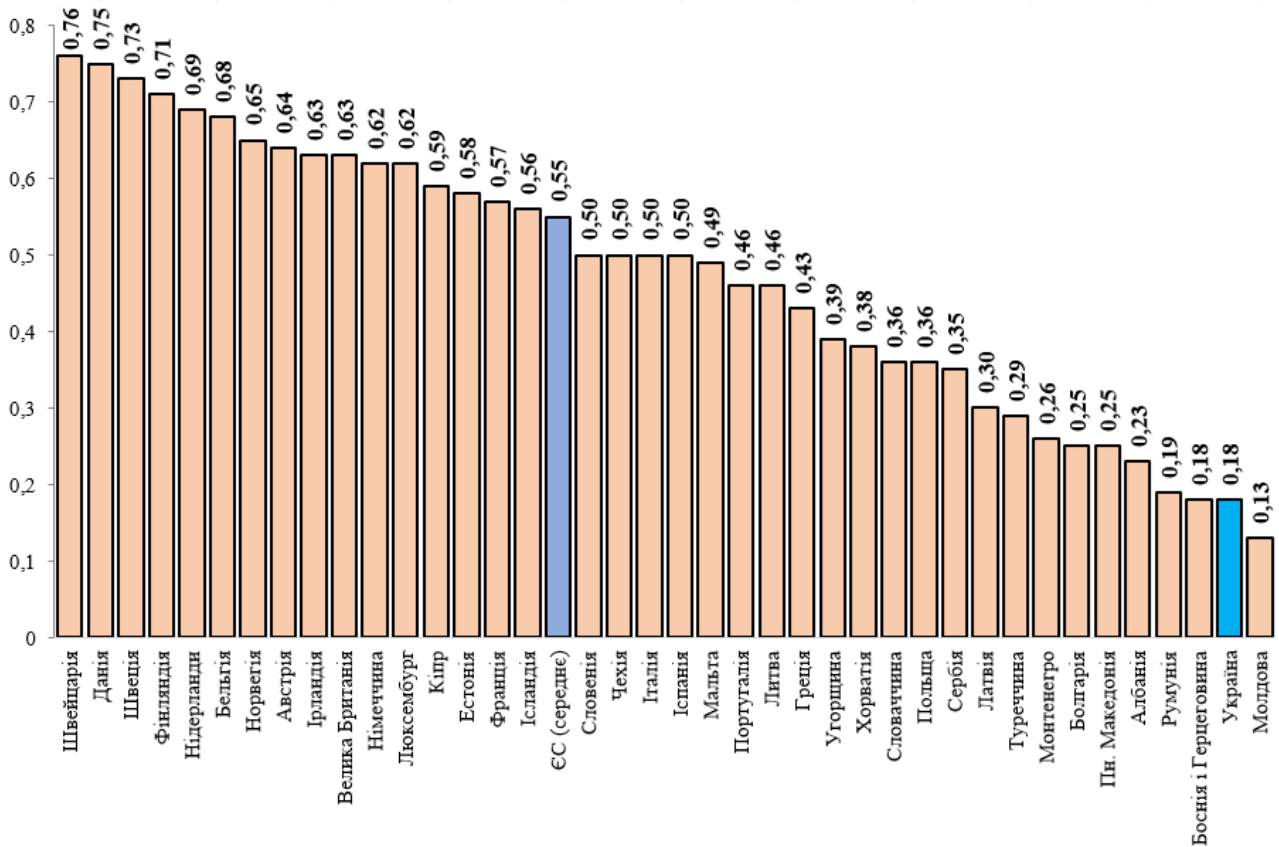
² European Innovation Scoreboard 2024 // <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8a4a4a1f-3e68-11ef-ab8f-01aa75ed71a1/language-en>

Джерело: <https://ris3.gov.cz/sites/default/files/2024-07/european%20innovation%20scoreboard%202024-KI0924445ENN.pdf>

Рис. 1.4 Зведений інноваційний індекс за 2024 р. відносно середнього по ЄС у 2017 р.

Перше місце за ЗІІ належить Швейцарії, далі йдуть Данія, Швеція, Фінляндія. **Україна**, зі значенням ЗІІ 36,0 (відносно середнього по ЄС у 2017 р.), має статус "повільного інноватора". Значення ЗІІ для України (0,18) залишається більш ніж утричі меншим за середнє по країнах ЄС (0,55) (рис. 1.5).

Джерело: <https://ris3.gov.cz/sites/default/files/2024-07/european%20innovation%20scoreboard%202024-KI0924445ENN.pdf>

Рис. 1.5 Зведений інноваційний індекс у 2024 р.

Кращі результати Україна демонструє в інноваційному вимірі "Вплив на зайнятість" індикатора "Вплив", "Інтелектуальні активи" та "Зв'язки" індикатора "Інноваційна активність" – 73,7, 20,0, 21,4 (у 2023 р. – 72,8, 17,3 та 21,0 відповідно).

Уперше за останні роки покращився показник "Цифровізація" індикатора "Рамкові умови" – 115,6, чого не можна сказати про показники "Екологічна стійкість" індикатора "Вплив" та "Людські ресурси" індикатора "Рамкові умови" – 71,5 та 29,8 порівняно з 76,7 та 34,9 у 2023 р.

У 2023-2024 рр. за інноваційним виміром "Інноватори" індикатора "Інноваційна активність" дані відсутні (рис. 1.6).

Рис.1.6 Україна у розрізі інноваційних вимірів індикаторів ЄІТ у 2023-2024 рр.

1.4 Індекс людського розвитку

У рейтингу 2023/2024 рр. за Індексом людського розвитку – ІЛР (Human Development Index – HDI) – Україна опустилась на 23 позиції та посідає 100 місце серед 193 країн світу (2021/2022 рр. – 77 місце). Загальний коефіцієнт України дорівнює 0,734 (з максимальних 1,000), і, за оцінками фахівців, цей показник відноситься до категорії високого рівня людського розвитку.

Рейтинг ІЛР 2023/2024 рр. очолює Швейцарія (з коефіцієнтом 0,967), другу сходинку посідає Норвегія (0,966), а трійку замикає Ісландія (0,959). До ТОП-10 увійшли Гонконг (Китай) (0,956), Данія (0,952), Швеція (0,952), Німеччина (0,950), Ірландія (0,950), Сінгапур (0,949) та Австралія (0,946).

ІЛР – це складний показник, що базується на трьох основних характеристиках розвитку людини: довголітті та здоров'ї (вимірюється очікуваною тривалістю життя при народженні); можливості одержувати знання (вимірюється середньою тривалістю навчання та очікуваною тривалістю навчання); здатності досягти гідного рівня життя, обмірюваної валовим національним доходом на душу населення.

Під час визначення ІЛР враховують також показники розвитку освіти: рівень освіченості населення, державні витрати на освіту. За рівнем освіченості населення Україна входить до числа лідируючих країн: за відсотком населення відповідної вікової

категорії, яке охоплено вищою освітою (95,7 % – жінки, 93,5 % – чоловіки) країна займає лідируючу позицію поряд з такими розвиненими країнами як Німеччина (95,4 % – жінки, 95,9 % – чоловіки), Данія (95,1 % – жінки, 95,2 % – чоловіки), Швеція (92,4 % – жінки, 92,7 % – чоловіки), Нідерланди (89,8 % – жінки, 92,7 % – чоловіки), Франція (84,3 % – жінки, 88,3 % – чоловіки).

1.5 Індекс цифрової економіки та суспільства

Ще одним важливим зведеним індексом, який узагальнює відповідні показники з ефективності цифрових технологій в Європі й відстежує еволюцію держав-членів ЄС в галузі цифрової конкурентоспроможності³, є Індекс цифрової економіки та суспільства – Digital Economy and Society Index (далі – DESI).

DESI, який щорічно публікує Європейська комісія, вимірює прогрес держав-членів ЄС у досягненні цілей Програми цифрового десятиліття ЄС до 2030 року. Ключові елементи DESI відповідають цифровим цілям ЄС: безпечна та стійка цифрова інфраструктура, цифрові навички, цифровізація бізнесу та публічних послуг⁴.

DESI охоплює чотири основних компоненти та оцінюється за шкалою від 0 до 100, а загальний індекс DESI розраховують як середнє арифметичне з чотирьох компонентів (відповідно до методології ЄС⁵):

- *Людський капітал*: рівень цифрових навичок населення, а також інвестиції в цифрову освіту;
- *Підключення до інтернету*: поширеність використання інтернету для різних цілей, таких як навчання, робота і спілкування;
- *Інтеграція цифрових технологій*: використання цифрових технологій у бізнесі та публічних послугах;
- *Цифрові державні послуги*: доступність і якість цифрових державних послуг.

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 05 вересня 2023 року № 774-р затвердив перелік показників DESI в Україні, а також порядок збору та обміну даних щодо показників на основі Методології ЄС, що забезпечить передумови для відстеження прогресу в напрямі цифрової економіки, а також порівняння власного шляху із цифровими економіками ЄС.

Міністерством цифрової трансформації України було розроблено та затверджено розпорядженням від 25 жовтня 2024 року Методичні рекомендації щодо методології складення показників Індексу цифрової економіки та суспільства (DESI)⁶.

Включення України до DESI допоможе реалізувати державний потенціал цифрової конкурентоспроможності, а також сприятиме інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС.

³ В Україні розраховуватимуть Індекс цифрової економіки та суспільства. Чому це важливо. URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-rozrahovuvatimut-indeks-tsifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-chomu-tse-vazhливо-07092023-15848#:~:text=Digital%20%20Economy%20and%20>

⁴ https://biz.ligazakon.net/news/222067_v-ukran-rozrahovuvatimut-ndeks-tsifrovo-ekonomki-ta-suspilstva

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

⁶ <https://thedigital.gov.ua/regulations/nakaz-pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-metodologiyi-skladennya-pokaznikiv-indeksu-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-desi>

2 СТАН КАДРОВОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

2.1 Наукові кадри

За даними Державної служби статистики України, у 2024 р. ДіР в Україні здійснювали 616 організацій, більшість з яких, як і в минулі роки, відносяться до державного сектору діяльності (55,8 % загальної кількості організацій за усіма секторами). Проти 2023 р. зросла кількість організацій сектору вищої освіти (на 8,4 %) і державного сектору (на 4,6 %) та відбулося значне збільшення рівня організаційного забезпечення підприємницького сектору⁷ (на 44,4 %) (рис. 2.1).

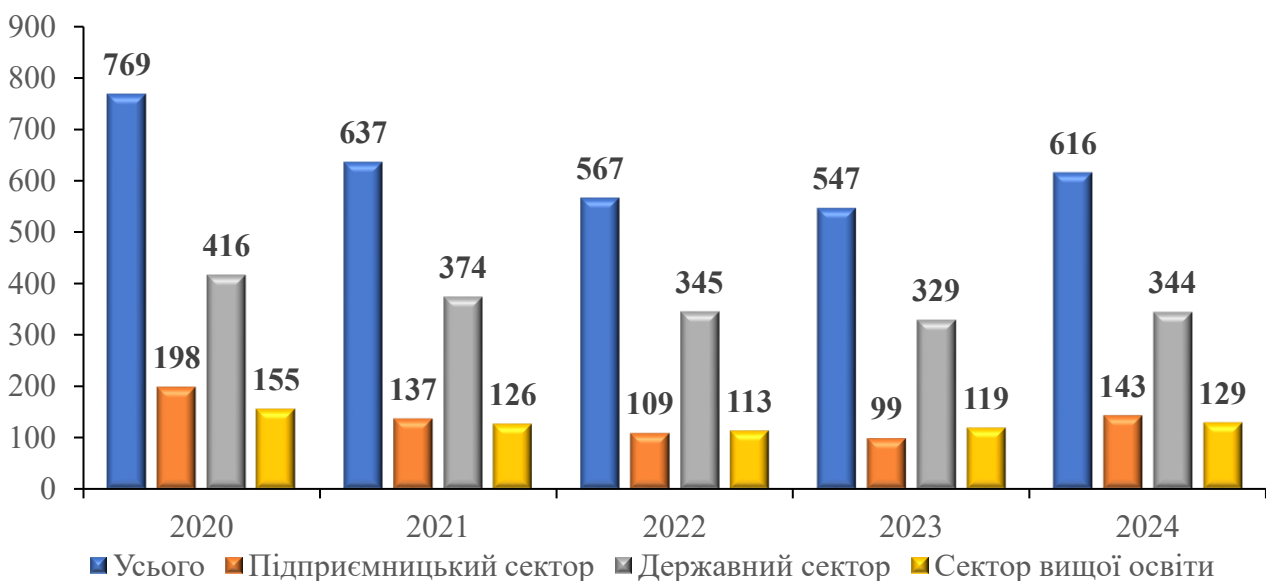

Рис. 2.1 Динаміка кількості організацій, які здійснювали ДіР, за секторами діяльності, од.

Чисельність наукових кадрів – один з найважливіших показників, що характеризує не тільки розвиток наукової сфери країни, але й усієї економіки країни в цілому. Наукові кадри визначають так званий "людський фактор" у системі організації науки. Рівень їх професійної кваліфікації та творчої активності відноситься до категорії основних індикаторів стану науки та інтелектуального потенціалу суспільства.

⁷ Методологічні положення державного статистичного спостереження щодо здійснення наукових досліджень і розробок (затверджено наказом Держстату від 12.07.2021 р. №187):

Підприємницький сектор – сукупність організацій (державних нефінансових корпорацій, приватних нефінансових корпорацій, нефінансових корпорацій під іноземним контролем), орієнтованих на отримання прибутку.

Державний сектор – сукупність некомерційних організацій (державних нефінансових корпорацій, центральних органів державного управління, регіональних та місцевих органів державного управління), діяльність яких спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без одержання прибутку для його подальшого розподілу між учасниками сектору.

У 2024 р. загальна кількість працівників, задіяних у виконанні ДіР, порівняно з 2023 р. збільшилась на 8,9 % і становила 63,8 тис. працівників, з яких 66,9 % – дослідники, що на 10,1 % більше проти 2023 р. (рис. 2.2).

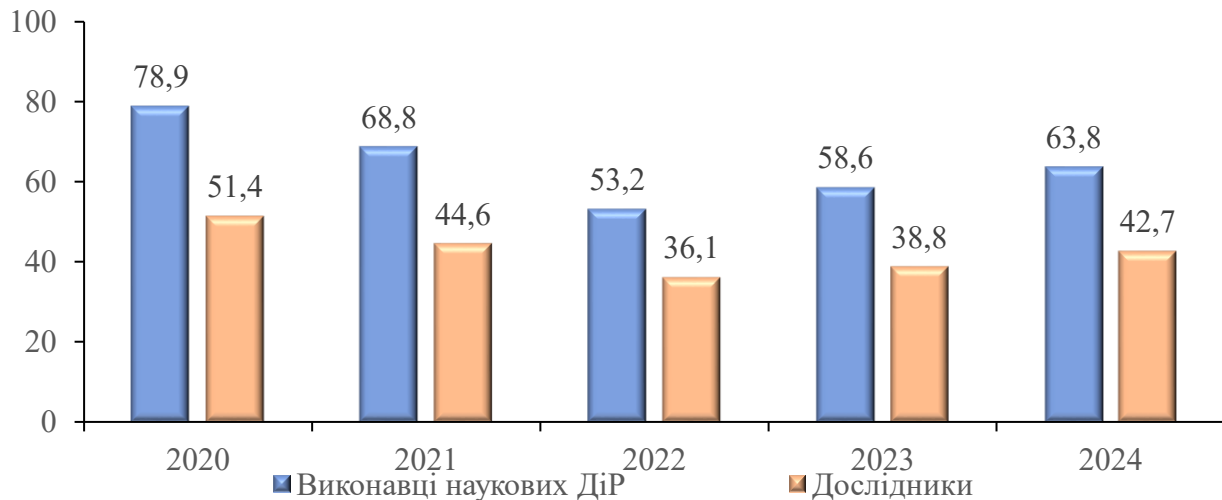

Рис. 2.2 Динаміка чисельності працівників наукових організацій України, тис. осіб

У загальній кількості дослідників частка докторів філософії (кандидатів наук) та докторів наук становила 37,1 % та 14,8 % відповідно.

Частка жінок серед усіх виконавців ДіР становила 45,8 %, а у загальній кількості дослідників – 43,0 %, з яких 11,3 % мали науковий ступінь доктора наук (32,7 % від загальної кількості докторів наук) і 40,0 % – доктора філософії (кандидата наук) (46,4 % від загальної кількості докторів філософії) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Кількість працівників, задіяних у виконанні ДіР, за категоріями персоналу у 2024 р.

Категорії персоналу	Кількість працівників, осіб	% загальної кількості	Працівники – жінки		
			Кількість працівників, осіб	% загальної кількості працівників – жінок	% загальної кількості працівників
Працівники, задіяні у виконанні ДіР, усього	63847	100,0	29236	100,0	45,8
у т.ч. дослідники, з них	42670	66,8	18354	62,8	43,0
доктори наук	6318	14,8	2068	11,3	32,7
доктори філософії (кандидати наук)	15839	37,1	7348	40,0	46,4
техніки	5148	8,1	2949	10,1	57,3
допоміжний персонал	16029	25,1	7933	27,1	49,5

Найбільша кількість працівників, задіяних у виконанні ДіР, припадає на такі галузі наук як "Інженерія та технології" (43,3 % загальної кількості виконавців, з яких дослідники становлять 56,1 % або 15502 особи) та "Природничі науки" (29,8 % загальної кількості виконавців, з яких 74,6 % або 14196 осіб – дослідники) (рис. 2.3).

Рис. 2.3 Розподіл працівників, задіяних у виконанні ДіР, за галузями наук у 2024 р., осіб

Більше половини (65,1 %) загальної кількості докторів наук та докторів філософії (кандидатів наук), задіяних у виконанні ДіР, працювали в організаціях державного сектору, 30,6 % – у секторі вищої освіти і тільки 4,3 % – в організаціях підприємницького сектору.

У 2024 р. найбільш чисельною серед українських дослідників була вікова група віком 65 років і старше (22,5 % загальної кількості дослідників). Слід зазначити, що великі частки дослідників відповідають також віковим групам від 45 до 54 років (20,9 % в загальній кількості дослідників) та від 55 до 64 років (16,7 %). Частка дослідників віком до 44 років становила у 2024 р. 39,9 %, що свідчить про необхідність вирішення проблеми омолодження кадрів (рис. 2.4).

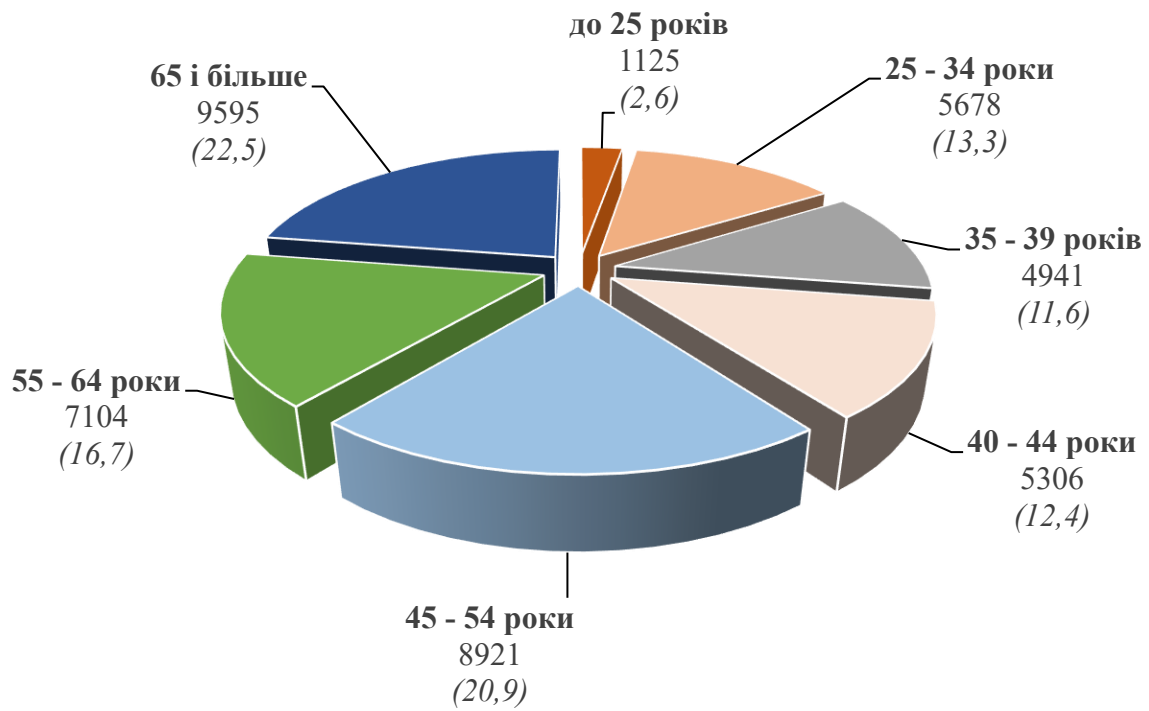

Рис. 2.4 Вікова структура дослідницького потенціалу України у 2024 р., осіб, (%)

У 2024 р. 43,0 % загальної кількості дослідників становили жінки, що працюють в усіх секторах наукової діяльності. Найбільша кількість дослідників працювала в державному секторі – близько 54,2 % від загальної кількості дослідників, з яких 46,5 % становили дослідники-жінки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Дослідники в Україні за віком і секторами діяльності у 2024 р., осіб

Показник	Загальна кількість дослідників	У тому числі за віком						
		до 25 років	25-34	35-39	40-44	45-54	55-64	65 і більше
Державний сектор,	23134	221	2059	2223	2598	4800	4350	6883
у т.ч. жінки, %	46,5	41,2	43,7	50,4	50,8	51,6	53,5	36,7
Підприємницький сектор,	10488	714	2177	1462	1309	1911	1437	1478
у т.ч. жінки, %	34,6	26,8	30,4	32,0	38,7	34,9	48,2	29,8
Сектор вищої освіти,	9048	190	1442	1256	1399	2210	1317	1234
у т.ч. жінки, %	43,9	30,0	40,4	48,3	48,2	49,9	47,6	25,8
Разом,	42670	1125	5678	4941	5306	8921	7104	9595
у т.ч. жінки, %	43,0	30,1	38,7	44,4	47,2	47,6	51,3	34,2

Найбільші частки жінок серед дослідників мали місце в галузях "Гуманітарні науки та мистецтво" (62,4 % загальної кількості дослідників цієї галузі), "Медичні науки та науки про здоров'я" (61,8 %) і "Суспільні науки" (59,8 %). Найменша частка жінок-дослідників (31,2 %) – в галузі "Інженерія та технології" (рис. 2.5).

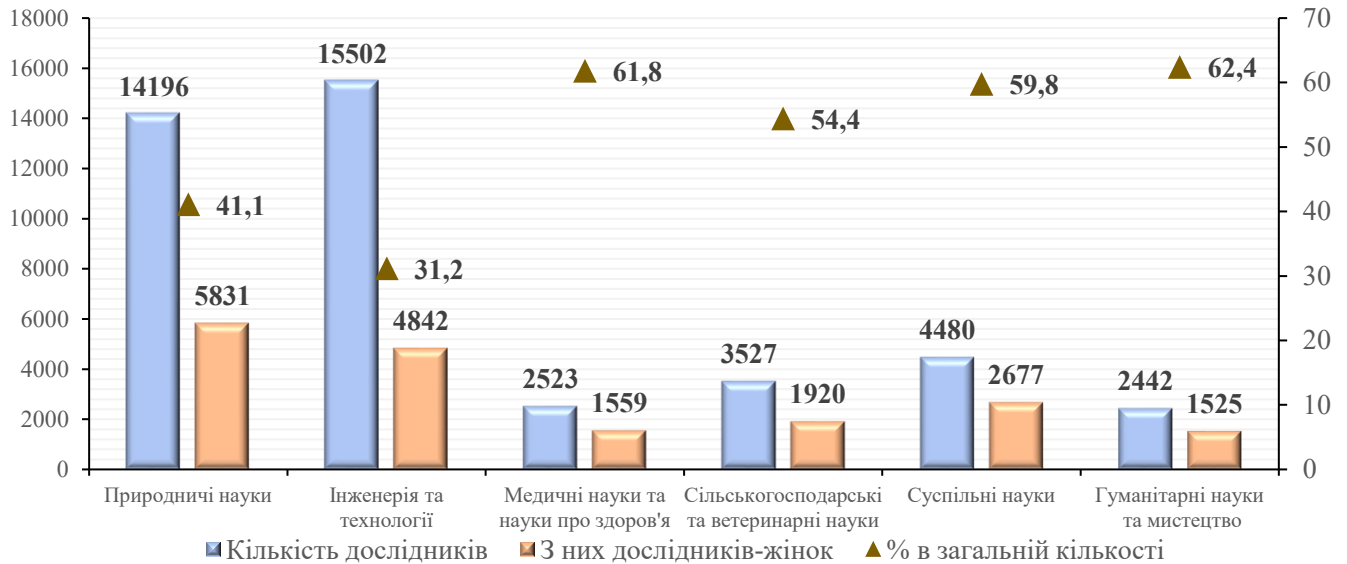

Рисунок 2.5 – Розподіл дослідників за галузями наук у 2024 р., осіб

Отже, починаючи з 2023 р. відбувається збільшення як кількості працівників задіяних у виконанні ДіР, так і дослідників: у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 10,2 % та 7,5 % відповідно, у 2024 р. порівняно з 2023 р. – на 8,9 % та 10,1 % відповідно. Також проти 2023 р. зросла кількість організацій, які здійснювали ДіР (на 12,6 %), особливо у підприємницькому секторі (на 44,4%).

2.2 Тенденції фінансування ДіР за рахунок усіх джерел

Витрати на науково-технічну діяльність у % до ВВП (наукоємність ВВП), за даними Держстату, мають спадаючу динаміку протягом останніх 11 років: найменше значення цього показника спостерігаємо у 2022-2023 роках (0,33 %) та не значне підвищення (до 0,37 %) – у 2024 р. (рис. 2.6).

Джерело: Побудовано за даними Держстату щодо обсягів витрат на ДіР та ВВП – <http://www.ukrstat>

Рис. 2.6 Динаміка наукоємності ВВП в Україні, %

Частка обсягу витрат на ДіР у ВВП у країнах ЄС–27 (за даними 2023 р.) у середньому становила 2,13 %. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,60 %, Бельгії – 3,32 %, Австрії – 3,29 %, Німеччині – 3,11 %, Фінляндії – 3,09 %, Данії – 2,99 %, Франції – 2,19 %; меншою – в Естонії, Польщі, Литві, Румунії, Латвії, Болгарії, Кіпрі, Мальті та Румунії (від 0,52 % до 1,84 %)⁸. Найбільші значення цього показника мають Ізраїль (6,35 %) та Південна Корея (4,96 %) та більше 3 % – Китай (3,98 %), США (3,45 %) та Японія (3,44 %)⁹.

Отже, вітчизняна наукоємність ВВП майже ушестеро менше середнього значення цього показника за країнами ЄС, не кажучи вже про провідні країни з наукоємністю 3 % і більше. Тобто, як і у минулі роки, конкурувати Україна може лише з країнами, що не є постачальниками нових технологій чи продукції з високим ступенем доданої вартості.

За період 2021–2024 рр. відбулися такі зміни у розподілі витрат на ДіР за джерелами фінансування: зменшення у 2022 р. витрат на ДіР порівняно з попереднім роком (на 18,4 %) внаслідок руйнування, закриття або релокації багатьох підприємств зі східних регіонів України та зростання навантаження на державний бюджет – до 64,2% від обсягу витрат на ДіР у 2022 р, але у 2023–2024 рр. відбулося суттєве зростання обсягу видатків на ДіР – на 24,7 % та 32,7 % проти 2022–2023 рр. відповідно.

Завдяки зростанню підтримки української науки міжнародними організаціями у 2023–2024 рр. після певної невизначеності на початку повномасштабної війни частка іноземних джерел фінансування зросла проти 10,8 % у 2022 р. до 16,4 % у 2023 р. та 15,9 % у 2024 р. від обсягу ДіР у 2023 – 2024 рр. відповідно, хоча ще не досягла рівня довоєнних років (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Витрати на ДіР за джерелами фінансування за 2021–2024 рр.

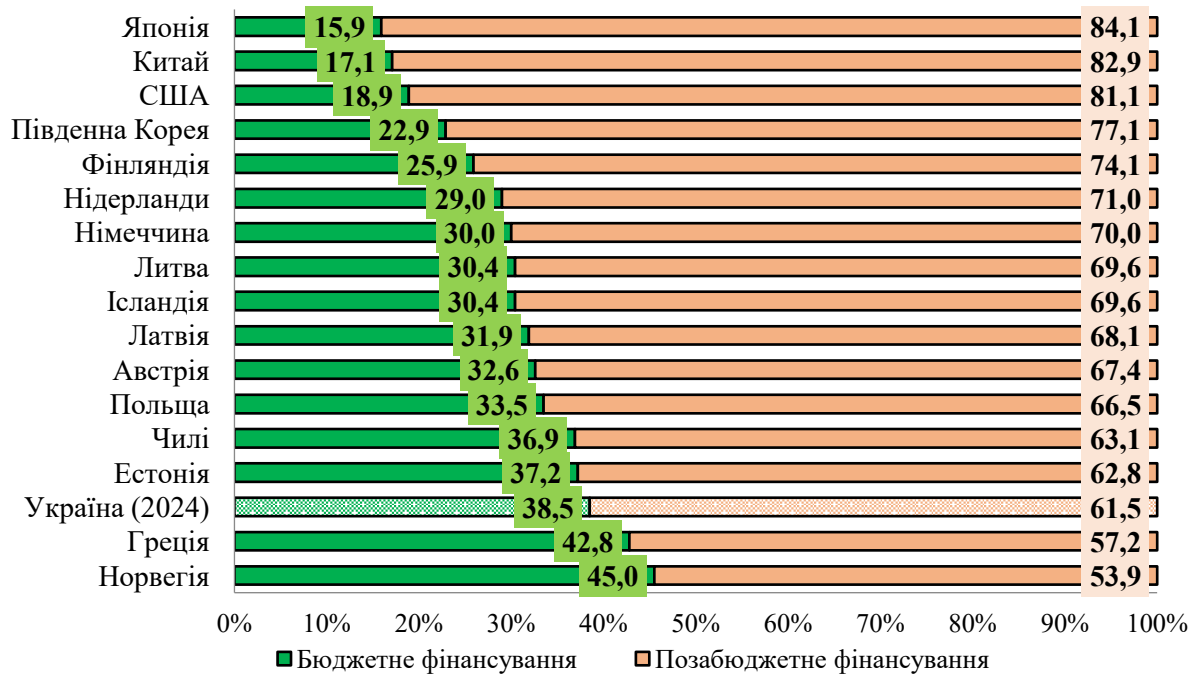
Рік	Витрати на наукові ДіР, усього млн грн	У тому числі за рахунок коштів (у %):							
		власних коштів	організацій держ. сектору	у т.ч. коштів держ. бюджету	підприємницького сектору	організацій сектору вищої освіти	приватних некомерційних організацій	іноземних джерел	інших джерел
2021	20973,8	19,2	46,3	41,1	13,9	0,1	0,0	19,7	0,7
2022	17117,8	9,8	66,6	64,2	11,8	-	-	10,8	0,7
2023	21348,1	27,8	43,1	37,5	11,5	0,1	0,0	16,4	1,0
2024	28328,2	30,6	40,8	38,5	11,6	0,1	0	15,9	1,0

Джерело: Держстат України <http://www.ukrstat>

Частка державного бюджету України на ДіР у 2023–2024 рр. значно зменшилася проти 2022 р.. але не досягла рівня, характерного для більшості розвинених країн світу – менше 30 % (рис. 2.7).

⁸ Eurostat.. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) % of GDP // <https://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/visualisations>

⁹ OECD. Gross domestic spending on R&D // <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>

Джерело. OECD, Main Science and Technology Indicators (MSTI) Database, March 2025, <https://oe.cd/msti>
Україна (2024) за даними Держстату

Рис. 2.7 Співвідношення часток бюджетного і позабюджетного фінансування ДіР у країнах світу та Україні, %

Аналіз витрат на виконання ДіР за видами робіт за 2011-2024 рр. (рис. 2.8) свідчить, що частка витрат на прикладні наукові дослідження у загальному обсязі витрат поступово зростає (з 19,6 % у 2010 р. до 29,7 % у 2023 р. та до 31,8 % у 2024 р.), частка витрат на науково-технічні розробки повільно зменшується (з 53,6% у 2010 р. до 49,5% у 2023 р. та до 47,6 % у 2024 р.).

Частка витрат на фундаментальні наукові дослідження залишалася на початку 2010-х років на стабільно високому рівні (26-27% від обсягу загальних витрат на ДіР), дещо скоротилася у 2019 р. до 19,3 % та повернулася до рівня 24,6 % у передвоєнному 2021 р. У 2023–2024 рр. значення цього показника становило 20,7 % та 20,6 % відповідно, на що вплинуло значне руйнування майна наукових інститутів академій наук України та скорочення складу штатних працівників. Зокрема, у звіті ЮНЕСКО "Аналіз шкоди українській науці від війни та її наслідки" зазначається, що 12 % українських науковців і викладачів вишів були змушені емігрувати або переселитися всередину країни, а близько 30% усіх українських науковців змушені працювати дистанційно ¹⁰.

¹⁰ Analysis of war damage to Ukrainian science sector and its consequences. UNESCO 2024. – Url: <https://www.unesco.org/en/open-access/cc-nc-sa>

Джерело: Держстат України <http://www.ukrstat>

Рис. 2.8 Розподіл загальних витрат на ДіР за видами робіт у 2010-2024 рр.

Найбільшу частку коштів на ДіР (59,9%) у 2024 р. витратив підприємницький сектор серед усіх секторів діяльності, головним чином кошти йшли на інженерну діяльність та розвиток технологій (84,8 % загального обсягу витрат на ДіР за галуззю наук "Інженерія та технології") у відповідь на потреби технологічного забезпечення та оновлення збройних сил, а також відновлення зруйнованої інфраструктури (табл. 2.4).

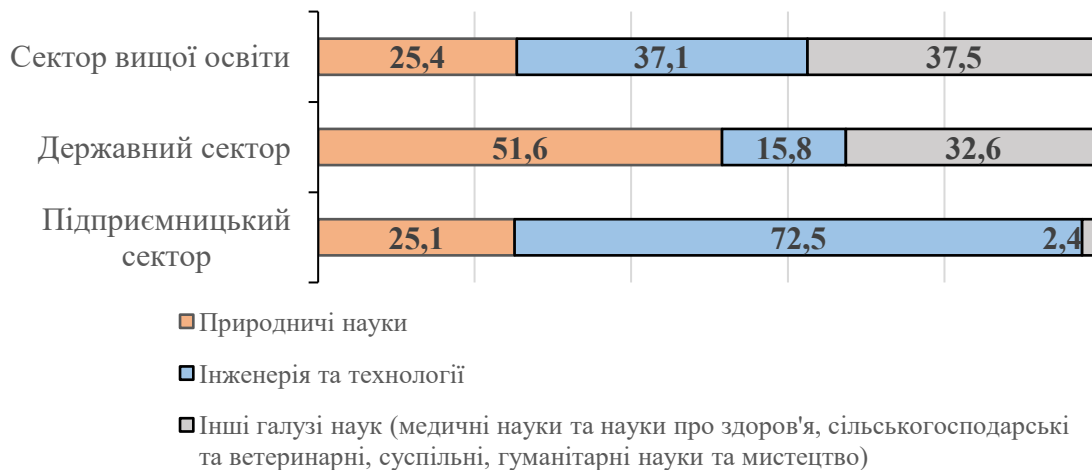
Таблиця 2.4
Витрати на ДіР за галузями наук і секторами діяльності у 2024 р.

Галузі наук	Усього витрат		Витрати за секторами діяльності у розрізі галузей наук, млн грн			Структура витрат за галузями наук у розрізі секторів діяльності, %		
	млн грн	склад за галузями наук, %	Підприємницький сектор	Державний сектор	Сектор вищої освіти	Підприємницький сектор	Державний сектор	Сектор вищої освіти
Витрати на ДіР - усього	28328,2	100,0	16977,0	9448,8	1902,3	59,9	33,4	6,7
Природничі науки	9624,3	34,0	4268,6	4871,7	484,0	44,4	50,6	5,0
Інженерія та технології	14504,0	51,2	12300,7	1496,7	706,7	84,8	10,3	4,9
Медичні науки та науки про здоров'я	1085,2	3,8	к	603,5	к	к	55,6	к
Сільськогосподарські та ветеринарні науки	1297,0	4,6	к	1083,2	к	к	83,5	к
Суспільні науки	1203,3	4,2	к	865,4	к	к	71,9	к
Гуманітарні науки та мистецтво	614,4	2,2	к	528,3	к	к	86,0	к

к - дані не оприлюднені

Джерело: Держстат України <http://www.ukrstat>

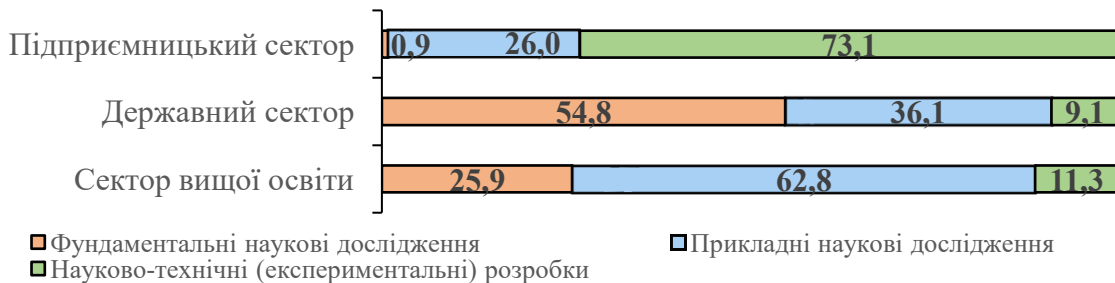
Аналіз видатків за секторами діяльності у розрізі галузей наук у 2024 р. свідчить, що якщо у підприємницькому секторі надають перевагу ДіР у галузі "Інженерія та технології", частка якої у загальному обсязі видатків на ДіР цих секторів становить 72,5 %, то у державному секторі перше місце за обсягом видатків належить природничим наукам (51,6 %). У секторі вищої освіти на природничі науки спрямовано найменшу частку видатків (25,4 %), на другому місці – "Інженерія та технології" (37,1 %) і така ж частка видатків припадає на усі інші галузі наук (рис. 2.9).

Джерело: Держстат України <http://www.ukrstat>

Рис. 2.9 Розподіл витрат на виконання ДіР за секторами діяльності у розрізі галузей наук у 2024 р., %

Розподіл видатків на ДіР за секторами діяльності у розрізі видів ДіР у 2024 р. свідчить, що у державному секторі переважають фундаментальні наукові дослідження (54,8 % загального обсягу видатків на ДіР сектору), у секторі вищої освіти – прикладні наукові дослідження (62,8 %), а у підприємницькому секторі найбільшу частку видатків (73,1 %) спрямовано на науково-технічні (експериментальні) розробки (рис. 2.10).

Джерело: Держстат України <http://www.ukrstat>

Рис. 2.10 Розподіл витрат на виконання ДіР за секторами діяльності у розрізі видів робіт у 2024 р., %

2.3 Бюджетне фінансування наукової сфери України

Бюджетне фінансування залишається одним із головних фінансових інструментів науково-технічної політики економічно розвинених країн, основною формою прямої державної підтримки науково-технологічного розвитку.

Загальні видатки державного бюджету України у 2024 р., спрямовані на фінансування наукової сфери за 41 бюджетною програмою 20 головними розпорядниками, становили 13324,36 млн грн, з них із загального фонду – 10094,74 млн грн (75,76 % від профінансованого обсягу), із спеціального фонду – 3229,62 млн грн (24,24 %).

Аналіз розподілу загального обсягу фінансування наукової сфери за головними розпорядниками свідчить, що найбільші обсяги видатків мали сім головних розпорядників, на яких припадає 95,73 % загального обсягу фінансування (13324,36 млн грн) (табл. 2.5, додаток А).

Таблиця 2.5

Бюджетне фінансування наукової сфери у розрізі головних розпорядників

Найменування головного розпорядника	Обсяг видатків державного бюджету на наукову сферу		у тому числі, млн грн	
	Усього, млн грн	% у загальному обсязі видатків	Загальний фонд	Спеціальний фонд
НАН	7028,90	52,75	5628,58	1400,32
МОН	2641,65	19,83	2191,26	450,39
НААН	1703,80	12,79	710,00	993,80
НАМН	597,63	4,48	535,76	61,87
Мінагрополітики	368,88	2,77	186,19	182,69
НАПН	272,60	2,05	256,14	16,46
МОЗ	140,93	1,06	59,35	81,58
Інші	569,97	4,27	527,46	42,51
Разом	13324,36	100,00	10094,74	3229,62

Понад три чверті (85,04 %) видатків загального фонду на наукову сферу витрачено в межах семи бюджетних програм (додаток Б):

- 4940,75 млн грн (48,94 %) за бюджетною програмою КПКВК 6541030 "Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України", НАН;
- 798,72 млн грн (7,91 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201040 "Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ", МОН;
- 654,58 млн грн (6,48 %) за бюджетною програмою КПКВК 6591060 "Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу", НААН;

– 594,39 млн грн (5,89 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201300 "Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок", МОН;

– 554,26 млн грн (5,49 %) за бюджетною програмою КПКВК 2201410 "Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції "Академік Вернадський", МОН;

– 534,56 млн грн (5,30 %) за бюджетною програмою КПКВК 6541230 "Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень", НАН;

– 507,63 млн грн (5,03 %) за бюджетною програмою КПКВК 6561040 "Наукова і науково-технічна діяльність у сфері профілактики і лікування хвороб людини", НАМН.

У 2024 р. обсяг фінансування наукової сфери збільшився проти 2023 р. на 9,41 % в основному за рахунок збільшення видатків загального фонду на 18,43 %. Обсяг видатків спеціального фонду зменшився на 11,63 % (рис. 2.11, додаток В).

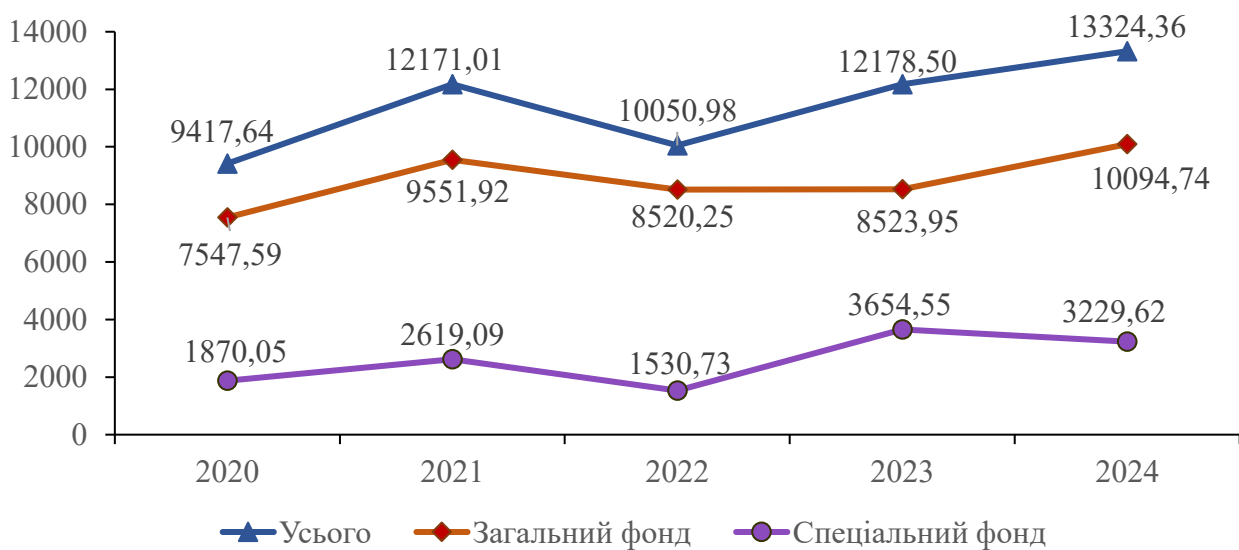

Рис. 2.11 Динаміка фінансування наукової сфери України за рахунок загального та спеціального фондів державного бюджету, млн грн

Частка обсягу видатків загального фонду на наукову сферу у ВВП у 2024 р. становила, як і у 2023 р., 0,13% (2022 р. – 0,16 %).

За напрямками бюджетного фінансування наукової сфери у 2024 р. видатки загального фонду розподілені таким чином (рис.2.12):

на ДіР у цілому спрямовано 81,57 % (2023 р. – 78,90 %) від обсягу видатків загального фонду на наукову сферу, зокрема, на фундаментальні НД – 44,49 % (2023 р. – 42,91 %), прикладні ДіР – 30,94 % (2023 р. – 29,65 %), проекти НФДУ – 5,43 % (2023 р. – 5,31 %), ДЦНТП – 0,27 % (2023 р. – 0,32 %), розробки за державним замовленням – 0,25 % (2023 р. – 0,4 %), проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва – 0,19 % (2023 р. – 0,24 %);

на фінансову підтримку розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази – 6,33 % (2023 р. – 14,65 %);

на інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери – 12,10 % (2023 р. – 6,45 %).

Рис. 2.12 Розподіл видатків загального фонду на наукову сферу за напрямками бюджетного фінансування, млн грн (%)

2.4 Видатки державного бюджету на наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки

В Україні загальний обсяг фінансування ДіР у 2024 р. становив 10269,11 млн грн, з них 80,18 % (8234,08 млн грн, що на 22,44 % більше проти 2023 р.) – за рахунок загального фонду (рис. 2.13, додаток В).

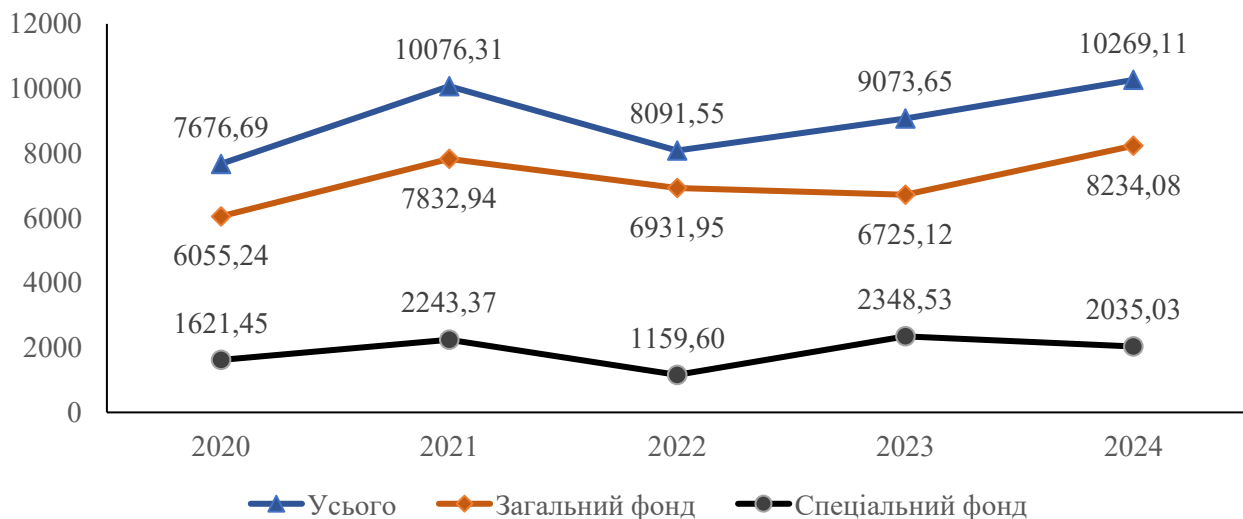

Рис. 2.13 Динаміка бюджетного фінансування ДіР, млн грн

Найбільші частки коштів загального фонду на ДіР у 2024 р. виділено на фінансування НАН – 59,14 % (2023 р. – 51,62 %), МОН – 17,59 % (2023 р. – 22,17 %), НААН – 7,39 % (2023 р. – 6,85 %), НАМН – 6,04 % (2023 р. – 5,26 %).

Структуру видатків загального фонду на виконання ДіР за напрямами бюджетного фінансування наведено на рис. 2.14.

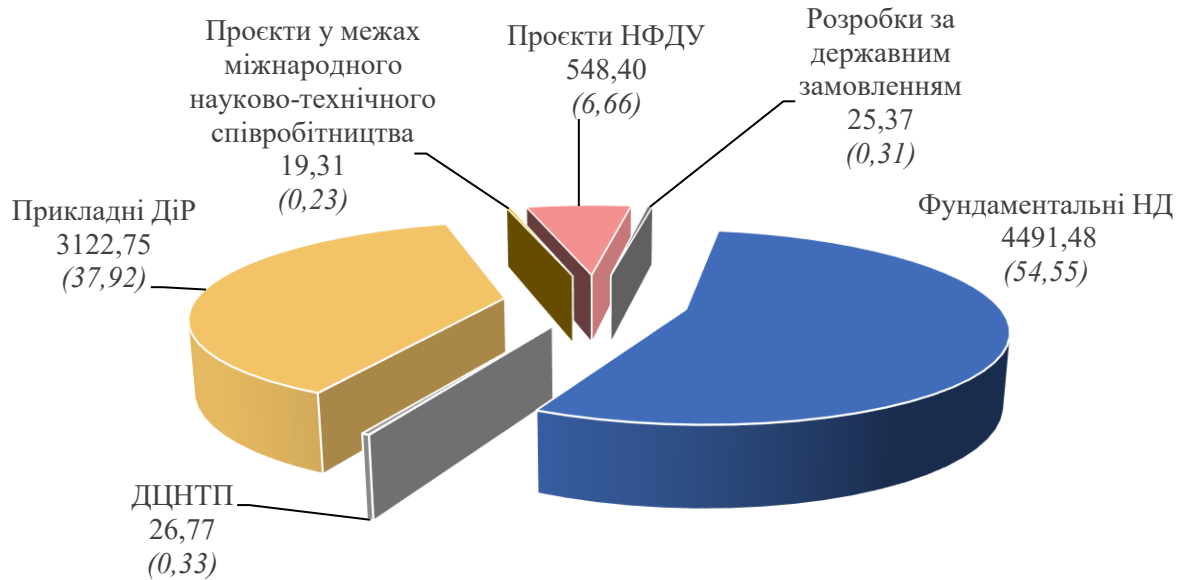

Рис. 2.14 Розподіл обсягу видатків загального фонду на виконання ДіР за напрямами бюджетного фінансування, млн грн (%)

На виконання ДіР за пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки у 2024 р. витрачено 7932,07 млн грн або 96,3 % від загального обсягу видатків загального фонду на виконання ДіР, з них 59,6 % – на НТР за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави" (далі – "Фундаментальні наукові дослідження"). Інші 3,7 % витрат на ДіР спрямовано на забезпечення реалізації пріоритетних напрямів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів (далі – головні розпорядники) та розвитку відповідних сфер суспільного виробництва і не відносяться до пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

Співвідношення обсягів видатків загального фонду на виконання ДіР за видами робіт у 2024 р. порівняно з 2023 р. змінилося у бік збільшення обсягу видатків як на фундаментальні наукові дослідження (на 21,5 %), так і на прикладні наукові дослідження (на 26,0 %). Видатки на науково-технічні (експериментальні) розробки майже не змінилися (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Видатки на виконання ДіР за видами робіт, млн грн

Вид ДіР	2023	2024
Витрати на виконання ДіР за рахунок загального фонду, усього, у т.ч. за видами	6725,12	8234,08
Фундаментальні наукові дослідження (Ф)	3892,78	4728,07
Прикладні наукові дослідження (П)	2597,01	3272,16
Науково-технічні (експериментальні) розробки (Р)	235,33	233,85
Співвідношення (Ф : П : Р)	58:39:3	57:40:3

Аналіз видатків загального фонду на виконання ДіР у розрізі секторів науки свідчить, що у 2024 р. (як і в попередні роки) найбільший обсяг видатків (78,53 %) спрямовано на академічний сектор (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Видатки загального фонду на виконання ДіР за секторами науки та напрямками бюджетного фінансування

Напрямок бюджетного фінансування	Академічний сектор		Галуzeвий сектор		Сектор вищої освіти	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Фундаментальні НД	4207,64	65,07	20,27	2,50	263,57	27,53
Прикладні ДіР	2069,81	32,01	486,82	60,05	566,12	59,13
Проекти НФДУ	173,23	2,68	285,17	35,17	90,00	9,40
ДЦНТП	6,05	0,09	18,47	2,28	2,25	0,24
Розробки за державним замовленням	6,45	0,10			18,92	1,98
Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва	2,82	0,04			16,49	1,72
Разом	6466,00	100,00	810,73	100,00	957,35	100,00

Обсяг базового фінансування ДіР у 2024 р. збільшився на 23,11 % проти 2023 р., програмно-цільового фінансування – збільшився на 14,7 %, але не досягнув рівня 2021 р. (рис. 2.15).

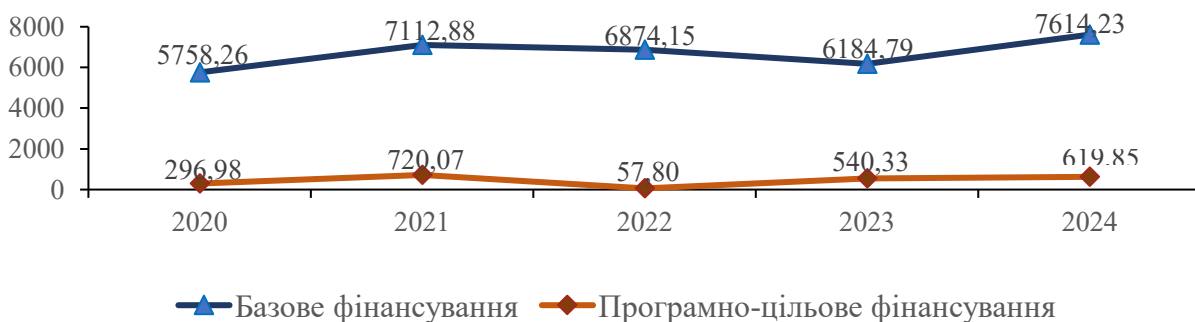

Рис. 2.15 Динаміка видатків на ДіР (базове та програмно-цільове фінансування), млн грн

Частка видатків на виконання ДіР у 2024 р. за напрямками програмно-цільового бюджетного фінансування "Проекти НФДУ", "ДЦНТП", "Розробки за державним замовленням" та "Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва" зменшилась проти 2023 р. і становить 7,53 % від загальних видатків на ДіР (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Видатки загального фонду на ДіР за базовим та програмно-цільовим фінансуванням у 2024 р.

Вид та напрям бюджетного фінансування	Видатки загального фонду, млн грн	% до загального обсягу видатків на ДіР
Базове фінансування, усього, у тому числі:	7614,23	92,47
Фундаментальні НД	4491,48	54,55
Прикладні ДіР	3122,75	37,92
Програмно-цільове фінансування, усього, у тому числі	619,85	7,53
Проекти НФДУ	548,40	6,66
ДЦНТП	26,77	0,33
Розробки за державним замовленням	25,37	0,31
Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва	19,31	0,23
ДіР, усього	8234,08	100,00

Найбільші частки коштів спеціального фонду на виконання ДіР ¹¹ (2035,03 млн грн) – 50,38 % та 44,13 % – спрямовано на фундаментальні та прикладні наукові дослідження відповідно, 5,51 % – на науково-технічні (експериментальні) розробки. Частка обсягу коштів на ДіР, тематика яких відповідає стратегічним пріоритетним напрямкам та середньостроковим пріоритетним напрямкам інноваційної діяльності загальнодержавного рівня становила 43,0 % (875,07 млн грн). Інші 57,0 % видатків припадають на ДіР, результати яких спрямовані на забезпечення розвитку відповідної сфери виробництва замовника робіт, та не відповідають стратегічним та середньостроковим пріоритетним напрямкам інноваційної діяльності.

За видами ДіР найбільшу частку фінансування за стратегічними пріоритетними напрямками у звітному році спрямовано на прикладні наукові дослідження – 68,3 % , з них 33,0 % – на НТР за стратегічним пріоритетним напрямком 6 "Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики" та 19,0 % – 2 "Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії" (рис. 2.16)

¹¹ Обсяг видатків спеціального фонду – виключно кошти, отримані організаціями головних розпорядників за договорами/контрактами від іноземних та українських замовників (госпдоговори) на виконання ДіР

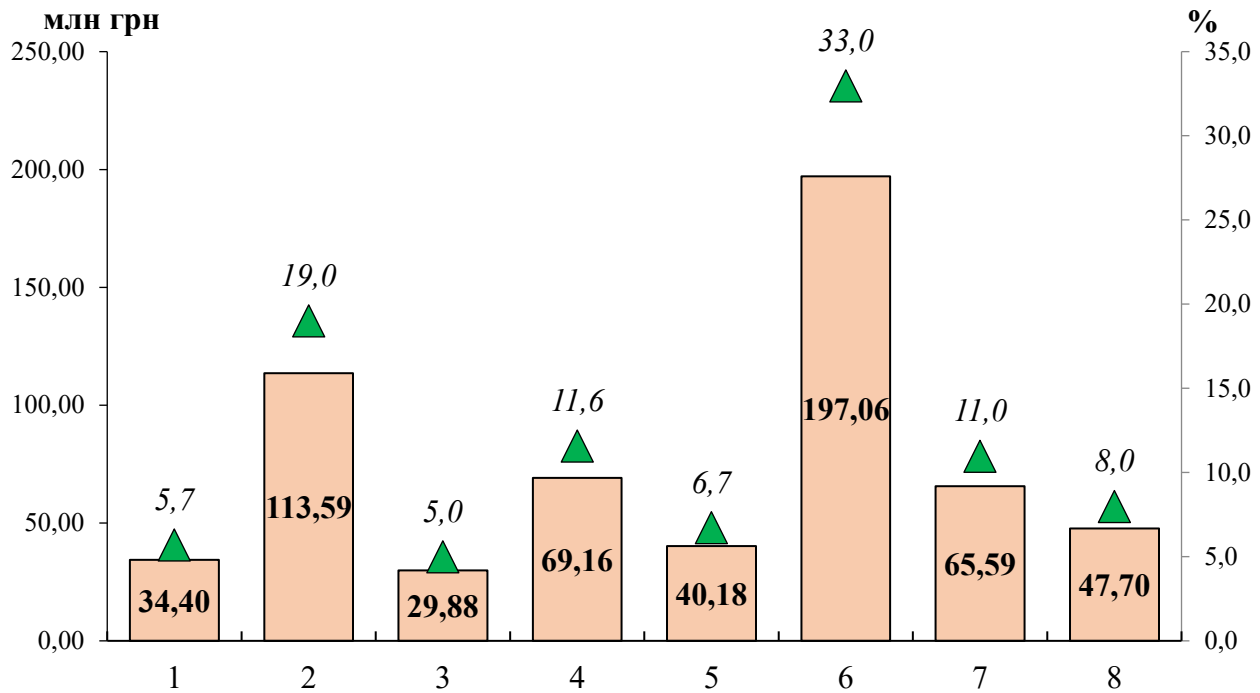

Рис. 2.16 Розподіл обсягу витратів спеціального фонду за видом ДіР

"Прикладні наукові дослідження" у розрізі стратегічних пріоритетних напрямів*, %

* 1 Технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки і оборони

2 Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

3 Освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки

4 Освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій

5 Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

6 Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

7 Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

8 Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

2.5 Фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази

Фінансування за напрямом бюджетного фінансування "Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази" у 2023 р. здійснювали 13 головних розпорядників в обсязі 735,63 млн грн, з них: за рахунок загального фонду – 639,20 млн грн, спеціального фонду – 96,43 млн грн (рис. 2.17, додаток В).

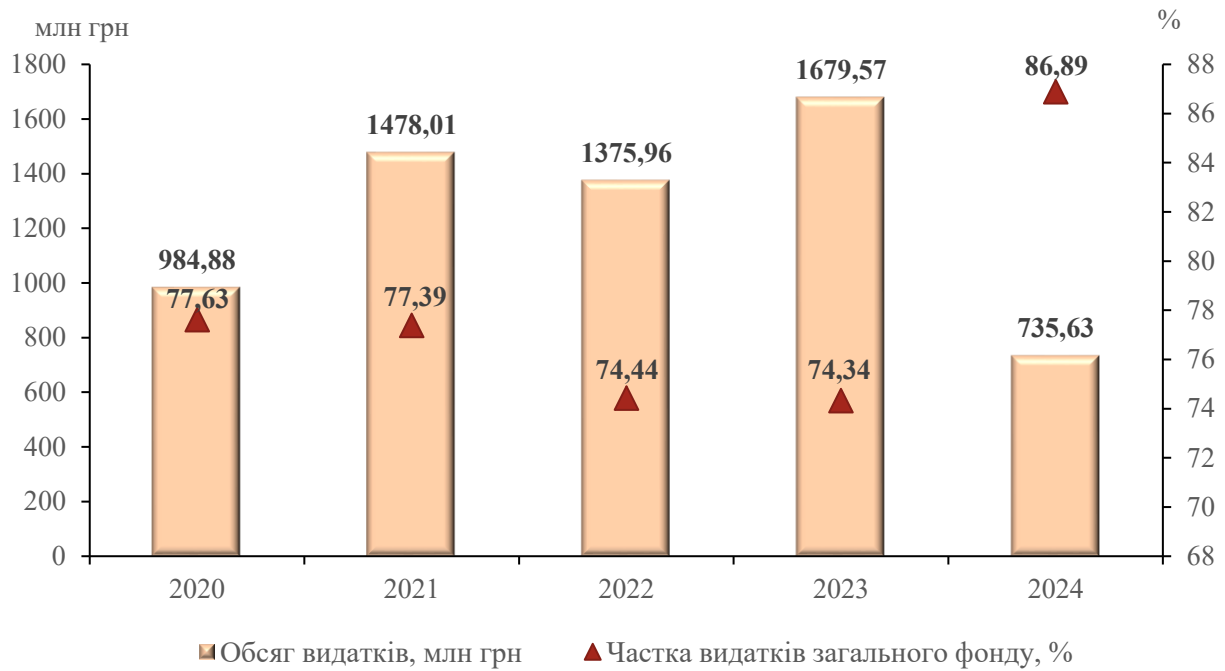

Рис. 2.17 Динаміка фінансування за напрямом бюджетного фінансування "Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази"

За головними розпорядниками найбільша частка видатків загального фонду належить НАН – 75,86 % (рис. 2.18).

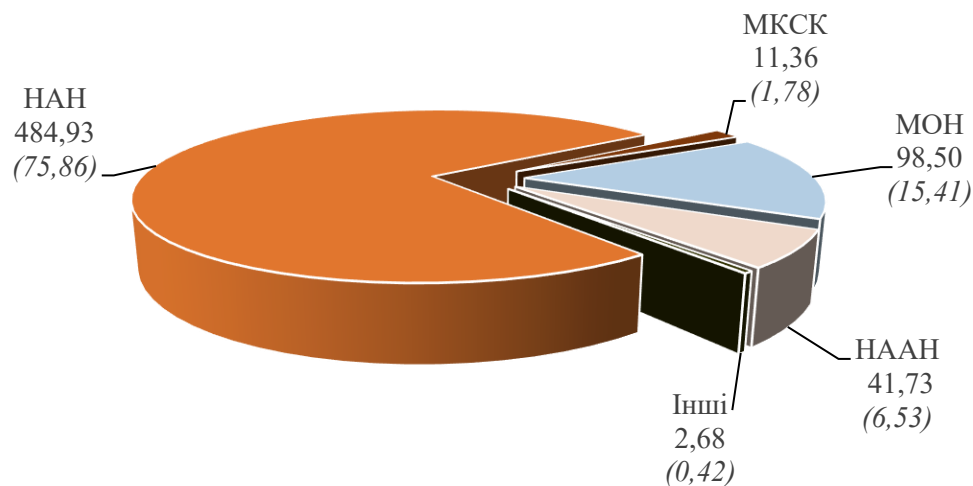

Рис. 2.18 Розподіл обсягу видатків загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази" за головними розпорядниками, млн грн (%)

Найбільш профінансованим піднапрямом за цим напрямом бюджетного фінансування у 2024 р. за рахунок загального фонду є піднапрям "Розвиток дослідницької інфраструктури" (рис. 2.19).

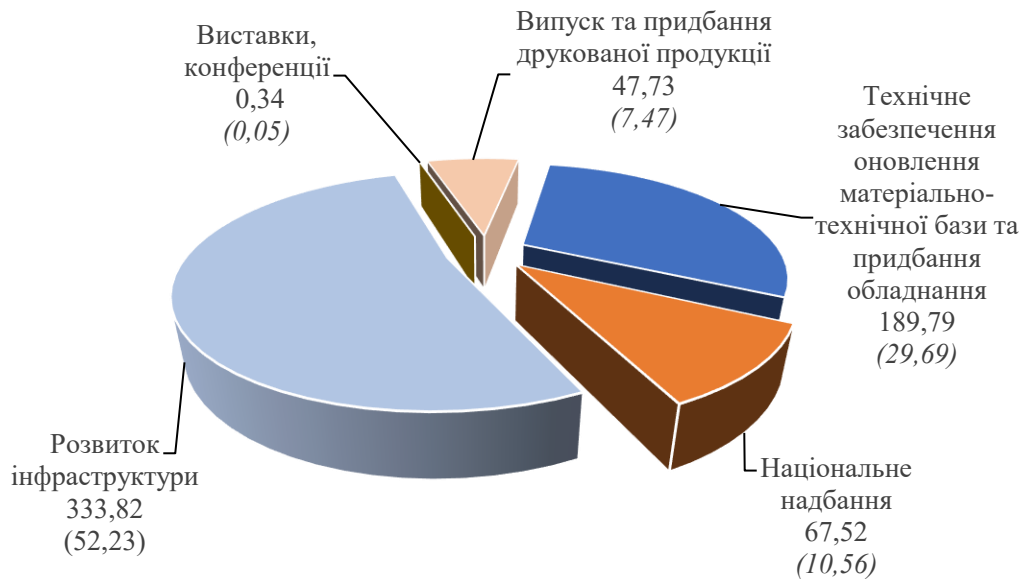

Рис. 2.19 Структура видатків загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази", млн (%)

Фінансування за піднапрямом "Розвиток дослідницької інфраструктури" у 2024 р. здійснювали два головних розпорядники за 5-ма бюджетними програмами. Обсяг видатків загального фонду становив 333,82 млн грн (52,23 %), з них на НАН припадає 271,13 млн грн (81,22 %), МОН – 62,69 млн грн (18,78 %).

Видатки загального фонду за іншими піднапрямами напряму бюджетного фінансування "Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази" розподілено таким чином:

"Технічне забезпечення оновлення матеріально-технічної бази та придбання обладнання" – 29,69 % (189,79 млн грн). Фінансування здійснювали п'ять головних розпорядників за вісьмома бюджетними програмами, з яких НАН – 72,45 % (137,50 млн грн), МКСК – 5,99 % (11,36 млн грн), НААН – 18,59 % (35,29 млн грн), МОН – 2,33 % (4,43 млн грн), МВС – 0,64 % (1,21 млн грн);

"Випуск та придбання друкованої продукції" – 7,47 % (47,73 млн грн). Фінансування здійснювали чотири головних розпорядники за п'ятьма бюджетними програмами, з яких НАН – 50,93 % (24,31 млн грн), МОН – 35,56 % (16,97 млн грн), НААН – 12,65 % (6,04 млн грн), Мінекономіки – 0,86 % (0,41 млн грн);

"Національне надбання" – 10,56 % (67,52 млн грн). Фінансування здійснювали сім головних розпорядників за сімома бюджетними програмами, з яких НАН – 77,01 % (51,99 млн грн), МОН – 20,82 % (14,06 млн грн), НАМН – 0,81 % (0,55 млн грн), НААН – 0,60 % (0,40 млн грн), Мінекономіки – 0,49 % (0,33 млн грн), МОЗ – 0,20 % (0,13 млн грн), НАПН – 0,07 % (0,05 млн грн);

"Виставки, конференції" – 0,05 % (0,34 млн грн). Фінансування здійснював один головний розпорядник (МОН) за однією бюджетною програмою.

2.6 Інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери

Видатки державного бюджету за іншими напрямками бюджетного фінансування наукової сфери ("Підготовка наукових кадрів", "Державні премії та державні стипендії в сфері наукової та науково-технічної діяльності", "Наукова і організаційна діяльність апарату президій НАН України та національних галузевих академій наук", "Сплата внесків України до міжнародних організацій", "Проведення наукової та науково-технічної експертизи", "Інше") у 2024 р. здійснювали 13 головних розпорядників. Загальний обсяг видатків становив 2319,61 млн грн, у т. ч. за рахунок загального фонду – 1221,45 млн грн, спеціального фонду – 1098,16 млн грн (рис. 2.20, додаток В).

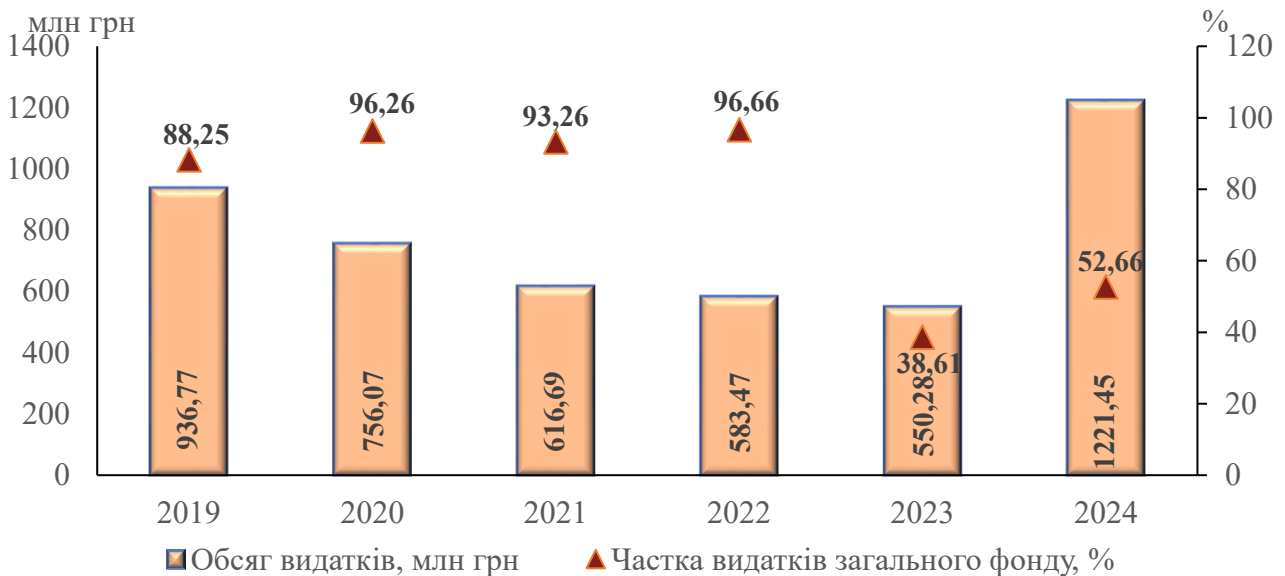

Рис. 2.20 Динаміка видатків за іншими напрямками бюджетного фінансування наукової сфери

Найбільша частка видатків загального фонду за іншими напрямками бюджетного фінансування наукової сфери належить МОН – 52,75 % (644,30 млн грн) (рис. 2.21).

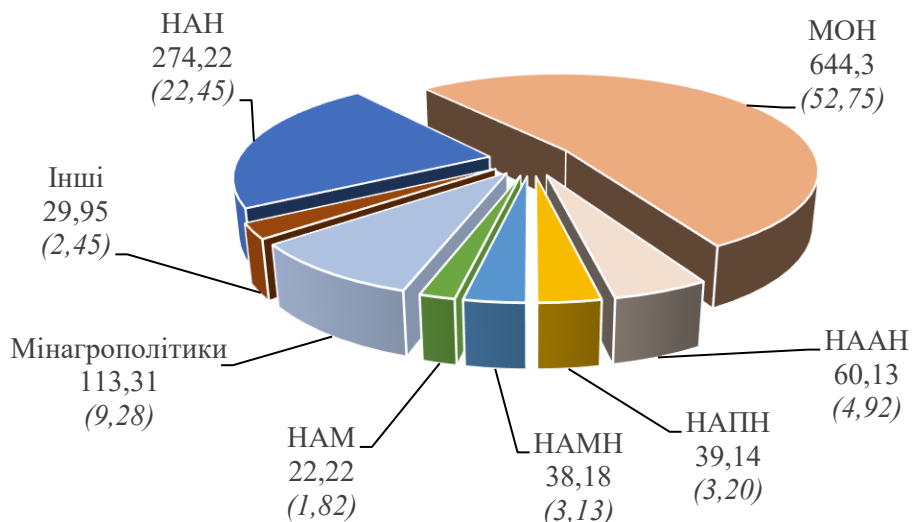

Рис. 2.21 Розподіл обсягу видатків загального фонду на інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери за головними розпорядниками, млн грн (%)

Аналіз структури видатків загального фонду за іншими напрямками бюджетного фінансування наукової сфери свідчить, що у 2024 р. найбільш профінансованими були напрями "Інше" – 44,63 % і "Наукова та організаційна діяльність апарату президій НАН України та національних галузевих академій наук" – 24,99 % (рис. 2.22).

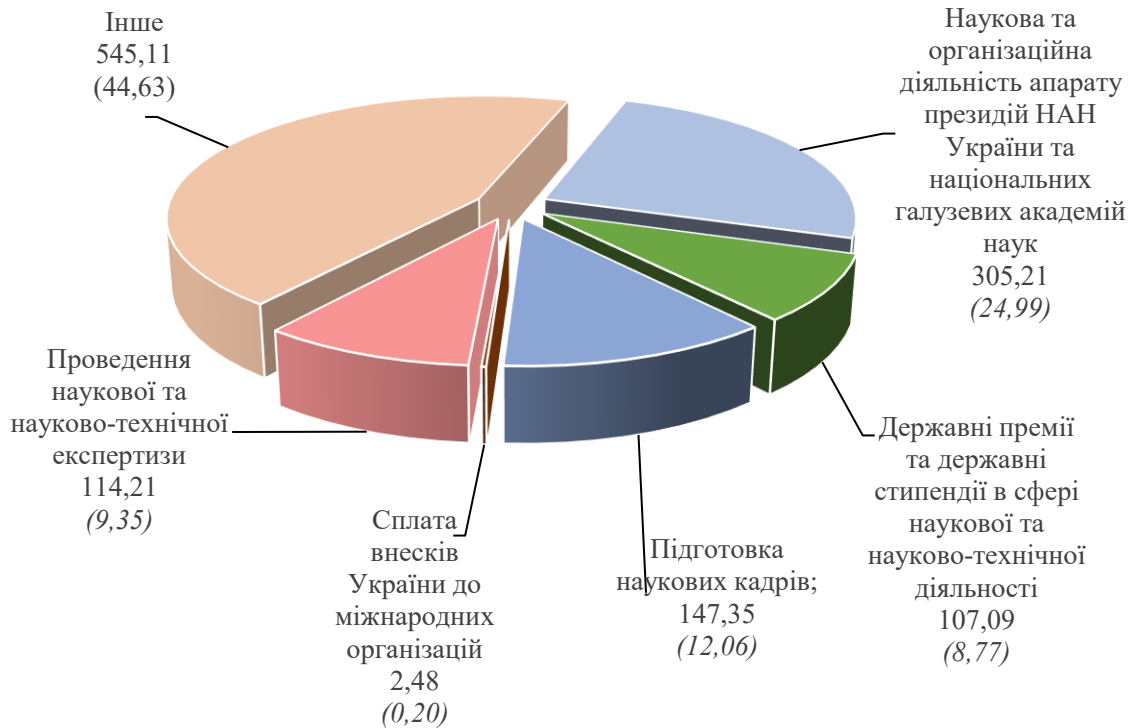

Рис. 2.22 Структура видатків загального фонду бюджетного фінансування наукової сфери за іншими напрямками бюджетного фінансування, млн грн (%)

Примітка: до напрямку "Інше" включено: відшкодування витрат на відрядження, пов'язаних з виконанням обов'язків членів тимчасової комісії для ознайомлення з діяльністю наукової установи під час проведення державної атестації наукових установ, підготовка учасників антарктичних експедицій, створення Антарктичного району, забезпечення діяльності ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, електронної бібліотеки НАПН України та ін.

Видатки загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Інше" здійснювали 4 головні розпорядники за 7-ма бюджетними програмами. Найбільша частка обсягу видатків загального фонду належить МОН – 533,82 млн грн (97,93 %), частки видатків НАПН, НААН та МОЗ становили 1,20 %, 0,86 % та 0,01 % відповідно.

Видатки загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Наукова і організаційна діяльність апарату президій НАН України та національних галузевих академій наук" здійснювали 6 головних розпорядників за 6-ма бюджетними програмами. Найбільша частка обсягу видатків загального фонду належить НАН – 153,27 млн грн (50,22 %) (рис. 2.23).

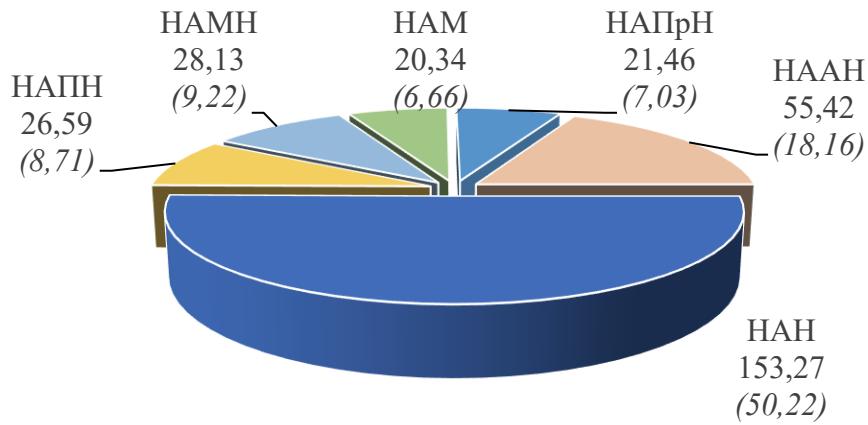

Рис. 2.23 Розподіл обсягу видатків загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Наукова і організаційна діяльність апарату президій НАН України та національних галузових академій наук" за головними розпорядниками, млн грн (%)

Видатки загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Підготовка наукових кадрів" здійснювали 9 головних розпорядників за 9-ма бюджетними програмами, з яких найбільші частки обсягу видатків загального фонду належать НАН – 82,08 % (120,95 млн грн), НАМН – 6,82 % (10,05 млн грн), НАПН – 4,10 % (6,04 млн грн).

Видатки загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Проведення наукової та науково-технічної експертизи" здійснювали 2 головних розпорядники за 4-ма бюджетними програмами, з яких найбільша частка обсягу видатків загального фонду належить Мінагрополітики – 99,2 % (113,31 млн грн), 0,8 % (0,90 млн грн) – МОН.

За кошти МОН проведено роботи за напрямками "Сплата внесків України до міжнародних організацій", "Державні премії та державні стипендії в сфері наукової та науково-технічної діяльності".

3 АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ) РОЗРОБОК

3.1 Кількісна оцінка виконуваних наукових (науково-технічних) робіт бюджетного фінансування

У 2024 р. відбулося зменшення кількості НТР, виконаних за рахунок загального фонду (на 2,0 % проти 2023р.) та збільшення на 18,4 % – за рахунок спеціального фонду (рис. 3.1).

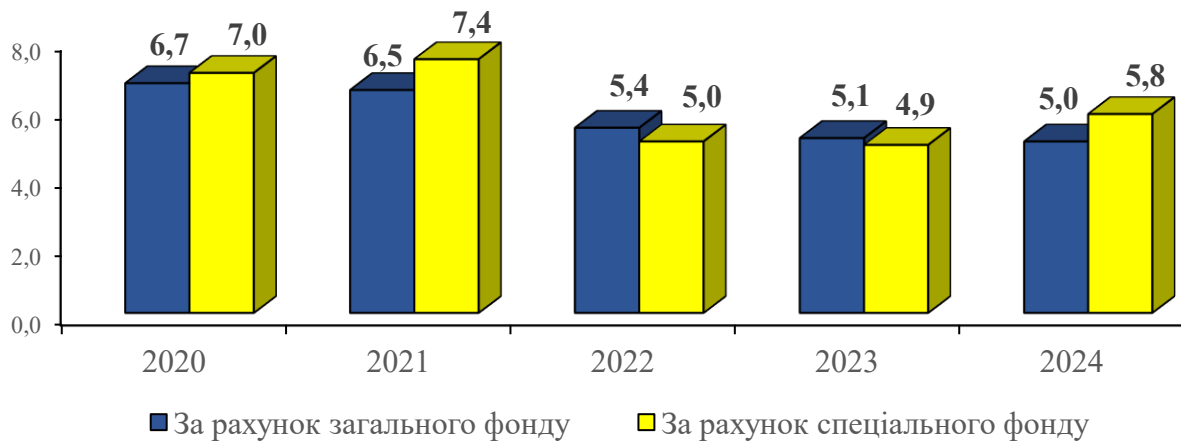

Рис. 3.1 Динаміка кількості виконуваних НТР за рахунок загального та спеціального фондів, тис. од.

Найбільшу кількість робіт за рахунок загального фонду виконано за напрямками базового бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" та "Фундаментальні НД" – 47,2 % та 44,2 % відповідно (рис. 3.2).

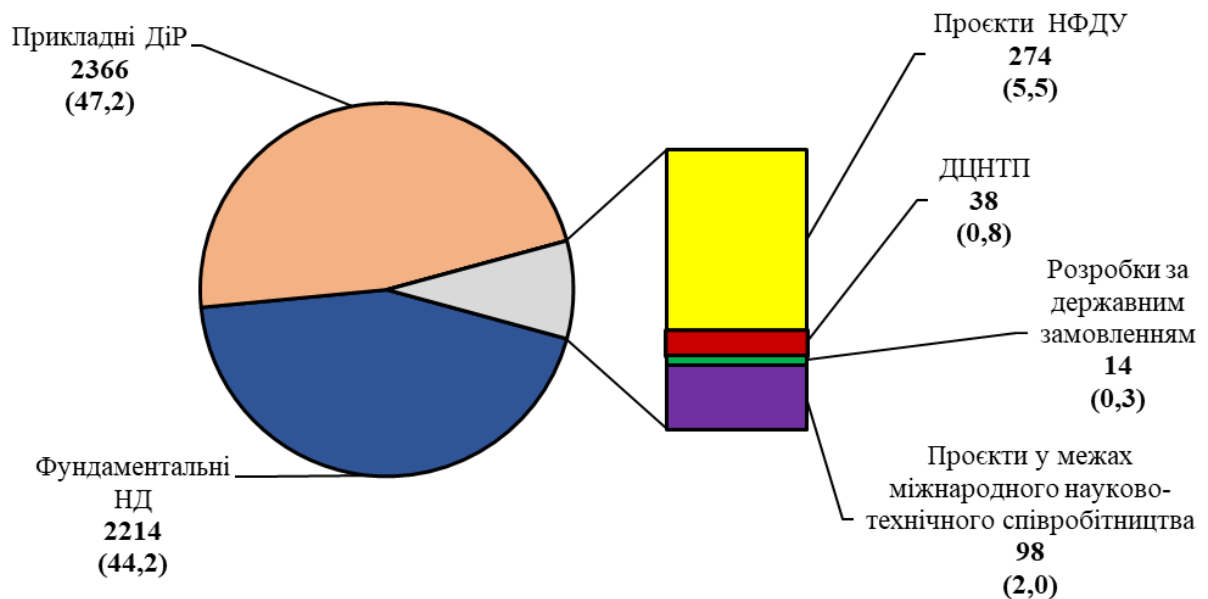

Рис. 3.2. Розподіл НТР, що виконувались у 2024 р. за рахунок загального фонду, за напрямками бюджетного фінансування, од. (%)

За головними розпорядниками найбільшу кількість НТР за рахунок загального фонду виконано за кошти:

НАН – 33,1 % загальної кількості виконаних НТР – 1656 НТР, з них 70,4 % – за напрямом бюджетного фінансування "Фундаментальні НД";

МОН – 23,1 % – 1158 НТР, з них 52,7 % – за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР";

НААН – 22,2 % – 1113 НТР, з них 50,3 % – за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР").

Із загальної кількості НТР, що виконували у звітному році за рахунок спеціального фонду (5797 од.), найбільша частка робіт (80,0 %) припадає на прикладні наукові дослідження (рис. 3.3).

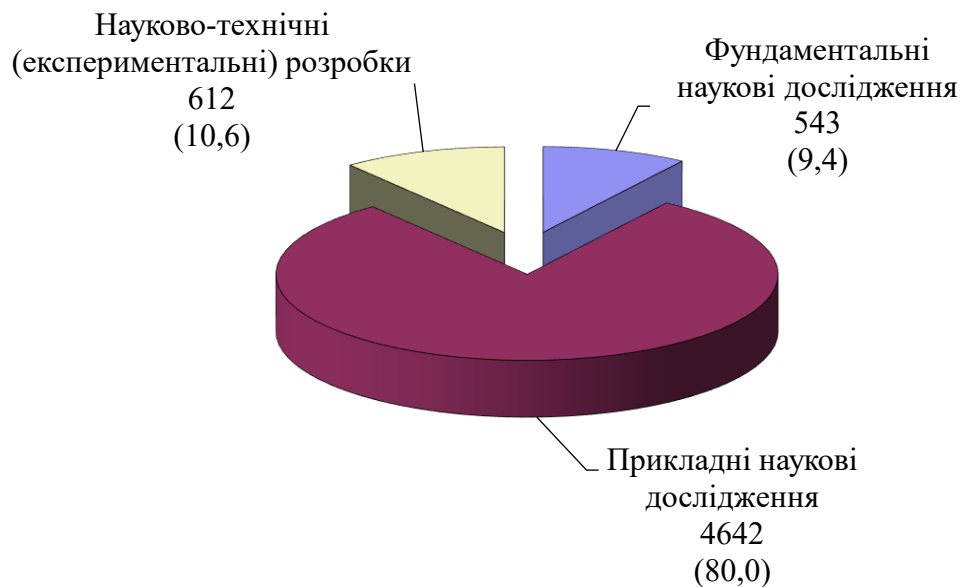

Рис. 3.3. Розподіл НТР, що виконувались у 2024 р. за рахунок спеціального фонду, за видами ДіР, млн (%)

За головними розпорядниками найбільшу кількість НТР за рахунок спеціального фонду виконано організаціями:

МОН – 54,1 % загальної кількості виконаних НТР – 3139 НТР, з них тематика 44,1 % НТР відповідає стратегічним та середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня інноваційної діяльності; найбільшу кількість НТР (82,2 %) виконано за прикладними науковими дослідженнями (з яких тематика 41,2 % робіт відповідає інноваційним пріоритетам);

НАН – 30,8 % – 1785 НТР, з них тематика 81,1 % робіт відповідає стратегічним та середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня інноваційної діяльності; найбільшу кількість НТР (72,9 %) виконано за прикладними науковими дослідженнями (з яких тематика 95,2 % робіт відповідає інноваційним пріоритетам).

Найбільшу кількість НТР за прикладними науковими дослідженнями, тематика яких відповідає стратегічним та середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня інноваційної діяльності, виконано за такими стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, як "Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки" (38,0 % загальної кількості НТР за інноваційними пріоритетами) та 6 "Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики" (21,7 %) (рис. 3.4).

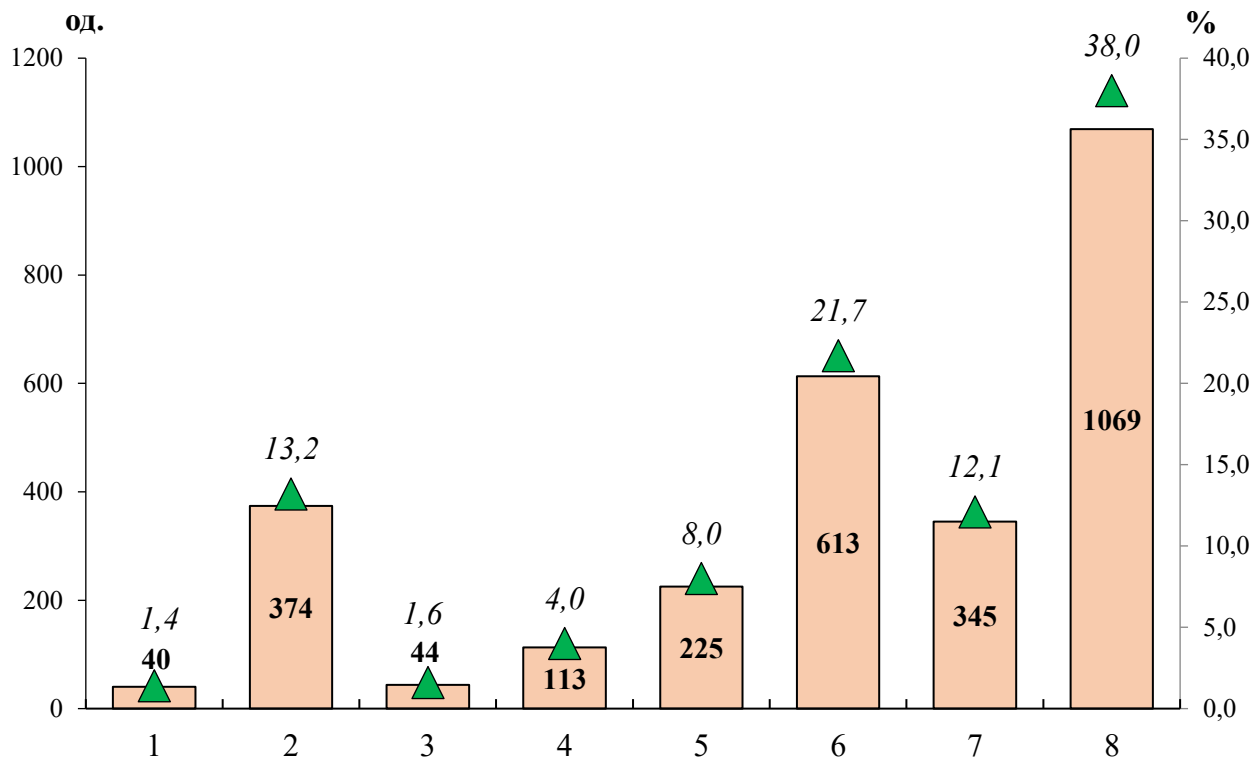

Рис. 3.4 Розподіл кількості НТР за видом ДіР

"Прикладні наукові дослідження" у розрізі стратегічних пріоритетних напрямів *, од.

- * 1 Технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки і оборони
- 2 Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії
- 3 Освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки
- 4 Освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій
- 5 Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу
- 6 Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики
- 7 Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища
- 8 Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

3.2 Стан створення / впровадження результатів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок

Аналіз динаміки створення НТП за рахунок загального і спеціального фондів свідчить про збереження тенденції щодо створення за рахунок загального фонду

значно більшої частки НТП. У 2024 р. цей показник мав значення 69,1 % (у 2022 – 2023 рр. – 77,3 % та 71,0 % відповідно) (рис. 3.5).

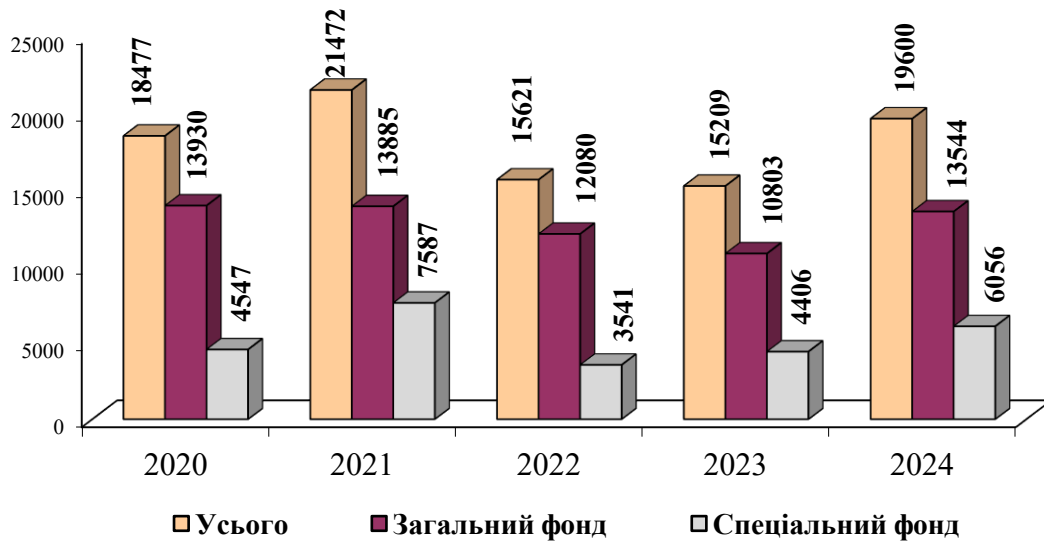

Рис. 3.5 Динаміка створення НТП, од.

За видами НТП зберігається така ж тенденція. Найбільші частки загальної кількості НТП як за рахунок загального, так і спеціального фондів створено у 2024 . за видами НТП "Інше" (близько 56,0 % та 43,4 % відповідно), "Методи, теорії, гіпотези" (13,7 % та 9,8 % відповідно), "Аналітичні матеріали" (понад 10,0 % та 15,2 % відповідно), "Методичні документи" (7,3 % та 6,8 % відповідно) (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Кількість створеної НТП за результатами ДіР у 2024 р.

Вид НТП	Загальна кількість створеної НТП, усього, од.	У тому числі за рахунок			
		загального фонду		спеціального фонду	
		од.	% від загальної кількості	од.	% від загальної кількості
Пристрої	406	273	67,2	133	32,8
Технології	609	418	68,6	191	31,4
Матеріали	486	380	78,2	106	21,8
Сорти рослин;	227	188	82,8	39	17,2
Породи тварин	3	3	100,0	0	0,0
Методи, теорії, гіпотези	2443	1849	75,7	594	24,3
Проекти нормативно-правових документів	115	112	97,4	3	2,6
Проекти нормативних документів	1011	185	18,3	826	81,7
Методичні документи	1403	989	70,5	414	29,5
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	404	204	50,5	200	49,5
Аналітичні матеріали	2291	1371	59,8	920	40,2
Інше*	10202	7572	74,2	2630	25,8
Усього	19600	13544	69,1	6056	30,9

* До виду НТП "Інше" відносяться: математичні моделі, вакцини, діагностичні і лікувально-профілактичні препарати, технологічні карти, штами та лінії мікроорганізмів тощо

Із загальної кількості НТП (13544 од.), створеної у 2024 р. за рахунок загального фонду, 83,5 % НТП отримано за кошти 5-ти головних розпорядників: НАН (30,2 %), МОН (17,4 %), НААН (16,0 %), НАПрН (13,3 %) та Державного управління справами (6,4 %) (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Кількість НТП, створеної за рахунок загального фонду
у 2024 р., за головними розпорядниками, од.**

Найменування головного розпорядника	Створено у звітному році НТП, усього, од. ²	у тому числі за видами НТП, од.											
		пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше ³
Державне управління справами	873						6	10				209	648
ГФД СКМУ	1								1				
МВС	53	8						2	12	11	4	3	13
Мінекономіки	90						1		71	1		1	16
МОН	2360	126	138	176	1		651	13	18	123	89	317	708
МОЗ	233	6	12	3			73	13	2	3	2		119
Міненерго	1								1				
Міндовкілля	46							7	2	22	1	5	9
Мінагрополітики	643							3	6	402		172	60
Мінрозвитку	57								51	6			
Мінмолодьспорт	13												13
Мінфін	51									2		21	28
Мін'юст	57									4	4		49
МКСК	26												26
НАН	4096	133	66	200	4		694	23	21	323	104	614	1914
НАПН	484		26				67						391
НАМН	476		137				294			45			
НАМ	7						3					4	
НАПрН	1804						13	41					1750
НААН	2173		39	1	183	3	47			47		25	1828
Усього	13544	273	418	380	188	3	1849	112	185	989	204	1371	7572

За показниками створення основних видів НТП найбільш результативними виявилися ДіР, виконувані за кошти:

НАН – "Матеріали" (52,6 % загальної кількості створеної НТП даного виду), "Програмні продукти, програмно-технологічна документація" (51,0 %), "Пристрої" (48,7 %), "Аналітичні матеріали" (44,8 %), Методи, теорії, гіпотези" (37,5 %), "Методичні документи" (32, %);

МОН – "Матеріали" (46,3 %), "Пристрої" (46,2 %), "Програмні продукти, програмно-технологічна документація" (43,6 %), "Методи, теорії, гіпотези" (35,2 %), "Технології" (33,0 %), "Аналітичні матеріали" (23,1 %);

НААН – "Породи тварин" (100,0 %), "Сорти рослин" (97,3 %), "Технології" (9,3 %);

Державне управління справами – "Аналітичні матеріали" (15,2 %).

Загальний рівень впровадження НТП, створеної за рахунок загального фонду у 2024 р., становив 57,8 % (7832 од.). Найвищий рівень впровадження мали такі види НТП, як: "Методичні документи" – 86,8 % від кількості створеної НТП даного виду, "Проекти нормативно-правових документів" – 80,4 %, Проекти нормативних документів" – 77,3 %, "Аналітичні матеріали" – 73,5 % та "Технології" – 67,2 % (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Стан впровадження НТП, створеної за рахунок загального фонду у 2024 р., за видами

Вид НТП	Створено, од.	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	273	99	36,3
Технології	418	281	67,2
Матеріали	380	131	34,5
Сорти рослин;	188	63	33,5
Породи тварин	3	0	0,0
Методи, теорії, гіпотези	1849	973	52,6
Проекти нормативно-правових документів	112	90	80,4
Проекти нормативних документів	185	143	77,3
Методичні документи	989	858	86,8
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	204	91	44,6
Аналітичні матеріали	1371	1008	73,5
Інше	7572	4095	54,1
Усього	13544	7832	57,8

За рахунок спеціального фонду у 2024 р. створено 6056 одиниць НТП, з них 56,5 % – впроваджено у звітному році (3424 од.). Найбільша частка створеної НТП припадає на такий вид продукції, як "Інше" – 43,5 % (2630 одиниць), з них впроваджено 51,4 %.

Найвищий рівень впровадження спостерігається за НТП видів "Проекти нормативно-правових документів" – 100,0 %, "Сорти рослин" – близько 95,0 %, "Методичні документи" – 87,2 %, "Аналітичні матеріали" – 80,4 % та "Програмні продукти, програмно-технологічна документація" – 79,0 % (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Стан впровадження НТП, створеної за рахунок спеціального фонду у 2024 р. за видами

Вид НТП	Створено, од.	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	133	92	69,2
Технології	191	132	69,1
Матеріали	106	41	38,7
Сорти рослин;	39	37	94,9
Породи тварин	0	0	
Методи, теорії, гіпотези	594	441	74,2
Проекти нормативно-правових документів	3	3	100,0
Проекти нормативних документів	826	68	8,2
Методичні документи	414	361	87,2
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	200	158	79,0
Аналітичні матеріали	920	740	80,4
Інше	2630	1351	51,4
Усього	6056	3424	56,5

3.3 Публікаційна діяльність

У 2024 р. за результатами ДіР, проведених за рахунок загального і спеціального фондів, видано 82,2 тис. наукових публікацій, що на 1,6 % менше проти 2023 р. (83,6 тис.). Загальна кількість статей у фахових наукових виданнях збільшилась на 5,9 %, однак зменшилась кількість монографій – на 2,9 %, монографій, що видані за кордоном – на 0,4 % та підручників, навчальних посібників – на 5,0 %.

Кількість наукових публікацій у 2024 р. за рахунок загального фонду (60,1 тис.), зменшилась на 2,8 % проти 2023 р. (61,9 тис.).

Частка монографій за рахунок загального фонду, опублікованих за кордоном, становить 28,3 % від загальної кількості монографій, з них 22,8 % – монографії, які індексуються у Scopus та / або WoS.

Частка наукових статей у фахових наукових виданнях за рахунок загального фонду, які індексуються у Scopus та/або WoS, становить 39,8 %, з них в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2 – 35,4 %, з кuartилями Q3, Q4 – 47,5 % (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Кількість наукових публікацій, за результатами НТР, за видами у 2024 р.

Вид наукової публікації	Кількість наукових публікацій, од.	
	Усього	у т.ч. за рахунок загального фонду
Кількість наукових публікацій, усього, у т. ч.:	82226	60131
Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	2099	1488
в Україні, усього, з них	1425	1067
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>Web of Science</i> (далі - <i>WoS</i>)	118	113
за кордоном, усього, з них	674	421
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>WoS</i>	116	96
Наукові статті у фахових наукових виданнях, усього, у тому числі:	46065	36453
які індексуються у <i>Scopus</i> та/або <i>WoS</i> , усього, з них:	17679	14508
в наукових журналах з квантилями <i>Q1, Q2</i>	5706	5138
в наукових журналах з квантилями <i>Q3, Q4</i>	8956	6890
Підручники, навчальні посібники	1429	858
Інші публікації	32633	21332

Найбільшу кількість наукових публікацій за рахунок загального фонду підготовлено за результатами НТР, виконаних за кошти НАН (41,9 %) та МОН (39,0 %) (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Кількість наукових публікацій за рахунок загального фонду у 2024 р. у розрізі головних розпорядників, од.

Найменування головного розпорядника	Кількість наукових публікацій, усього	У тому числі за видами										
		Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	в Україні	з них, які індексуються у Scopus та / або WoS	за кордоном	з них, які індексуються у Scopus та / або WoS	Наукові статті в наукових фахових журналах, усього, у тому числі:	які індексуються у Scopus та/або WoS	з них, в наукових журналах з квартилями Q1, Q2	з них, в наукових журналах з квартилями Q1, Q2	Підручники, навчальні посібники	інші публікації
Державне управління справами	270	4	4				102	43	5	38	2	162
МВС	211						118	24	7	10	2	91
Мінекономіки	25	1	1				9					15
МОН	23475	800	492	25	308	45	15453	6388	1660	3316	464	6758
МОЗ	846	40	33	20	7	5	482	276	81	185	9	315
Міндовкілля	288	5	3		2		99	45	23	19	3	181
Мінагрополітики	231	33	29	1	4		67	7	1	6	7	124
Мінмолодьспорт	35						16	7	1	6	2	17
Мінфін	318	6	5		1		108	18	5	11		204
Мін'юст	121						22	6		5		99
МКСК	308	7	6		1		130	24	1	23	7	164
НАН	25170	267	224	27	43	36	13547	5895	2240	2656	59	11297
НАПН	1468	13	12		1		898	168	56	106	3	554
НАМН	1726	52	42	40	10	10	1494	946	946		40	140
НАМ	276	11	10		1		103	22	8	14		162
НАПрН	1516	32	32				435	61		61		1049
НААН	3847	217	174		43		3370	578	104	434	260	
Разом	60131	1488	1067	113	421	96	36453	14508	5138	6890	858	21332

3.4 Патентна активність

У 2024 р. кількість поданих заявок на видачу охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, зменшилась проти 2023 р. (1548 од.) на 7,9 % і становила 65,7 % загальної кількості поданих заявок на видачу охоронних документів.

Частка поданих заявок на видачу охоронних документів за кордоном за рахунок загального фонду, становить лише 0,2% від загальної кількості заявок.

Частка отриманих патентів в Україні за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, становить 81,9 % загальної кількості охоронних документів, з них на корисні моделі – 68,4 %, винаходи – 20,8 %, сорти рослин – 10,8 % (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Кількість поданих заявок та отриманих охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального і спеціального фондів у 2024 р., од.

Показник	Кількість поданих заявок / отриманих охоронних документів, усього	У тому числі за рахунок загального фонду
Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів, усього, у тому числі:	2168	1425
в Україні	2165	1422
за кордоном	3	3
Кількість отриманих охоронних документів, усього, у тому числі:	1701	1294
патентів України, усього, з них на:	1421	1060
винаходи	260	220
сорти рослин	124	115
породи тварин		
корисні моделі	1037	725
свідоцтв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні	276	230
міжнародних патентів, які обліковуються міжнародними патентними базами	4	4

Протягом останніх років найбільшу кількість охоронних документів за результатами ДіР, виконаних за рахунок загального фонду, серед головних розпорядників отримали ЗВО та НУ МОН: так, їх частка у загальній кількості отриманих у 2024 р. охоронних документів становила 54,3 % (2023 р. – 54,9 %) (табл. 3.8, рис. 3.6).

Таблиця 3.8

Кількість поданих заявок та отриманих охоронних документів за результатами НТР,
виконаних за рахунок загального фонду у 2024 р., за головними розпорядниками, од.

Найменування головного розпорядника	Подано заявок на видачу охоронних документів, усього	у тому числі		Отримано охоронних документів, усього	у тому числі					
		в Україні	за кордоном		патентів України				свідоцтв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні	міжнародних патентів, які обліковуються міжнародними патентними базами
					винаходи	сорти рослин	породи тварин	корисні моделі		
Державне управління справами	2	2		1				1		
МВС				4				4		
Мінекономіки				5				5		
МОН	747	746	1	702	127	1		407	163	4
МОЗ	38	38		67				64	3	
Міндовкілля	1	1		6	1				5	
Мінагрополітики	5	5		3				1	2	
Мінмолодьспорт				1				1		
Мін'юст	4	4								
НАН	365	364	1	311	79	41		157	34	
НАПН	38	38		7					7	
НАМН	41	40	1	40	7			33		
НАПрН	17	17		14					14	
НААН	167	167		133	6	73		52	2	
Усього	1425	1422	3	1294	220	115		725	230	4

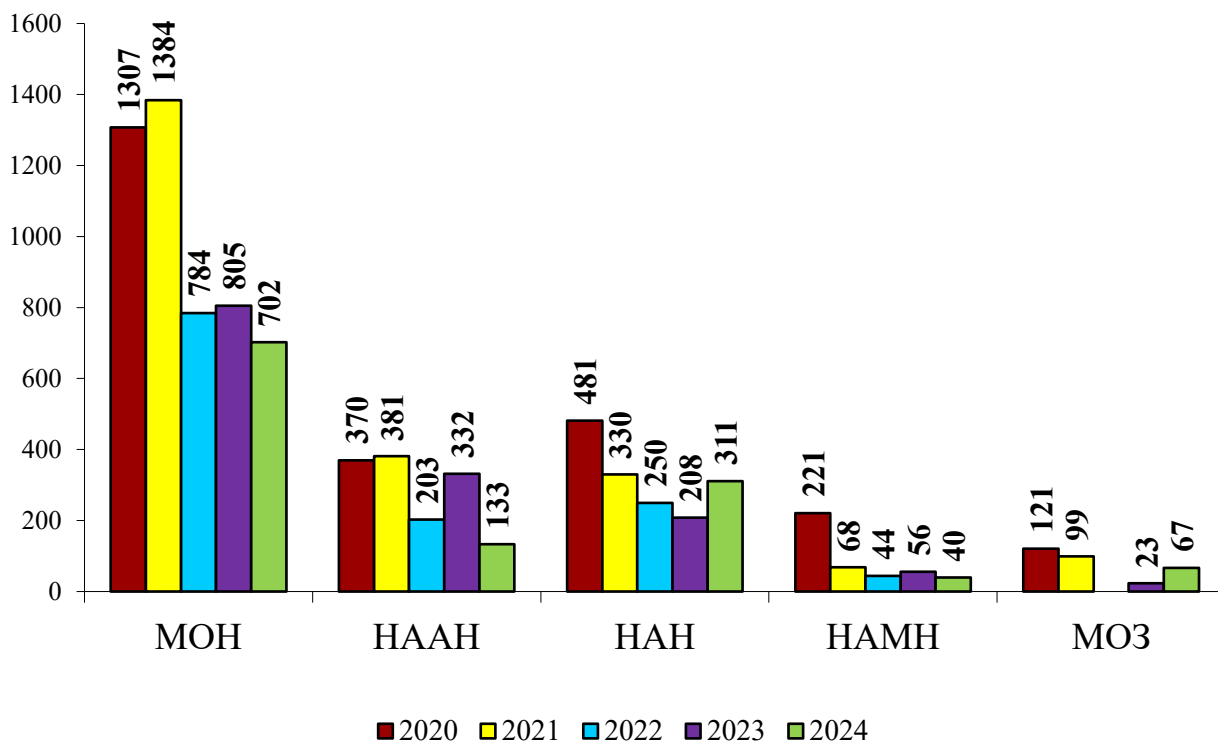

Рис. 3.6 Динаміка отриманих охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками з найвищою патентною активністю, од.

Основні результати виконання ДіР щодо створення / впровадження НТП, публікаційної та патентної діяльності за напрямом бюджетного фінансування наведено у додатках Г і Д

4 РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ) РОЗРОБОК ЗА НАПРЯМАМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

4.1 Фундаментальні наукові дослідження

На ДіР за напрямом базового бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у 2024 р. спрямовували кошти 9 головних розпорядників за 10-ма бюджетними програмами. Загальний обсяг фінансування на вказані цілі становив 5511,96 млн грн, що на 20,09 % більше проти 2023 р. і майже досягнув рівня фінансування цього напрямку у довоєнному 2021 р. (рис. 4.1).

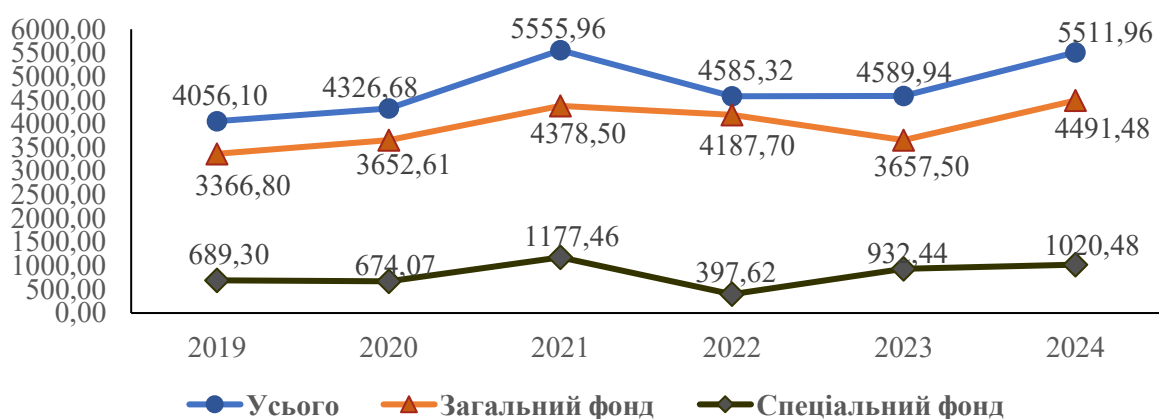

Рис. 4.1 Динаміка видатків державного бюджету за напрямом бюджетного фінансування "Фундаментальні НД", млн грн

Частка видатків за напрямом базового бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у загальному обсязі фінансування ДіР у 2024 р. становила 53,68 % та 54,55 % – в обсязі видатків загального фонду на ДіР.

Понад 92 % видатків загального фонду за напрямом фінансування "Фундаментальні НД" витрачено на НТР трьох головних розпорядників: НАН (78,11 %), НААН (8,48 %) та МОН (5,87 %). За рахунок спеціального фонду фундаментальні НД проводили за бюджетними програмами чотирьох головних розпорядників, найбільша частка видатків належить НАН – 99,17 % загального обсягу видатків спеціального фонду за цим напрямом фінансування (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Фінансування НТР за напрямом бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у розрізі головних розпорядників у 2024 р.

№ п/п	Найменування головного розпорядника	Загальний обсяг видатків, млн грн	У т.ч. за рахунок			
			загального фонду		спеціального фонду	
			млн грн	% від загального обсягу видатків загального фонду	млн грн	% від загального обсягу видатків спеціального фонду
1	МОН	331,24	269,69	6,01	61,55	6,03
2	МОЗ	11,75	11,75	0,26	-	-
3	Міндовкілля	2,40	2,40	0,05	-	-
4	НАН	4531,90	3573,94	79,57	957,96	93,88
5	НАПН	75,09	75,09	1,67	-	-
6	НАМН	98,01	98,01	2,18	-	-
7	НАМ	23,19	23,19	0,52	-	-
8	НАПрН	62,71	62,71	1,40	-	-
9	НААН	375,67	374,70	8,34	0,97	0,09
	Разом	5511,96	4491,48	100,00	1020,48	100,00

Наукові дослідження за даним напрямом бюджетного фінансування за рахунок загального фонду проводили за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження". Найбільшу частку коштів у 2024 р (34,3 %), як і у 2023 р., витрачено на ДіР за пріоритетним *тематичним напрямом* наукових досліджень та науково-технічних розробок "Фундаментальні проблеми фізики, астрофізики, матеріалознавства, атомної енергетики та радіаційної безпеки".

У 2024 р. за напрямом базового бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" виконано 2745 НТР, у т. ч. за рахунок загального фонду – 2214 НТР (80,7 %), спеціального фонду – 531 НТР.

За рахунок загального фонду найбільшу кількість НТР виконано коштом НАН – 52,6 % загальної кількості НТР, НААН – 25,0 % та МОН – 14,5 % (рис. 4.2).

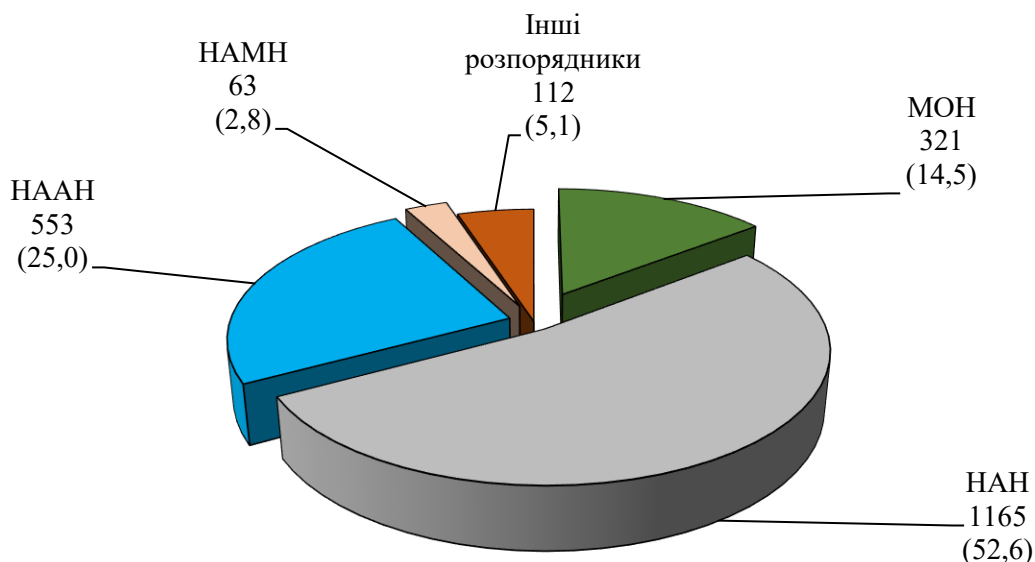

Рис. 4.2 Розподіл кількості НТР у межах напрямку бюджетного фінансування "Фундаментальні НД", виконаних за рахунок загального фонду у 2024 р., за головними розпорядниками, од. (%)

За рахунок спеціального фонду НТР виконували організації НАН – 255 од. (77,4 % загальної кількості виконаних НТР), МОН – 72 од. (22,4 %) та НААН – 1 од. (0,2 %).

У 2024 р. за результатами НТР напрямку "Фундаментальні НД" створено 7824 од. НТП (39,9 % загальної кількості НТП, створеної за усіма напрямками бюджетного фінансування), у т.ч. за рахунок загального фонду – 7369 од., з них 51,7 % – впроваджено.

Із загальної кількості НТП, створеної за даним напрямком бюджетного фінансування за рахунок загального фонду, близько 68,0 % становила продукція виду "Інше" (впроваджено 54,6 %), 12,7 % – "Методи, теорії, гіпотези" (впроваджено 37,1 %), близько 7,0 % – "Аналітичні матеріали" (впроваджено 49,6 %) (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Кількість створеної / впровадженої НТП. за рахунок загального фонду за результатами виконаних НТР у межах напрямку бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у розрізі видів НТП у 2024 р

Вид НТП	Створено, од.	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	84	1,1	27	32,1
Технології	81	1,1	60	74,1
Матеріали	193	2,6	49	25,4
Сорти рослин;	127	1,7	32	25,2
Породи тварин	3	0,04		0,0
Методи, теорії, гіпотези	939	12,7	348	37,1
Проекти нормативно-правових документів	70	1,0	69	98,6
Проекти нормативних документів	18	0,2	17	94,4

Вид НТП	Створено, од	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Методичні документи	296	4,0	212	71,6
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	50	0,7	13	26,0
Аналітичні матеріали	506	6,9	251	49,6
Інше	5002	67,9	2729	54,6
Усього	7369	100,0	3807	51,7

Найбільші частки загальної кількості створеної НТП за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, створено у межах бюджетних програм НАН (36,8 % загальної кількості створеної НТП, з них впроваджено 30,7 %), НАПрН (24,5 %, з них 100,0 % впроваджено), НААН (18,8 %, з них впроваджено лише 7,1 %) та МОН (14,2 % загальної кількості створеної НТП з впровадженням 62,4 %) (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Кількість створеної / впровадженої НТП за рахунок загального фонду за результатами виконаних НТР у межах напряму базового бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у розрізі головних розпорядників у 2024 р. од.

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впровадженої (II) НТП, усього		у тому числі за видами НТП											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна	аналітичні матеріали	інше
МОН	I	1049	7	14	53			302	9	1	39	9	180	435
	II	655	5	7	31			227	9	1	32	5	71	267
МОЗ	I	4			3			1						
	II	1						1						
Мін-довкілля	I	2									2			
	II	2									2			
НАН	I	2710	77	27	137			551	20	17	210	41	297	1333
	II	831	22	13	18			54	19	16	133	8	176	372
НАПрН	I	332		14				19						299
	II	332		14				19						299
НАМН	I	77		24				8			45			
	II	77		24				8			45			
НАМ	I	7						3					4	

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впроваджен ої (II) НТП, усього		у тому числі за видами НТП											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна	аналітичні матеріали	інше
	II	7						3					4	
НАПрН	I	1804						13	41					1750
	II	1804						13	41					1750
НААН	I	1384		2		127	3	42					25	1185
	II	98		2		32		23						41
Усього	I	7369	84	81	193	127	3	939	70	18	296	50	506	5002
	II	3807	27	60	49	32		348	69	17	212	13	251	2729

За кошти спеціального фонду створено 455 од. НТП, з них впроваджено 50,0 %. Найбільші частки загальної кількості створеної НТП належать НТП видів "Методи, теорії, гіпотези" – 36,0 % та "Інше" – 35,7 %. Найвищий рівень впровадження мали такі види НТП, як "Проекти нормативних документів" – 100,0 % та "Методичні документи" – 70,0 % (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Кількість створеної / впровадженої НТП за рахунок спеціального фонду за результатами виконаних НТР у межах напряму базового бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у розрізі видів НТП у 2024 р.

Вид НТП	Створено, од.	% загальної кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	8	1,8	2	25,0
Технології	7	1,5	4	57,1
Матеріали	30	6,6	4	13,3
Сорти рослин;	1	0,2		0,0
Породи тварин		0,0		0,0
Методи, теорії, гіпотези	164	36,0	79	48,2
Проекти нормативно-правових документів		0,0		0,0
Проекти нормативних документів	1	0,2	1	100,0
Методичні документи	20	4,4	14	70,0
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	10	2,2	6	60,0
Аналітичні матеріали	52	11,4	35	67,3
Інше	162	35,7	83	51,2
Усього	455	100,0	228	50,1

Найбільші частки НТП за рахунок спеціального фонду, було створено у межах бюджетних програм НАН – 59,6 % (з них впроваджено 37,3 %) та МОН – 39,8 % (впроваджено 68,5 %) (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Кількість НТП, створеної / впровадженої за рахунок спеціального фонду, за результатами НТР, виконаних у межах напряму "Фундаментальні НД", за головними розпорядниками у 2024 р.

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впровадженої (II) НТП, усього, од		у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна	аналітичні матеріали	інше
МОН	I	181	1		2			112			12	4	47	3
	II	124	1					74			12	1	32	4
НАН	I	271	7	7	28	1		52		1	8	6	5	156
	II	101	1	4	4			5		1	2	5	3	76
НААН	I	3												3
	II	3												3
Усього	I	455	8	7	30	1		164		1	20	10	52	162
	II	228	2	4	4			79		1	14	6	35	83

Загальна кількість наукових публікацій за результатами НТР, виконаних у межах напряму бюджетного фінансування "Фундаментальні НД", становила 31,7 тис., у т. ч. наукових статей у фахових наукових виданнях – 57,4 % загальної кількості публікацій (18,2 тис., з яких 40,8 % індексують у Scopus та/або WoS), монографій – 2,1 %, з них 22,5 % опубліковано за кордоном (з них 45,0 % індексують у Scopus та / або WoS).

Кількість наукових публікацій у 2024 р. за рахунок загального фонду (30,9 тис.), зменшилась на 6,7 % проти 2023 р. (33,1 тис.).

Найбільшу кількість монографій за рахунок загального фонду (77,2 % загальної кількості монографій) опубліковано в Україні, з них 11,0 % проіндексовано у Scopus та/або WoS. Частка монографій за результатами ДіР за рахунок загального фонду, опублікованих за кордоном, значно менша (22,8 % загальної кількості монографій), однак значно більшим є відсоток (44,2 %) монографій, які індексують у Scopus та / або WoS.

Частка наукових статей у фахових наукових виданнях за результатами ДіР, виконаних за рахунок загального фонду, які індексують у Scopus та/або WoS, становить 40,6 %, з них в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2 – 39,8 %, з кuartилями Q3, Q4 – 47,9 % (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Кількість наукових публікацій за результатами виконання НТР за напрямом бюджетного фінансування "Фундаментальні НД" у 2024 р.

Вид наукової публікації	Кількість наукових публікацій, од.	
	Усього	у т.ч. за рахунок загального фонду
Кількість наукових публікацій, усього, у т.ч.:	31713	30855
Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	661	645
в Україні, усього, з них:	512	498
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>Web of Science</i>	55	55
за кордоном, усього, з них	149	147
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>WoS</i>	67	65
Наукові статті у фахових наукових виданнях, усього, у тому числі:	18198	17731
які індексуються у <i>Scopus</i> та/або <i>WoS</i> , усього, з них:	7432	7197
в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2	2976	2863
в наукових журналах з кuartилями Q3, Q4	3561	3449
Підручники, навчальні посібники	382	347
Інші публікації	12472	12132

Найбільша кількість статей, опублікованих у 2024 р. у фахових наукових виданнях, які індексують у *Scopus* та / або *WoS*, належить НАН і МОН (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Розподіл кількості статей у фахових наукових виданнях, які індексують у *Scopus* та / або *WoS*, за головними розпорядниками у 2024 р., од.

Найменування головного розпорядника	Кількість наукових статей, усього	у т.ч. за рахунок загального фонду		
		Усього	в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2	в наукових журналах з кuartилями Q3, Q4
НАН	4832	4629	1886	2044
МОН	1865	1833	654	1039
НААН	282	282	43	199
НАМН	227	227	227	0
МОЗ	69	69	15	54
НАПН	62	62	20	36
НАПрН	61	61	0	61
НАМ	22	22	8	14
Міндовкілья	12	12	10	2
Разом	7432	7197	2863	3449

Найбільшу публікаційну активність за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, показали організації НАН (62,4 % від загальної кількості наукових публікацій) та МОН (21,5 %) (рис. 4.3).

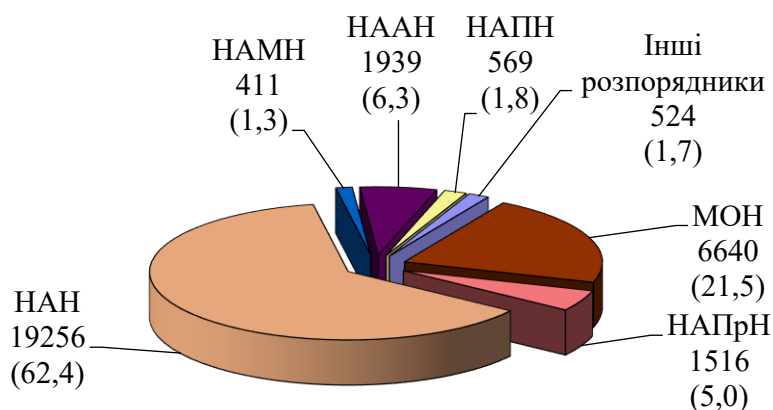

Рис. 4.3 Розподіл наукових публікацій за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками, од. (%)

За результатами НТР, виконаних за кошти спеціального фонду у 2024 р., підготовлено 858 наукових публікацій, з них НАН – 478 од., МОН – 380 од.

У 2024 р. проти 2023 р. зменшилась кількість поданих заявок (на 17 од.) за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, у той час як кількість отриманих охоронних документів збільшилась на 30 од.

Частка поданих заявок на видачу охоронних документів за кордоном за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, становить лише 0,2% загальної кількості заявок.

Частка отриманих охоронних документів на патенти в Україні за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, становить 83,3 % загальної кількості документів, з них на корисні моделі – 62,8 %, сорти рослин – 18,8 %, винаходи – 18,4 % (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Кількість поданих заявок та отриманих охоронних документів за результатами виконання НТР за напрямом фінансування "Фундаментальні НД" у 2024 р., од.

Показник	Кількість поданих заявок / отриманих охоронних документів, усього	У тому числі за рахунок загального фонду
Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів, усього, у тому числі:	629	601
в Україні	628	600
за кордоном	1	1
Кількість отриманих охоронних документів, усього, у тому числі:	600	568
патентів України, усього, з них на:	505	473
винаходи	92	87
сорти рослин	93	89
породи тварин		
корисні моделі	320	297

Показник	Кількість поданих заявок / отриманих охоронних документів, усього	У тому числі за рахунок загального фонду
свідectв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні	91	91
міжнародних патентів, які обліковуються міжнародними патентними базами	4	4

Найбільшу патентну активність за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, як за кількістю поданих заявок, так і за кількістю отриманих охоронних документів виявили організації НАН (рис. 4.4).

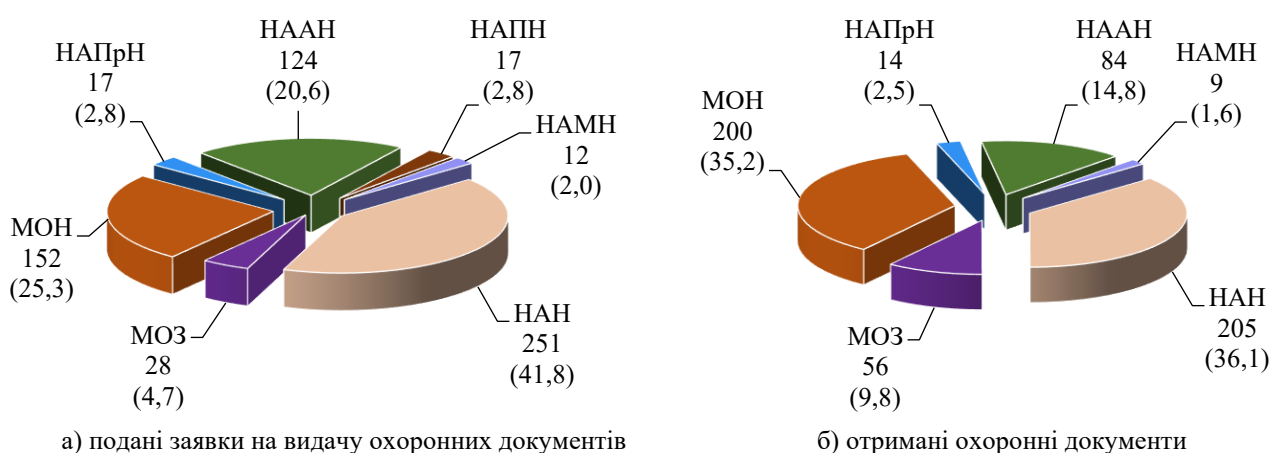

Рис. 4.4 Розподіл поданих заявок (а) та отриманих охоронних документів (б) за головними розпорядниками, од. (%)

За результатами НТР, виконаних за рахунок спеціального фонду, у 2024 р. було подано 28 заявок на видачу охоронних документів, з них 10 – МОН, 10 – НААН та 8 – НАН, та отримано 32 охоронних документи, з них 13 – МОН, 11 – НАН та 8 – НААН.

4.2 Прикладні наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки

У 2024 р. за напрямом базового бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" спрямовували кошти 18 головних розпорядників за 29-ма бюджетними програмами. Загальний обсяг видатків на прикладні ДіР за загальним та спеціальним фондами становив 4132,45 млн грн, що на 4,93 % більше проти 2023 р. У загальному обсязі фінансування ДіР частка видатків за цим напрямом становила 40,24 % (рис. 4.5).

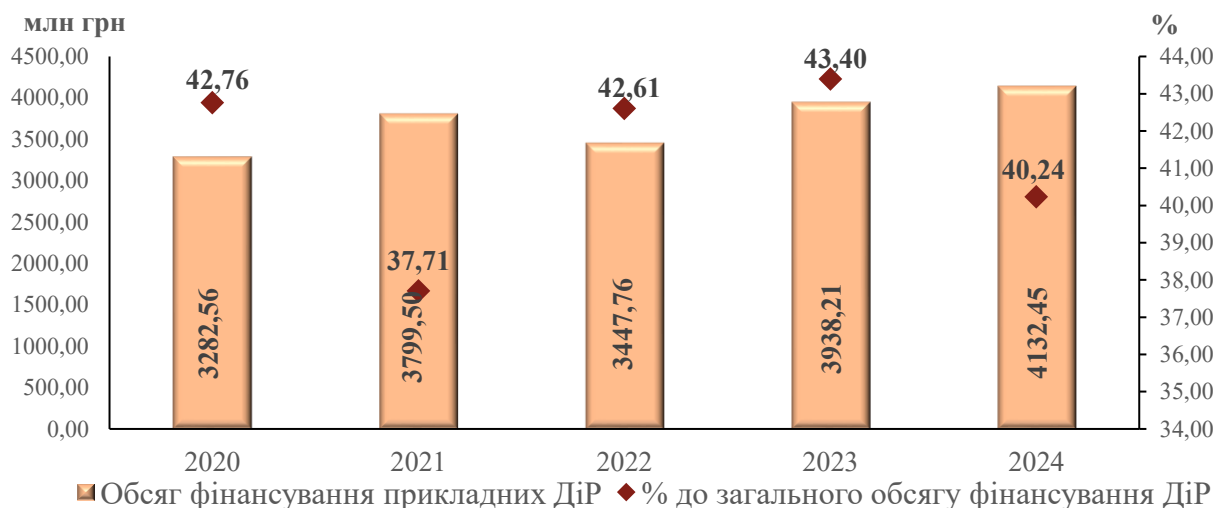

Рис. 4.5 Динаміка видатків за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР"

Частка загального фонду у фінансуванні напряму "Прикладні ДіР" становила 75,57 % (рис. 4.6).

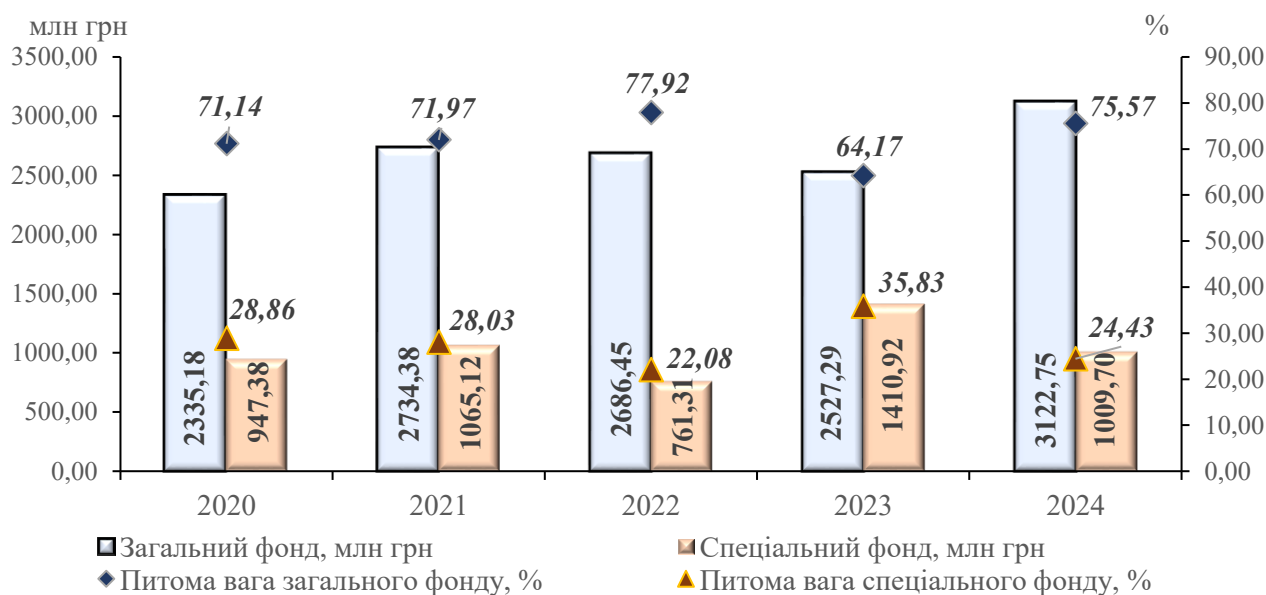

Рис. 4.6 Динаміка видатків загального та спеціального фондів за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР"

Понад 90 % загального обсягу видатків за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" припало на організації семи головних розпорядників (за кожним – понад 100 млн грн). Найбільші частки як за загальним обсягом фінансування ДіР, так і за видатками загального фонду мали НАН – 41,66 % та 41,49 %, МОН – 21,88 % та 17,90 %, НАМН – 11,13 % та 12,78 % відповідно.

За рахунок спеціального фонду найбільші частки видатків за цим напрямом фінансування мали НАН (42,19 %) та МОН (34,18 %) (табл. 4.9).

Таблиця 4.9

Видатки державного бюджету за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" у розрізі головних розпорядників у 2024 р.

№ п/п	Найменування головного розпорядника	Загальний обсяг ви, млн грн	У т.ч. за рахунок			
			загального фонду		спеціального фонду	
			млн грн	% загального обсягу видатків загального фонду	млн грн	% загального обсягу видатків спеціального фонду
1	Державне управління справами	91,99	91,99	2,95		
2	ГФД СКМУ	0,65	0,65	0,02		
3	МВС	97,3	97,05	3,11	0,25	0,03
4	Мінекономіки	20,72	20,72	0,66		
5	МОН	904,07	558,93	17,90	345,14	34,18
6	МОЗ	128,76	47,19	1,51	81,57	8,08
7	Міненерго	0,32	0,32	0,01		
8	Міндовкілля	55,42	30,17	0,97	25,25	2,50
9	Мінагрополітики	140,64	72,88	2,33	67,76	6,71
10	Мінрозвитку	9,76	9,76	0,31		
11	Мінмолодьспорт	10,03	10,03	0,32		
12	Мінфін	18,10	16,32	0,52	1,78	0,18
13	Мін'юст	72,75	72,75	2,33		
14	МКСК	24,18	24,18	0,77		
16	НАН	1721,49	1295,49	41,49	426,00	42,19
17	НАПН	143,00	141,86	4,54	1,14	0,11
18	НАМН	459,84	399,03	12,78	60,81	6,02
19	НААН	233,43	233,43	7,48		
Разом		4132,45	3122,75	100,00	1009,70	100,00

Найбільша частка видатків загального фонду за зазначеним напрямом бюджетного фінансування у 2024 р. припадала на академічний сектор – 66,28 % (рис. 4.7).

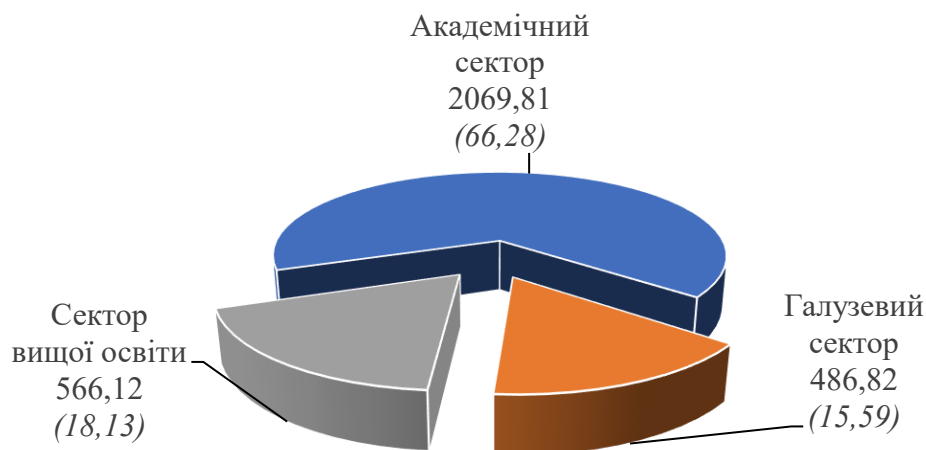

Рис. 4.7 Видатки загального фонду за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" у 2023 р. у розрізі секторів науки, млн грн (%)

У 2024 р. 90,3 % видатків загального фонду на прикладні ДіР було спрямовано на фінансування НТР за пріоритетними напрямками. Найбільша частка видатків (29,7 %) припала на ДіР за пріоритетним напрямом "Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань" (рис. 4.8).

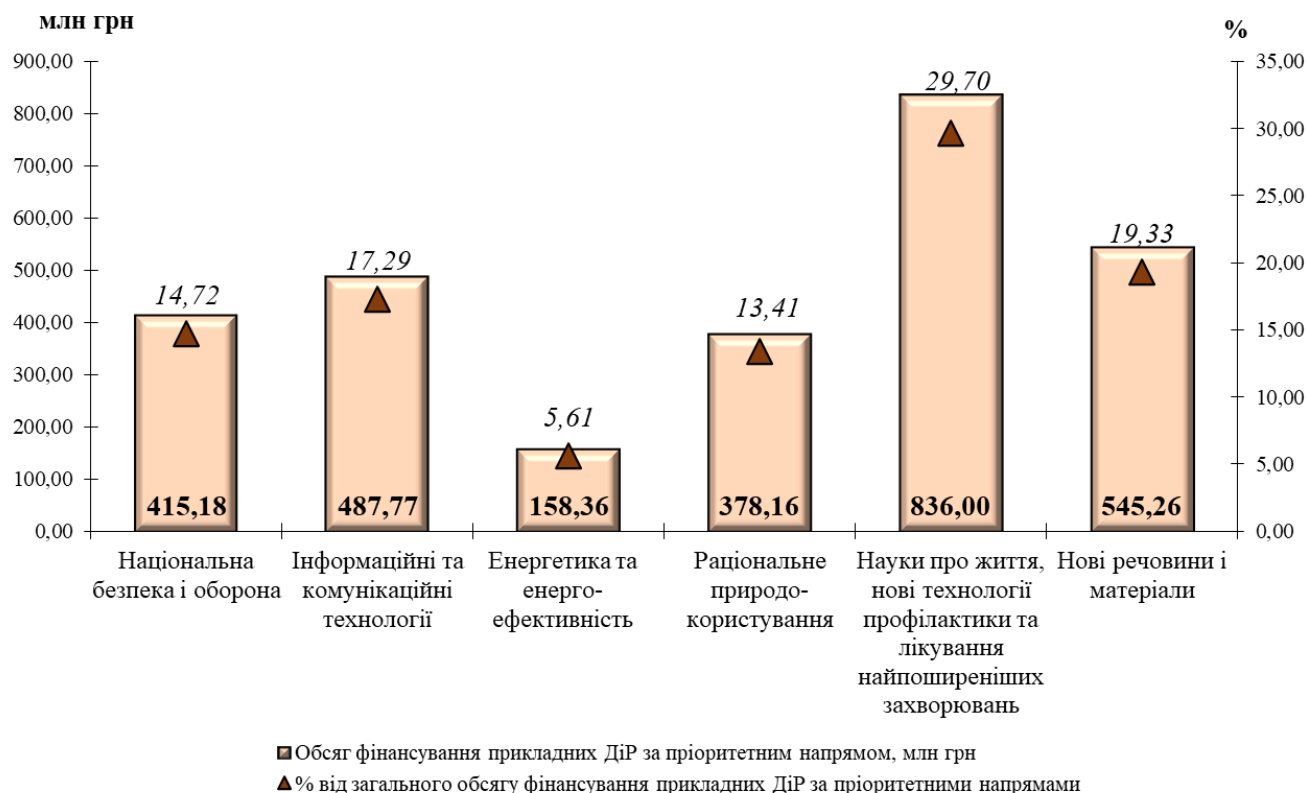

Рис. 4.8 Розподіл обсягу видатків загального фонду за напрямом "Прикладні ДіР" за пріоритетними напрямками у 2024 р.

За напрямом базового бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" у 2024 р. за рахунок загального фонду виконано 2366 НТР, що на 2,2 % менше проти 2023 р. (2418 НТР). Понад 90,0 % загальної кількості виконаних НТР за рахунок загального фонду профінансовано сімома головними розпорядниками (рис. 4.9).

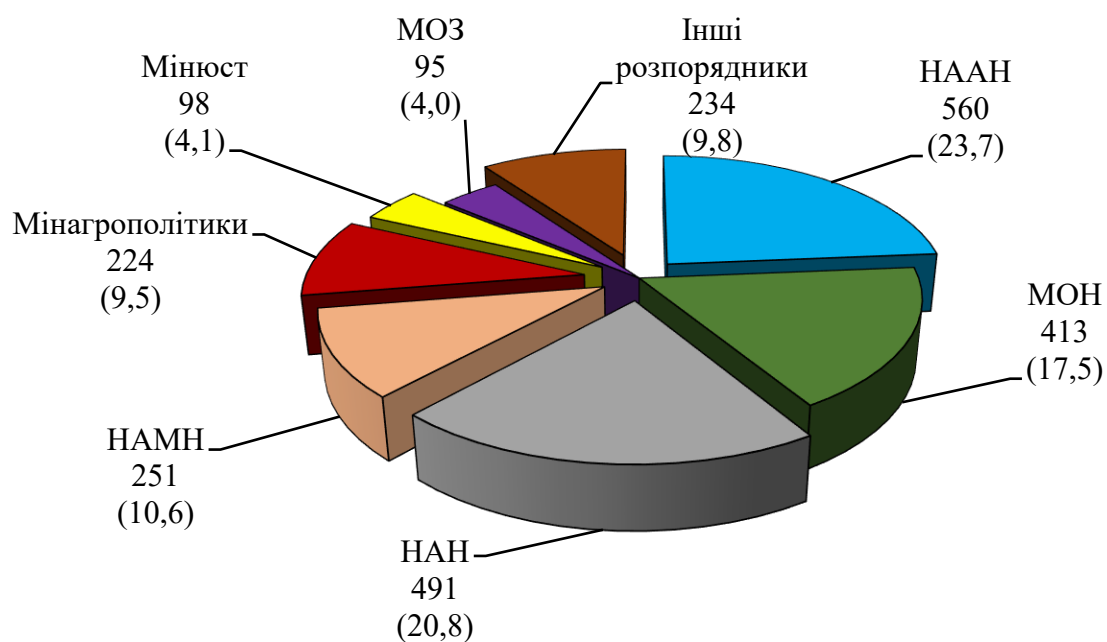

Рис. 4.9 Розподіл кількості НТР, виконаних у межах напряму бюджетного фінансування "Прикладних ДіР" за рахунок загального фонду у 2024 р., за головними розпорядниками, од. (%)

За результатами НТР, виконаних у 2024 р. за напрямом "Прикладні ДіР", створено 11299 од. НТП (57,6 % загальної кількості НТП за усіма напрямами бюджетного фінансування ДіР), з них 55,5 % (5711 од.) - за рахунок загального фонду.

Із загальної кількості НТП, створеної за рахунок загального фонду за даним напрямом бюджетного фінансування, близько 44,0 % становила НТП виду "Інше" (з яких впроваджено 53,8 %), 14,3 % – "Аналітичні матеріали" (впроваджено 91,4 %), 14,0 % – "Методи, теорії, гіпотези" (впроваджено 74,0 %), 11,6 % – "Методичні документи" (впроваджено 96,5 %) (табл. 4.10).

Таблиця 4.10

Створення / впровадження НТП напряму "Прикладні ДіР" за рахунок загального фонду у 2024 р.

Вид НТП	Створено, од.	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	131	2,3	60	45,8
Технології	255	4,5	210	82,4
Матеріали	131	2,3	66	50,4
Сорти рослин;	61	1,1	31	50,8
Породи тварин	0	0,00	0	0,00
Методи, теорії, гіпотези	801	14,0	593	74,0
Проекти нормативно-правових документів	39	0,7	21	53,8
Проекти нормативних документів	162	2,8	126	77,8
Методичні документи	664	11,6	641	96,5

Вид НТП	Створено, од.	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	145	2,5	72	49,7
Аналітичні матеріали	816	14,3	746	91,4
Інше	2506	43,9	1303	52,0
Усього	5711	100,0	3869	67,7

Найбільші частки в загальній кількості створеної НТП за даним напрямом фінансування створено за рахунок коштів таких головних розпорядників: НАН (24,3 %, з них впроваджено 57,2 %), Державне управління справами (15,3 %, з яких впроваджено 100,0 %), МОН (14,8 %, з яких впроваджено 61,4 %), НААН (13,8 %, з яких впроваджено лише 18,5 %) та Мінагрополітики (11,3 %, з яких впроваджено 95,5 %) (табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Створення / впровадження НТП напряму "Прикладні ДіР" за рахунок загального фонду у 2024 р. у розрізі головних розпорядників

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впровадженої (II) НТП, усього, од		у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сортів рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна	аналітичні матеріали	інше
Державне управління справами	I	873						6	10				209	648
	II	873						6	10				209	648
МВС	I	53	8						2	12	11	4	3	13
	II	5	3								1		1	
Мін-економіки	I	90						1		71	1		1	16
	II	90						1		71	1		1	16
МОН	I	847	61	42	67	1		240	1	12	55	71	88	209
	II	520	33	21	44	1		147	1	10	35	47	63	118
МОЗ	I	229	6	12				72	13	2	3	2		119
	II	112	2	3				58		1	2			46
Мінагрополітики	I	643							3	6	402		172	60
	II	614								6	401		172	35
Мінрозвитку	I	57								51	6			
	II	40								34	6			
Мініюст	I	57									4	4		49
	II	46									3			43
НАН	I	1386	56	39	63	4		143	3	4	113	63	317	581

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (І) і впровадженої (ІІ) НТП, усього, од	у тому числі за видами НТП, од.											
		пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна	аналітичні матеріали	інше
НАПН	ІІ	793	22	24	22	6	42	3	1	125	24	295	229
	І	152		12			48						92
	ІІ	152		12			48						92
НАМН	І	399		113			286						
	ІІ	399		113			286						
НААН	І	789		37	1	56	5			47			643
	ІІ	146		37		24	5			47			33
Інші головні розпорядники	І	136						7	4	22	1	26	76
	ІІ	79						7	3	20	1	5	43
Усього	І	5711	131	255	131	61	801	39	162	664	145	816	2506
	ІІ	3869	60	210	66	31	593	21	126	641	72	746	1303

За рахунок загального фонду коштом шести головних розпорядників створено 255 технологій, найбільшу частку (44,3 %) – організаціями НАМН (рис. 4.10).

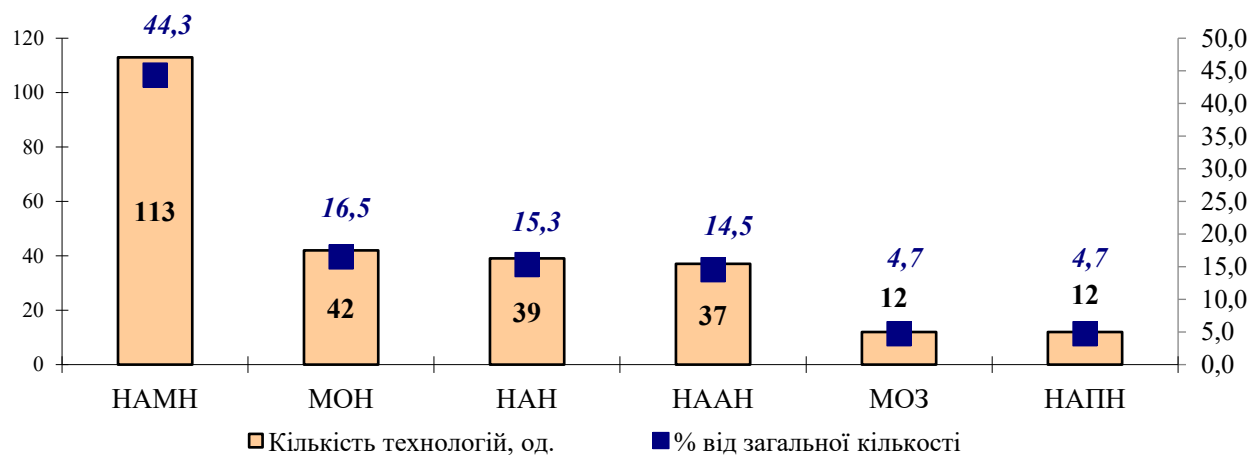

Рис. 4.10 Розподіл кількості НТП виду "Технології", створеної у 2024 р. за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками

За результатами прикладних ДіР, що виконувалися за рахунок спеціального фонду, у 2024 р. створено 5588 од. НТП, з яких впроваджено 57,2 %. Найвищий рівень впровадження НТП за видами становили: "Проекти нормативно-правових документів" – 100,0 %, "Сорти рослин" – 97,4 %, "Методичні документи" – 88,5 %, "Методи, теорії, гіпотези" – 85,2 % та "Аналітичні матеріали" – 81,2 % (табл. 4.12).

Таблиця 4.12

Створення / впровадження НТП напрямку "Прикладні ДіР" за рахунок спеціального фонду у 2024 р.

Вид НТП	Створено, од	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	125	2,2	90	72,0
Технології	181	3,2	128	70,7
Матеріали	74	1,3	37	50,0
Сорти рослин;	38	0,7	37	97,4
Породи тварин		0,0		
Методи, теорії, гіпотези	425	7,7	362	85,2
Проекти нормативно-правових документів	3	0,1	3	100,0
Проекти нормативних документів	825	14,8	67	8,1
Методичні документи	392	7,0	347	88,5
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	190	3,4	152	80,0
Аналітичні матеріали	868	15,5	705	81,2
Інше	2467	44,1	1267	51,4
Усього	5588	100,0	3195	57,2

Найбільші частки загальної кількості створеної за рахунок спеціального фонду НТП належать МОН – 47,2 % (2635 од., з них впроваджено 78,5 %), МОЗ – 20,1 % (1123 од., з них впроваджено понад 29,0 %), Мінагрополітики – 15,4 % (863 од., з них впроваджено 32,0 %) та НАН – 13,1 % (731 од., з них впроваджено 48,3%) (табл. 4.13).

Таблиця 4.13

Створення / впровадження НТП напрямку "Прикладні ДіР" за рахунок спеціального фонду у розрізі головних розпорядників у 2024 р.

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впровадженої (II) НТП, усього, од		у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програми продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше
МВС	I	2								1				1
	II	1												1
МОН	I	2635	74	124	49	5		339	2	45	310	164	765	758
	II	2069	67	107	32	5		307	2	32	278	133	628	478
МОЗ	I	1123	1	21				36		771	12		1	281
	II	313		6				26						281

Найменування головного розпорядника	Кількість створеної (I) і впроваджен ої (II) НТП, усього, од		у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше
Мін-довкілля	I	198								2	4	3	70	119
	II	150								1	4		45	100
Мінагро-політики	I	863									50			813
	II	276								28	50			198
Мінфін	I	4									2			2
	II	1									1			
НАН	I	731	50	35	25	33		32	1	5	13	15	29	493
	II	353	23	14	5	32		11	1	5	13	11	29	209
НАПН	I	30		1				18		1	1	8	1	
	II	30		1				18		1	1	8	1	
НАМН	I	2											2	
	II	2											2	
Усього	I	5588	125	181	74	38		425	3	825	392	190	868	2467
	II	3195	90	128	37	37		362	3	67	347	152	705	1267

Загальна кількість наукових публікацій за результатами НТР напряму "Прикладні ДіР", виконаних у 2024 р., становила 48,8 тис., у т. ч. статей у фахових наукових виданнях – 26,3 тис., з яких 35,2 % індексуються у Scopus та/або WoS, та 1,4 тис. монографій, 35,2 % з яких видано за кордоном.

За рахунок загального фонду:

- кількість наукових публікацій у 2024 р. (27,6 тис.) збільшилась на 4,4 % проти 2023 р. (26,5 тис.);
- частка монографій, опублікованих за кордоном, становить 30,0 % від загальної кількості монографій, з них 12,7 % – монографії, які індексуються у Scopus та / або WoS;
- частка наукових статей у фахових наукових виданнях, які індексують у Scopus та/або WoS, становить 36,8 %, з них в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2 – 32,9 %, з кuartилями Q3, Q4 – 45,0 % (табл. 4.14).

Таблиця 4.14

Кількість наукових публікацій за результатами виконання НТР за напрямом бюджетного фінансування "Прикладні ДіР" у 2024 р.

Вид наукової публікації	Кількість наукових публікацій, од.	
	Усього	у т.ч. за рахунок загального фонду
Кількість наукових публікацій, усього, у т. ч.:	48828	27647
Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	1405	812

Вид наукової публікації	Кількість наукових публікацій, од.	
	Усього	у т.ч. за рахунок загального фонду
в Україні, усього, з них	910	568
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>Web of Science</i>	63	58
за кордоном, усього, з них	495	244
які індексуються у <i>Scopus</i> та / або <i>WoS</i>	49	31
Наукові статті у фахових наукових виданнях, усього, у тому числі:	26274	17183
які індексуються у <i>Scopus</i> та/або <i>WoS</i> , усього, з них:	9255	6322
в наукових журналах з квантилями <i>Q1, Q2</i>	2537	2082
в наукових журналах з квантилями <i>Q3, Q4</i>	4796	2845
Підручники, навчальні посібники	1039	503
Інші публікації	20110	9149

96,0 % усіх наукових публікацій належить організаціям шести головних розпорядників (рис. 4.11).

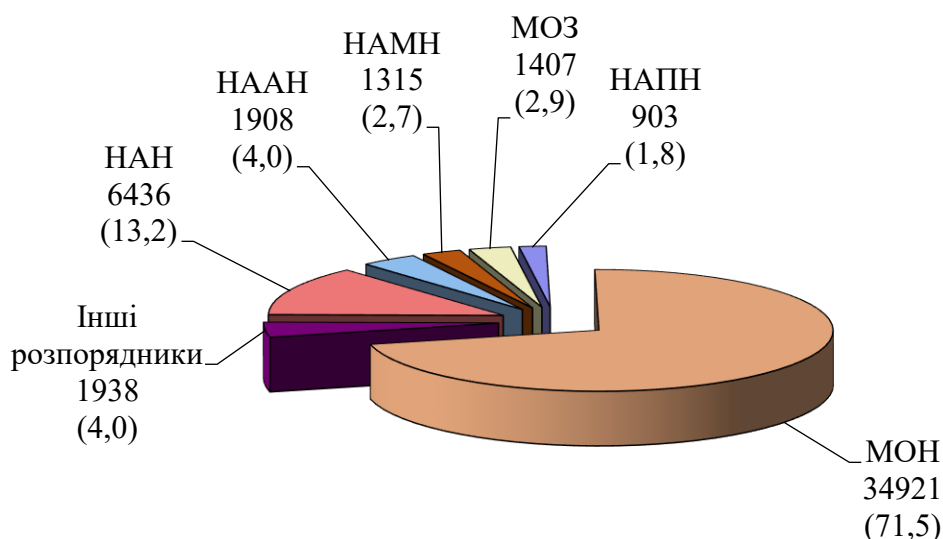

Рис. 4.11 Розподіл наукових публікацій за результатами виконання НТР напрямом "Прикладні ДіР у 2024 р. за головними розпорядниками, од. (%)

Найкращі показники публікаційної активності, як за кількістю наукових публікацій (71,5 % загальної кількості наукових публікацій), так і за їх видами, показали ЗВО та НУ МОН (табл. 4.15).

За рахунок загального фонду найкращі показники публікаційної активності належать МОН (55 % загальної кількості наукових публікацій) та НАН (21,4 %) (рис. 4.12).

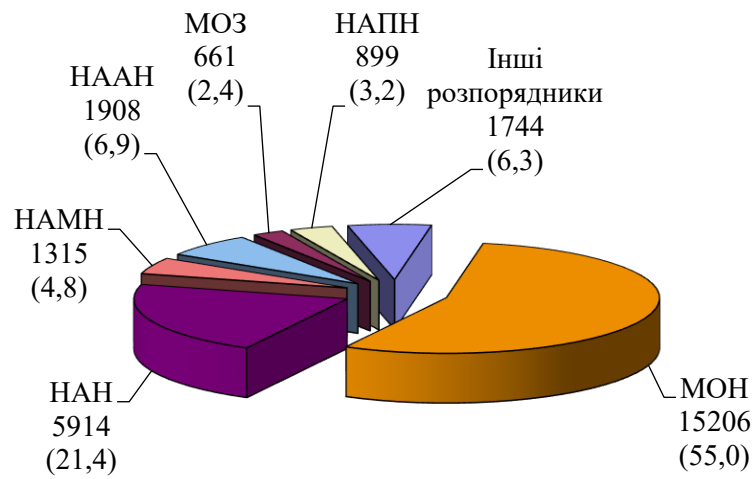

Рис. 4.12 Розподіл наукових публікацій за результатами НТР напрямку "Прикладні ДіР", виконаних за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками, од. (%)

Таблиця 4.15

Публікаційна активність за результатами НТР напрямку "Прикладні ДіР" у 2024 р., од.

Найменування головного розпорядника	Кількість наукових публікацій, усього	У тому числі за видами										
		Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	в Україні	з них, які індексуються у Scopus та / або WoS	за кордоном	з них, які індексуються у Scopus та / або WoS	Наукові статті в наукових фахових журналах, усього, у тому числі:	які індексуються у Scopus та/або WoS	з них, в наукових журналах з квартілями Q1, Q2	з них, в наукових журналах з квартілями Q1, Q2	підручники, навчальні посібники	інші публікації
Державне управління справами	270	4	4				102	43	5	38	2	162
МВС	214						119	25	8	10	2	93
Мінекономіки	25	1	1				9					15
МОН	34921	1092	652	21	440	35	17413	6069	1156	3326	772	15644
МОЗ	1407	40	35	9	5	3	997	428	111	305	80	290
Міндовкілля	305	5	3		2		108	41	17	21	2	190
Мінагрополітики	309	36	32	1	4		120	12	2	10	7	146
Мінмолодьспорт	35						16	7	1	6	2	17
Мінфін	351	6	5		1		126	28	5	11	2	217
Мін'юст	121						22	6		5		99
МКСК	308	7	6		1		130	24	1	23	7	164
НАН	6436	65	54	3	11	6	3662	1451	415	736	14	2695
НАПН	903	2	1		1		596	106	36	70	3	302
НАМН	1315	36	31	29	5	5	1163	719	719		40	76
НААН	1908	111	86		25		1691	296	61	235	106	
Разом	48828	1405	910	63	495	49	26274	9255	2537	4796	1039	20110

Найбільша кількість статей за результатами НТР напряму "Прикладні ДіР", опублікованих у фахових наукових виданнях, які індексуються у Scopus та / або WoS, у 2024 р. належить МОН, НАН та НАМН (табл. 4.16).

Таблиця 4.16

Розподіл кількості статей у фахових наукових виданнях, які індексуються у Scopus та / або WoS, за головними розпорядниками у 2024 р., од.

Найменування головного розпорядника	Кількість наукових статей, усього	у т.ч. за рахунок загального фонду		
		Усього	в наукових журналах з квартілями Q1, Q2	в наукових журналах з квартілями Q3, Q4
МОН	6069	3566	813	1681
НАН	1451	1266	354	612
НАМН	719	719	719	
МОЗ	428	207	66	131
НААН	296	296	61	235
НАПН	106	106	36	70
Державне управління справами	43	43	5	38
Міндовкілля	41	33	13	17
Мінфін	28	18	5	11
МВС	25	24	7	10
МКСК	24	24	1	23
Мінагрополітики	12	7	1	6
Мінмолодьспорт	7	7	1	6
Мін'юст	6	6		5
Разом	9255	6322	2082	2845

За рахунок загального фонду у звітному році подано 694 заявки на видачу охоронних документів, з них за кордоном лише 0,3 %, отримано 653 охоронних документи, у тому числі 79,3 % – патентів України, з них на корисні моделі – 75,5 %, на винаходи – 19,5 % та на сорти рослин – 5,0 % (табл. 4.17).

Таблиця 4.17

Кількість поданих заявок та отриманих охоронних документів за результатами НТР напряму "Прикладні ДіР", виконаних за рахунок загального фонду у 2024 р., од.

Показник	Кількість поданих заявок / отриманих охоронних документів
Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів, усього, у тому числі:	694
в Україні	692
за кордоном	2
Кількість отриманих охоронних документів, усього, у тому числі:	653
патентів України, усього, з них на:	518
винаходи	101

Показник	Кількість поданих заявок / отриманих охоронних документів
сорти рослин	26
породи тварин	
корисні моделі	391
свідoctв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні	135
міжнародних патентів, які обліковуються міжнародними патентними базами	

Заявки на видачу охоронних документів подавали організації 10 головних розпорядників. Найбільшу патентну активність виявили ЗВО та НУ МОН (табл. 4.18).

Таблиця 4.18

Розподіл поданих заявок на видачу охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками, од.

Найменування головного розпорядника	Подано заявок на видачу охоронних документів	У тому числі	
		в Україні	за кордоном
МОН	465	464	1
НАН	114	113	1
НААН	43	43	
НАМН	29	29	
НАПН	21	21	
МОЗ	10	10	
Мінагрополітики	5	5	
Мін'юст	4	4	
Державне управління справами	2	2	
Міндовкілля	1	1	
Разом	694	692	2

Охоронні документи, у звітному році отримали організації 12 головних розпорядників – усього 653 од., у т.ч. патентів України – 518 од., з них на корисні моделі – 391 од., винаходи – 101 од., сорти рослин – 26 од., а також 135 свідoctв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні. Найбільшу кількість охоронних документів (65,7 %) отримано ЗВО та НУ МОН (рис. 4.13).

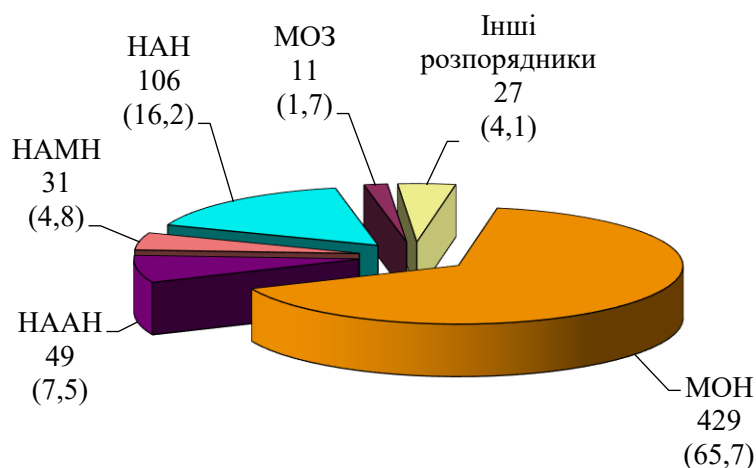

Рис. 4.13 Розподіл отриманих у 2024 р. охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, за головними розпорядниками, од. (%)

За рахунок спеціального фонду у 2024 р. за результатами НТР, виконаних у межах напряму бюджетного фінансування "Прикладні ДіР", подано 715 заявок на видачу охоронних документів (у 2023 р. – 572 од.), з них МОН – 695 од., НАН – 15 од. та МОЗ – 5 од. Отримано 375 охоронних документів (у 2023 р. – 426 од.), з них МОН – 344 од., НАН – 19 од. та МОЗ – 12 од., а також 46 свідоцтв авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні, з них МОН – 41 од. та НАН – 5 од.

4.3 Проєкти грантового фінансування НФДУ

У 2024 р. обсяг видатків загального фонду на ДіР за напрямом програмно-цільового бюджетного фінансування "Проєкти НФДУ" становив 548,40 млн грн, з них на фундаментальні наукові дослідження – 219,36 млн грн, прикладні наукові дослідження – 329,04 млн грн; спеціального фонду – 4,86 млн грн. Найбільшу частку видатків загального фонду (понад 50 %) спрямовано на ДіР галузевого сектору (рис. 4.14).

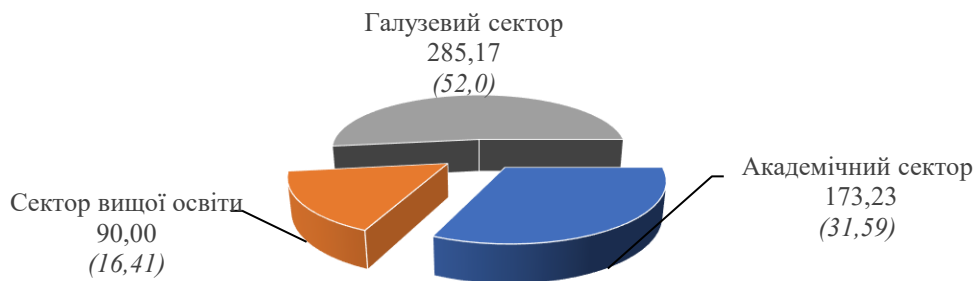

Рис. 4.14 Розподіл видатків загального фонду на ДіР за напрямом "Проєкти НФДУ" у 2024 р. за секторами науки, млн грн (%)

Найбільш профінансованими виявилися НТР, виконувані за пріоритетними напрямками "Фундаментальні наукові дослідження" (40,00 %) та "Нові речовини і матеріали" (24,69 %) (рис. 4.15).

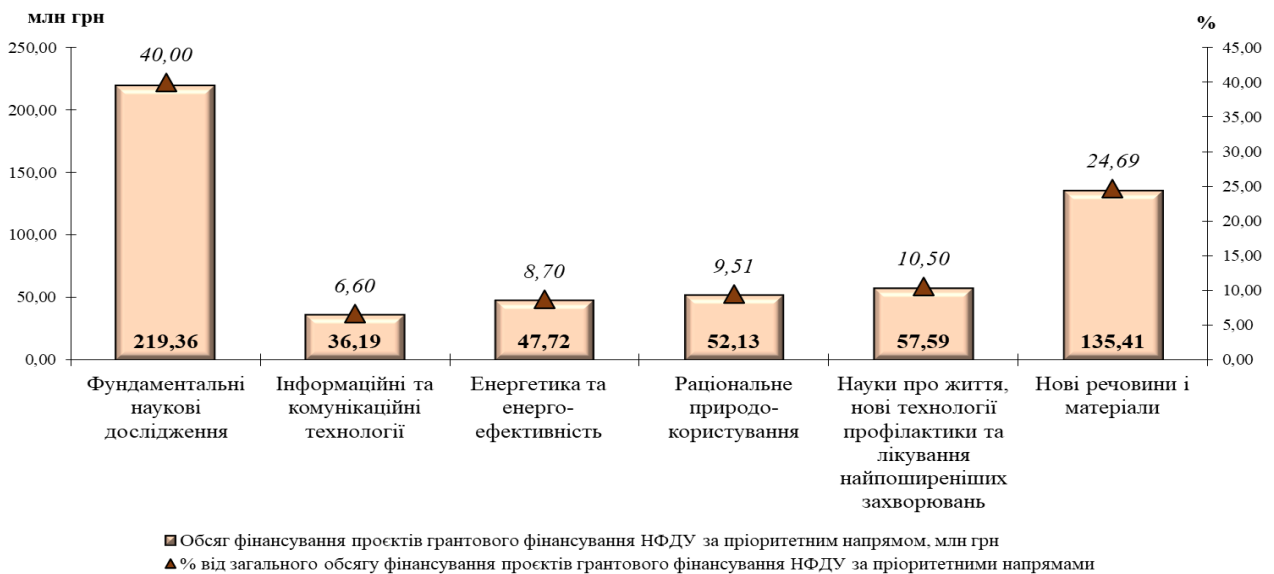

Рис. 4.15 Розподіл обсягу видатків загального фонду на ДіР напряму "Проєкти НФДУ" за пріоритетними напрямками у 2024 р.

У 2024 р. за напрямом "Проекти НФДУ" виконано 286 НТР, у т. ч. за кошти загального фонду – 274 НТР, спеціального фонду – 12 НТР.

НФДУ за рахунок загального фонду у 2024 р. здійснював грантову підтримку 274 НТР за шістьма конкурсами (табл. 4.19).

Таблиця 4.19

Кількість проектів грантового фінансування НФДУ за конкурсами у 2024 р.

Конкурс	Кількість НТР
Наука для безпеки і сталого розвитку України	54
Підтримка досліджень провідних та молодих учених	2
Наука для відбудови України у воєнний і повоєнні періоди	66
Дослідницькі інфраструктури для проведення передових наукових досліджень	10
Наука для зміцнення обороноздатності України	80
Передова наука в Україні	62
Усього	274

За спеціальним фондом отримано Індивідуальні гранти на проведення ДіР для українських вчених (за підтримки Кембриджського університету, Велика Британія) (2023-2024 рр.) – здійснено фундаментальні наукові дослідження (12 НТР).

Найбільшу кількість НТР за рахунок загального фонду виконано за пріоритетними напрямками "Фундаментальні наукові дослідження" (40,5 % загальної кількості НТР) та "Нові речовини та матеріали" (23,7 %) (рис. 4.16).

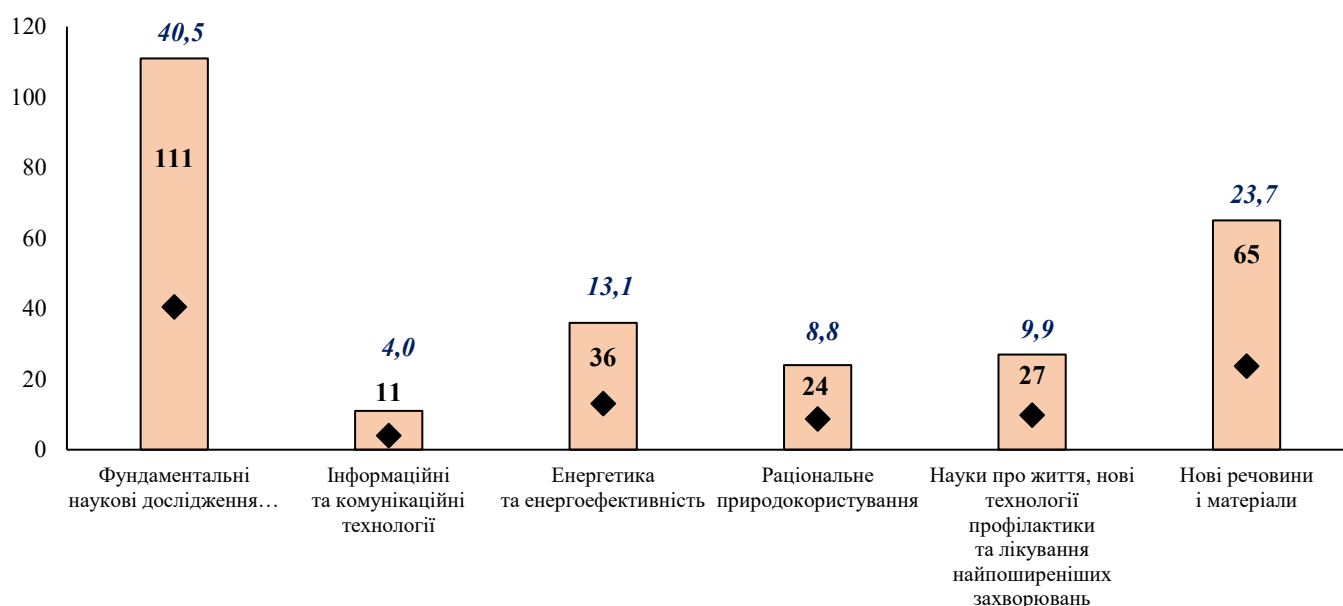

Рис. 4.16 Розподіл кількості НТР напрямку "Проекти НФДУ" за пріоритетними напрямками у 2024 р., од., %

У 2024 р. за результатами НТР даного напрямку фінансування за рахунок загального фонду створено 274 од. НТП (2,0 % загальної кількості НТП за усіма напрямками бюджетного фінансування ДіР), з яких у звітний рік впроваджено близько 7,0 %.

Із загальної кількості НТП, створеної за даним напрямком бюджетного фінансування за рахунок загального фонду близько 26,0 % становила продукція виду "Методи, теорії, гіпотези" (впроваджено 4,2 %), 21,9 % – "Технології" (впроваджено 6,7 %), 14,6 % – "Аналітичні матеріали" (впроваджено 7,5 %) та 14,2 % – "Пристрої" (впроваджено 10,3 %) (табл. 4.20).

Таблиця 4.20

Створення / впровадження НТП напрямку "Проекти НФДУ" у 2024 р. за рахунок загального фонду

Вид НТП	Створено, од.	% загальної кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	39	14,2	4	10,3
Технології	60	21,9	4	6,7
Матеріали	44	16,1	5	11,4
Сорти рослин;	0	0,0	0	0,0
Породи тварин	0	0,0	0	0,0
Методи, теорії, гіпотези	71	25,9	3	4,2
Проекти нормативно-правових документів	3	1,1	0	0,0
Проекти нормативних документів	5	1,8	0	0,0
Методичні документи	10	3,6	0	0,0
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	1	0,4	0	0,0
Аналітичні матеріали	40	14,6	3	7,5
Інше	1	0,4	0	0,0
Усього	274	100,0	19	6,9

За рахунок спеціального фонду у 2024 р. створено 12 од. НТП, впровадження яких не відбувалося. Найбільшу кількість НТП створено за видами: "Методи, теорії, гіпотези" – 41,6 % (5 од.), "Технології" – 25,0 % (3 од.) та по 16,7 % (по 2 од.) – "Матеріали" та "Методичні документи".

За результатами виконання НТР напрямку "Проекти НФДУ", що фінансували за рахунок загального фонду у 2024 р., видано 1311 наукових публікацій, з них 97,3 % – наукові статті у фахових наукових виданнях, 2,3 % – монографії, які опубліковані за кордоном.

Частка наукових статей у фахових наукових виданнях за результатами НТР за рахунок загального фонду, які індексують у Scopus та/або WoS, становить 58,4 %, з них в наукових журналах з кuartилями Q1, Q2 – 24,2 %, з кuartилями Q3, Q4 – 75,8 % (табл. 4.21).

Таблиця 4.21

**Кількість наукових публікацій за результатами виконання НТР за напрямом
бюджетного фінансування "Проекти НФДУ" у 2024 р.**

Вид наукової публікації	Кількість наукових публікацій, од.	
	Усього	у т.ч. за рахунок загального фонду
Кількість наукових публікацій, усього, у т. ч.:	1367	1311
Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	32	30
в Україні, усього, з них:	2	
які індексуються у Scopus та / або WoS		
за кордоном, усього, з них:	30	30
які індексуються у Scopus та / або WoS		
Наукові статті у фахових наукових виданнях, усього, у тому числі:	1330	1276
які індексуються у Scopus та/або WoS, усього, з них:	748	745
в наукових журналах з квартілями Q1, Q2	180	180
в наукових журналах з квартілями Q3, Q4	568	565
Підручники, навчальні посібники	5	5
Інші публікації		

У звітному році, за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду, в Україні подано 123 заявки на видачу охоронних документів та отримано 54 охоронних документи, у тому числі патентів України на винаходи – 32 од. (59,3 % загальної кількості документів), на корисні моделі – 22 од. (40,7 %).

4.4 Державні цільові наукові та науково-технічні програми

ДЦНТП є одним з основних інструментів програмно-цільового управління науково-технічною діяльністю, однак на сьогодні продовжує діяти заборона щодо розроблення нових державних цільових науково-технічних програм¹². Зазначене призвело до суттєвого скорочення кількості ДЦНТП та видатків загального фонду на їх виконання – з 2022 р. ДіР здійснюють лише за одною ДЦНТП у межах бюджетної програми МОН.

Обсяг видатків загального фонду на виконання ДЦНТП у 2024 р. становив 26,77 млн грн (або 0,33 % загального обсягу фінансування ДіР за загальним фондом), що на 0,23 млн грн менше проти 2023 р. (рис. 4.17).

¹² Постанови Кабінету Міністрів України щодо скорочення кількості та укрупнення ДЦНТП від 22 червня 2011 р. № 704, від 01 березня 2014 р. № 65, від 11 жовтня 2016 р. № 710, від 23 жовтня 2019 р. № 930, від 20 травня 2020 р. № 387

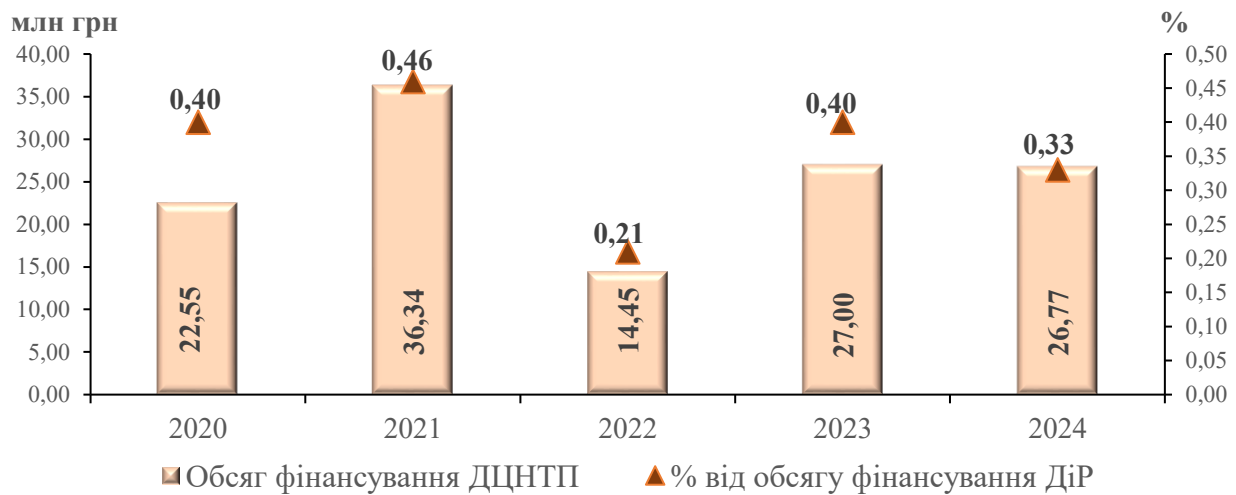

Рис. 4.17 Динаміка фінансування ДЦНТП за рахунок загального фонду

Найбільшу частку видатків загального фонду у 2024 р. (майже 70 %) спрямовано на ДіР галузевого сектору (рис. 4.18).

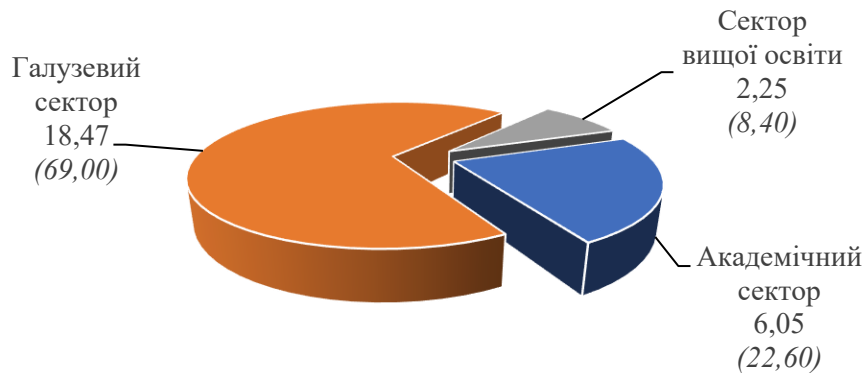

Рис. 4.18 Розподіл обсягу видатків на ДіР напряму "ДЦНТП" за секторами науки, млн грн (%)

Найбільш профінансованими НТР виявилися ті, що виконували за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження" (64,36 %) (рис. 4.19).

У 2024 р. було виконано 39 НТР, з яких 97,4 % (38 робіт) – за рахунок загального фонду, з них 27 од. (71,1 %) – за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження", 1 од. (2,6 %) – за пріоритетним напрямом "Інформаційні та комунікаційні технології", 9 робіт (23,7 %) за пріоритетним напрямом "Рациональне природокористування" та 1 НТР (2,6 %) за пріоритетним напрямом "Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань". та 1 НТР – за рахунок спеціального фонду.

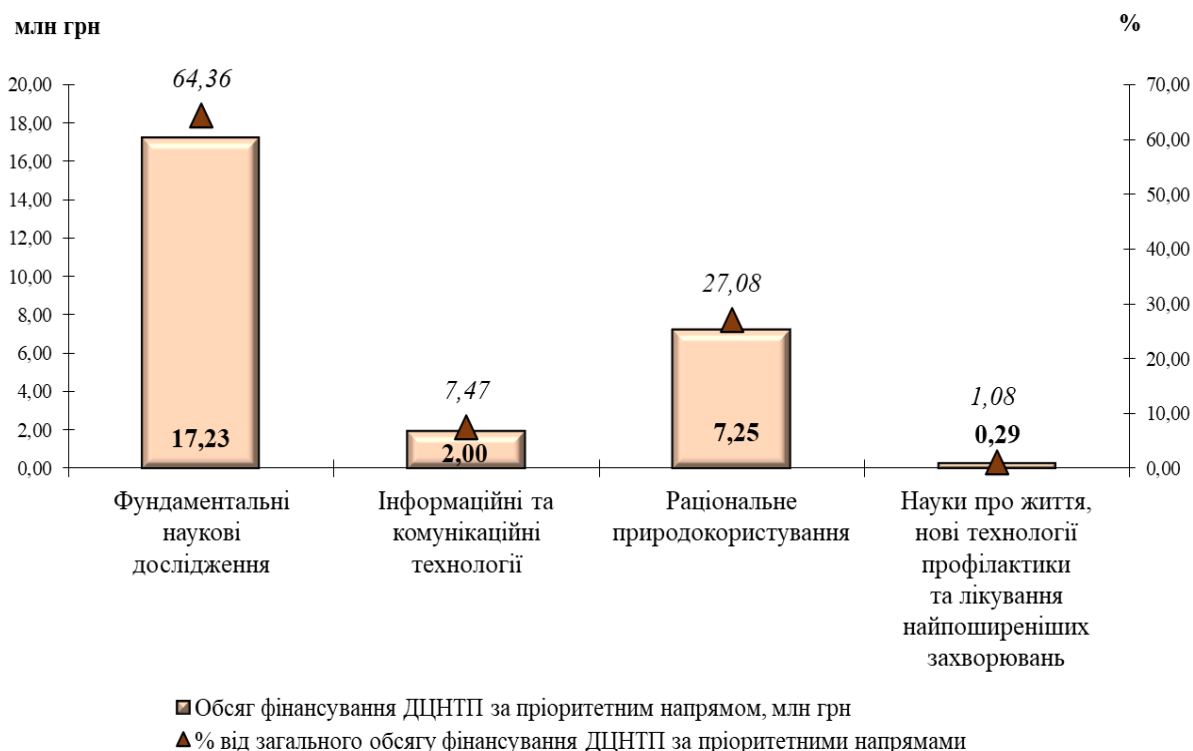

Рис. 4.19 Розподіл обсягу видатків загального фонду на виконання ДЦНТП за пріоритетними напрямами у 2024 р.

Інформацію щодо основних показників виконання ДЦНПТ за рахунок загального фонду у період 2020–2024 рр. наведено у табл. 4.22.

Таблиця 4.22
Динаміка основних показників виконання ДЦНТП

Роки	Кількість ДЦНТП	Кількість НТР	Створено у звітному році НТП, усього, од.	у тому числі за видами НТП, од.						
				пристрої	технології	методи, теорії, гіпотези	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше ³
2020	2	49	141		4	37				100
2021	2	61	144	5	16	31				92
2022	1	19	25			13				12
2023	1	40	48			28	5	3	1	11
2024	1	39	42			27	1	2	1	11

За результатами виконаних НТР за рахунок загального фонду у 2024 р. створено 42 одиниці НТП, з яких у звітному році було впроваджено 100,0 % (у 2022 р. – 100,0 %). У загальній кількості створеної НТП найбільша частка належить НТП виду "Методи, теорії, гіпотези" – 64,3 % (табл. 4.23).

Таблиця 4.23

Створення / впровадження НТП за результатами виконаних проєктів ДЦНТП

Вид НТП	Створено, од.	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Методи, теорії, гіпотези	27	64,3	27	100,0
Методичні документи	1	2,4	1	100,0
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	4,8	6,3	4,8	100,0
Аналітичні матеріали	1	2,4	1	100,0
Інше	11	26,1	11	100,9
Усього	42	100,0	42	100,0

За рахунок спеціального фонду в 2024 р. було створено 1 од. НТП виду "Інше", яку було впроваджено у звітному році.

За результатами виконання проєктів ДЦНТП у 2024 р. за рахунок загального фонду видано 37 наукових публікацій, що на 91 публікацію менше проти 2023 р.

Кількість наукових статей у фахових наукових виданнях, які індексують у Scopus та/або WoS, становить 33 од. (89,2 % від загальної кількості статей), з них в наукових журналах з квантилями Q1, Q2 – 13 од. (39,4 %), з квантилями Q3, Q4 – 20 од. (60,6 %).

У звітному році отримано лише 1 охоронний документ – патент в Україні на корисну модель.

Серед кращих результатів виконання ДЦНТП ("Державна цільова науково-технічна програма проведення досліджень в Антарктиці на 2011-2025 роки", затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 1002 із змінами, виконавець ДУ НАНЦ МОН України) у 2024 р. можна, зокрема, зазначити:

За напрямом "Геолого-геофізичні дослідження":

- отримано нові дані щодо геохімічних особливостей, рудної мінералізації, віку та генезису метасоматитів, лампрофірів та жил кварцу району Аргентинських островів, які є надзвичайно важливими для побудови геолого-структурної карти району УАС і прилеглої території Антарктичного півострова, та забезпечують сучасне наукове обґрунтування подальшої оцінки мінерально-ресурсного потенціалу досліджуваної території поблизу антарктичної станції «Академік Вернадський»;

- отримані нові тектономагнітні дані про просторовий розподіл аномалій на геодинамічному полігоні станом на 2024 р., побудована тектономагнітна модель та проведена оцінка інтенсивності часових змін тектонічних напружень у земній корі Антарктичного півострова в районі станції, а також побудована геодинамічна магнітна модель для району досліджень;

- створено каталог визначених параметрів високоенергетичних явищ на основі сейсмічних спостережень в районі станції «Академік Вернадський» та проведений

аналіз безперервних сейсмічних даних з метою відбору поверхневих хвиль від землетрусів, які відбулись у різних сейсмоактивних зонах. Отримані дані використовуються Національною системою сейсмічних спостережень України в частині глобального моніторингу сейсмічних та геофізичних явищ;

- встановлені основні типи донних відкладів, їх літологічний, мінералогічний та мікропалеонтологічний склад. Побудовані морфометричні схеми, які дозволили встановити основні етапи розвитку підводного рельєфу району досліджень та виявити основні області прогинання та накопичення сучасних донних відкладів.

За напрямом "Гідрометеорологічні дослідження":

- забезпечено безперервний моніторинг гідрометеорологічних вимірювань на антарктичній станції «Академік Вернадський» у рамках кількох програм міжнародного та вітчизняного співробітництва, включаючи програму Всесвітньої метеорологічної організації (ВМО) ;

- досліджено залежності між параметрами сонячної радіації, снігового покриву та підстильної поверхні в районі антарктичної станції «Академік Вернадський», що є важливим для розкриття механізмів взаємодії підстильної поверхні атмосфери, а також міжмасштабних зв'язків атмосферних процесів;

- проаналізовано вплив значного раптового стратосферного потепління у 2018 році на регіональну холодну погоду в північних середніх широтах, що є важливим для з'ясування тропосферно-стратосферної взаємодії, зокрема процесів руйнування стійкого полярного вихору, впливу тропосферних планетарних хвиль на стратосферу Антарктики та стан озонової діри.

За напрямом "Океанографічні дослідження":

- досліджено розподіл розчиненого вуглекислого газу, який відображає вплив сезонних і регіональних фізико-біологічних процесів, таких як зміна температури, біологічна активність і динаміка течій, на обмін CO₂ між океаном і атмосферою. Ці результати є важливими для оцінки впливу океану на глобальні зміни клімату та розробки моделей прогнозування вуглецевого циклу;

- виконано аналіз багаторічної мінливості океанографічних параметрів, що дозволить розширити знання про Південний океан, визначити тенденції кліматичної мінливості океанографічних полів, прогнозування зон підвищеної біологічної продуктивності та промислової значущості.

За напрямом "Геокосмічні дослідження":

- визначено енергетичні характеристики атмосферних гравітаційних хвиль (АГХ) у верхній атмосфері над Антарктикою. Отримані результати будуть використані для побудови моделей впливу АГХ на енергетичний баланс верхньої атмосфери в полярних областях;

- проведено дослідження глобальної грозової активності і стану нижніх шарів іоносфери шляхом обробки та аналізу даних ННЧ і ДНЧ вимірювань у 2023-2024 рр. на антарктичній станції «Академік Вернадський» та інших вимірювальних пунктах у полярних регіонах.

За напрямом "Біологічні дослідження":

- проведено дослідження таксономічної структури угруповань бактеріопланктону різних розмірних фракцій для акваторії архіпелагу Вільгельма з використанням сучасних методів молекулярно-генетичного аналізу;
- вивчено особливості структурованості (просторової, статевої та вікової) популяцій різних таксономічних груп тварин і виявлено трофічні і топічні зв'язки між окремими компонентами цих екосистем. Отримано колекції безхребетних тварин із району Аргентинських островів. Проаналізовано мікробіом безхребетних тварин наземних екосистем, зокрема В. Antarctica з різних локалітетів регіону Західної Антарктики;
- відібрано зразки грибів-мікроміцетів та паразитичних грибів, пов'язаних з різними видами мохоподібних, а також відібрано проби для вивчення поширення, різноманіття та чисельності літофільних грибів у приповерхневих шарах скель Архіпелагу Вільгельма та Антарктичного півострова.

Отримані в сезонній експедиції матеріали дозволяють розширити інформаційні бази даних для подальшого аналізу і моделювання з метою діагнозу і прогнозу екологічного стану наземних і морських екосистем не лише району антарктичної станції, але й Західної Антарктики в цілому.

4.5 Науково-технічні (експериментальні) розробки за державним замовленням

Відповідно до статті 57 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" державне замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію формує МОН у вигляді переліку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Перелік науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в межах виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2024 р. затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2023 р. № 872 р. та наказом МОН від 17 січня 2024 р. №54.

Міністерство освіти і науки України у 2024 р. здійснювало фінансування 14 договорів за державним замовленням на науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію.

НТР за напрямом бюджетного фінансування "Розробки за державним замовленням" виконували 2 установи, що перебувають у віданні Національної академії наук України, 1 - Національної академії педагогічних наук України та 9 закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України.

Обсяг видатків загального фонду на виконання ДіР за цим напрямом у 2024 р. становив 25,37 млн грн (на 36,0 % менше проти 2023 р.), частка фінансування від загального обсягу видатків загального фонду на виконання ДіР – 0,31 % (2023 р. – 0,59 %) (рис. 4.20).

Рис. 4.20 Динаміка видатків загального фонду за напрямом фінансування "Розробки за державним замовленням"

Найбільшу частку видатків загального фонду на ДіР напрямку "Розробки за державним замовленням" (35,5 %) спрямовано на виконання НТР за пріоритетним напрямом "Інформаційні та комунікаційні технології" (рис. 4.21).

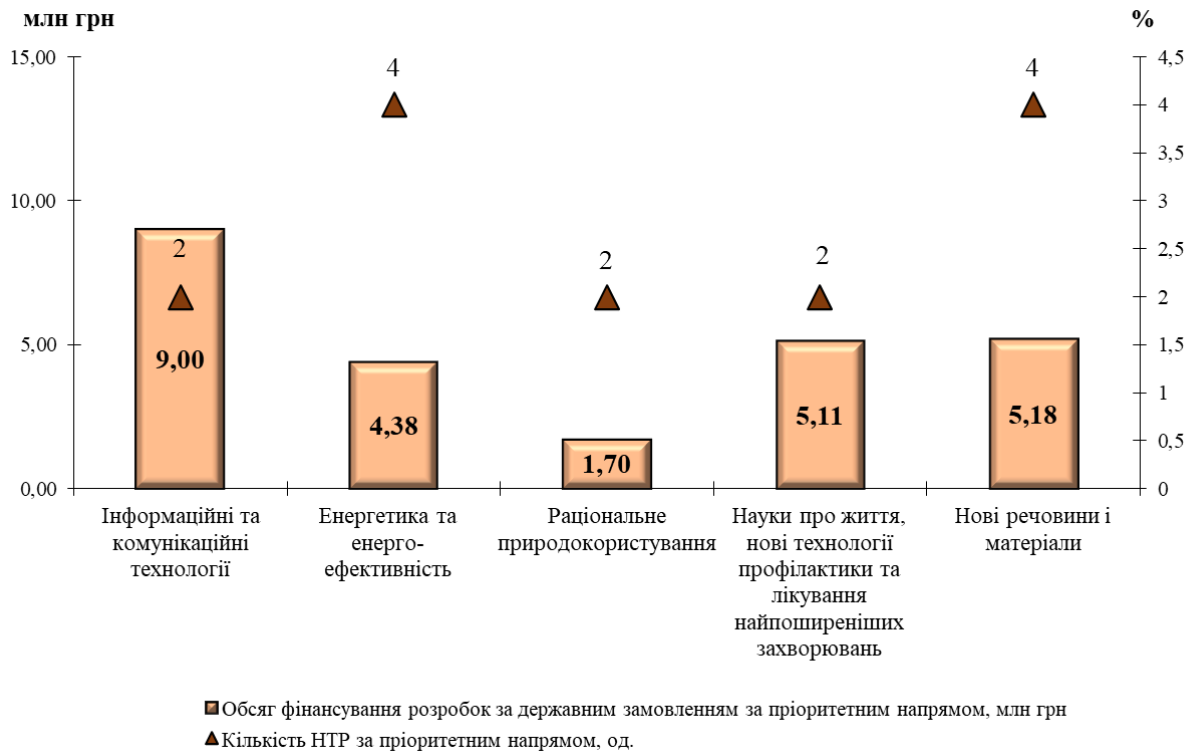

Рис. 4.21 Розподіл обсягу видатків загального фонду на виконання розробок за державним замовленням та кількості НТР за пріоритетними напрямками у 2024 р.

За результатами виконання ДіР у звітному році створено 50 од. НТП, що понад удвічі менше проти 2023 р. (113 од.) (табл. 4.24).

Таблиця 4.24

Створення НТП за напрямом бюджетного фінансування "Розробки за державним замовленням" за пріоритетними напрямками у 2020 – 2024 рр.

Пріоритетний напрям	Рік	Створено у звітному році НТП, усього, од. ²	у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше ³
Інформаційні та комунікаційні технології	2020	14	3	2				4						5
	2021	3	1	1										1
	2022	3												3
	2023	23	10					6				7		
	2024	4	2									2		
Енергетика та енерго-ефективність	2020	15	8	2	1			4						
	2021	3	2					1						
	2022	2	2											
	2023	31	5	1				10				4		11
	2024	11	9	2										
Раціональне природо-користування	2020	18	3	2	2			8						3
	2021	7	1	2		2		2						
	2022	7		5				1						1
	2023	17	3	9				5						
	2024	12	6	5							1			
Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань	2020	11	4	4				3						
	2021	3						3						
	2022	10		1				6						3
	2023	25		9				12						4
	2024	15		3	1			2			4	4	1	
Нові речовини і матеріали	2020	5		5										
	2021	16	1	4	1			9						1
	2022	15		3	6			4						2
	2023	17		6	5			4						2
	2024	8		8										
Усього	2020	63	18	15	3			19						8
	2021	32	5	7	1	2		15						2
	2022	37	2	9	6			11						9
	2023	113	18	25	5			37				11		17
	2024	50	17	18	1			2			5	6	1	

Із загальної кількості НТП, створеної за рахунок загального фонду за даним напрямом бюджетного фінансування, найбільші частки становила НТП виду "Технології" – 36,0% (з яких впроваджено 16,7 %), "Пристрої" – 34,0 % (впроваджено 35,3 %) та "Програмні продукти, програмно-технологічна документація" – 12,0 % (впроваджено 66,7 %) (табл. 4.25).

Таблиця 4.25

**Створення/впровадження НТП за видами за рахунок загального фонду
напрямку "Розробки за державним замовленням" у 2024 р.**

Вид НТП	Створено, од	% в загальній кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	17	34,0	6	35,3
Технології	18	36,0	3	16,7
Матеріали	1	2,0	1	100,0
Сорти рослин;		0,0		0,0
Породи тварин		0,0		0,0
Методи, теорії, гіпотези	2	4,0	2	100,0
Проекти нормативно-правових документів		0,0		0,0
Проекти нормативних документів		0,0		0,0
Методичні документи	5	10,0	4	80,0
Програмні продукти, програмно-технологічна документація	6	12,0	4	66,7
Аналітичні матеріали	1	2,0		0,0
Інше		0,0		0,0
Усього	50	100,0	20	40,0

Загальна кількість наукових публікацій за даним напрямом бюджетного фінансування у 2024 р. становила 86 од. (2023 р. – 152 од.), з них:

- монографії – 1 од. (видана в Україні);
- статті у фахових наукових виданнях – 31 од., у тому числі 16 од. індексують у Scopus та/або WoS, з них 11 од. – в наукових журналах з кuartилями Q3, Q4;
- підручники, навчальні посібники – 3 од.
- інші публікації – 51 од.

У звітному році за напрямом бюджетного фінансування "Розробки за державним замовленням" подано в Україні 5 заявок на видачу охоронних документів (2023 р. – 31 од.). Отримано 18 охоронних документів (2023 р. – 12 од.), з них 14 од. – патенти в Україні на корисні моделі, 4 од. – свідоцтва авторського права на комп'ютерні програми, отриманих в Україні.

Серед кращих результатів завершених у 2024 р. НТР за напрямом "Розробки за державним замовленням" можна, зокрема, зазначити:

НТР "Розроблення технологій очищення внутрішньої порожнини та внутрішньотрубного ремонту складних трубопровідних систем", виконавець Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу – розроблено технічні засоби та технологія очищення внутрішньої порожнини трубопровідних систем збору та підготовки газу газових родовищ (для нарощування видобування газу), мереж газо- і теплопостачання для забезпечення їх енергоефективності. З метою забезпечення надійності, підготовки до транспортування мультигазових сумішей, а також збереження інфраструктури і благоустрою у місцях важкодоступного прокладання трубопроводів розроблено технологію локального внутрішньотрубного ремонту зношених сталевих складних трубопровідних систем. Зазначена технологія успішно пройшла натурні випробування на теплових мережах району теплових мереж "Печерськ" структурного підрозділу "Київські теплові мережі".

НТР "Розроблення електротехнології для переробки кератиновмісних відходів і сировини", виконавець Національний університет біоресурсів і природокористування України – розроблено: технологію, яка дозволяє руйнувати структуру кератину, запобігти вторинної агрегації білків; технологічний регламент для експериментальних технологічних ліній з запровадженням електротехнології переробки кератиновмісних відходів і сировини у кормове борошно та біоматеріали; а також методику вибору технологічних параметрів і режимів переробки кератиновмісної сировини із застосуванням двошнекового електромеханічного гідролізера. Враховуючи значний розвиток птахівництва в Україні, впровадження комплексної технології переробки побічних продуктів птахівництва у біологічні корми, добрива та паливо з використанням обладнання на новій технічній основі забезпечить підвищення ефективності діяльності птахофабрик при нарощуванні потужностей.

НТР "Розроблення технології виготовлення вискоєфективних елементів протимінного захисту з відходів металообробки", виконавець Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського – розроблено технологію виготовлення вискоєфективних елементів протимінного захисту з відходів металообробки, яка дозволяє забезпечити отримання високої якості литого композиту з оптимальним поєднанням механічних властивостей, що робить його придатним для використання в умовах інтенсивних динамічних впливів, зокрема для забезпечення надійного протимінного захисту; алюмінієвий шаруватий композит, армований металевою стружкою, який демонструє високі фізико-механічні властивості, завдяки яким матеріал є перспективним для застосування в протимінних екранах, забезпечуючи додатковий захист від потенційних загроз, при цьому підтримуючи легкість і маневреність конструкцій. Також варто відмітити економічну ефективність розробленої технології, яка обумовлена використанням відходів металопродукції, що значно знижує собівартість отриманої продукції.

НТР "Розроблення гелю з ранозагоювальними властивостями для зовнішнього застосування", виконавець Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України – розроблено: лабораторний регламент одержання протеїну – рекомбінантного аналогу гепарин - зв'язувального епідермального фактору росту людини (rhHB-EGF) за

допомогою штамів-продуцентів *E. coli*; опис складу, лабораторний регламент отримання засобу у формі гелю з ранозагоювальними властивостями для зовнішнього застосування та проект ТУ нагель на основі rhHB-EGF. Перевагами розробленого гелю порівняно з існуючими вітчизняними ранозагоювальними препаратами є: людське походження головного діючого компоненту, що знижує ризик виникнення алергічних реакцій; здатність природним чином таргетно впливати на механізм загоєння рани, що може забезпечити ефективне загоєння важких ран; менший ризик утворення рубців при використанні HB-EGF. Розробленийгель може знайти використання при лікуванні вогнепальних і осколкових поранень, пролежнів, діабетичних уражень шкіри тощо.

НТР "Розроблення поляризаційно-двоканального радара для безпеки польотів вертольотів на малих висотах", виконавець Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут" – розроблено радар зі змінною від імпульсу до імпульсу поляризацією випромінювання та двоканальним прийомом відбитих сигналів з наступним їх цифровим обробленням для забезпечення максимальної ймовірності виявлення малопомітних радіолокаційних об'єктів, що можуть становити загрозу безпеці польоту вертольоту на малих висотах. Укомплектування вертольотів типу Мі-2МСБ-В, Мі-8МТВ-МСБ1, Мі-8МТВ-В, Мі-24В-МСБ такими радарми дозволить вирішити проблему підвищення безпеки під час польоту на малих висотах шляхом виявлення перешкод на шляху польоту вертольоту, визначення відстані до них та своєчасного інформування пілота. Розроблено конструкторську документацію ескізного проекту, що дозволить налагодити українське виробництво радарів для вертольотів Мі2МСБ-В, Мі-8МТВ-МСБ1, Мі-8МТВ-В, Мі-24В-МСБ.

4.6 Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва

Відповідно до Плану заходів з реалізації міжнародних наукових та науково-технічних програм і проектів за бюджетною програмою 2201380 "Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва, участь у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій", затвердженого Наказом МОН від 13.03.2024 № 317, заплановано обсяги видатків загального фонду на виконання у 2024 р. 99 проектів у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва (табл. 4.26)

Таблиця 4.26

Виконання міжнародних наукових та науково-технічних програм і проектів

Напря́м	Обся́г видатків (план), тис. грн	Кількі́сть прое́ктів, од.	Варті́сть 1 прое́кту, тис. грн
Міжнародна європейська інноваційна науково-технічна програма «EUREKA»	398,0	2	199,0
Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки»	3895,9	20	194,795
Україна - Республіка Австрія	1990,0	10	199,0
Україна - Литовська Республіка	2985,0	15	199,0
Україна Латвійська Республіка	1990,0	10	199,0
Україна-Республіка Польща	2985,0	15	199,0

Напря́м	Обсяг видатків (план), тис. грн	Кількість проєктів, од.	Вартість 1 проєкту, тис. грн
Україна- Турецька Республіка	1592,0	8	199,0
Україна - Держава Ізраїль	796,0	4	199,0
Україна - Федеративна Республіка Німеччина	2985,0	15	199,0
Разом за напрямом	19616,9	99	

Обсяг видатків загального фонду на виконання ДіР за напрямом бюджетного фінансування "Проєкти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва" у 2024 р. становив 19,31 млн грн, що на 0,49 млн грн менше проти 2023 р. (рис. 4.22).

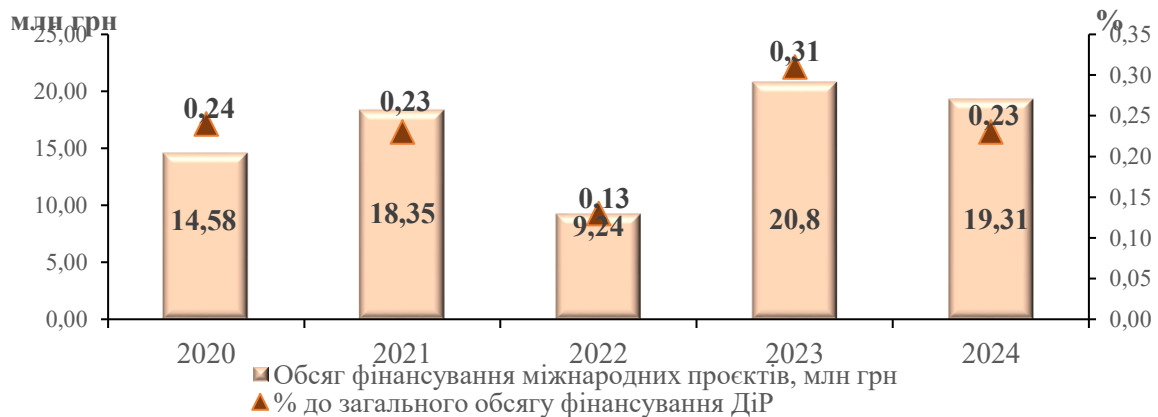

Рис. 4.22 Динаміка фінансування проєктів у межах міжнародного науково-технічного співробітництва за рахунок загального фонду

Головним розпорядником за цим напрямом бюджетного фінансування є МОН. За секторами науки видатки загального фонду розподілено між академічним сектором – 2,82 млн грн (14,60 %) та сектором вищої освіти – 16,49 млн грн (85,40 %).

Розподіл видатків загального фонду за пріоритетними напрямками наведено на рис. 4.23.

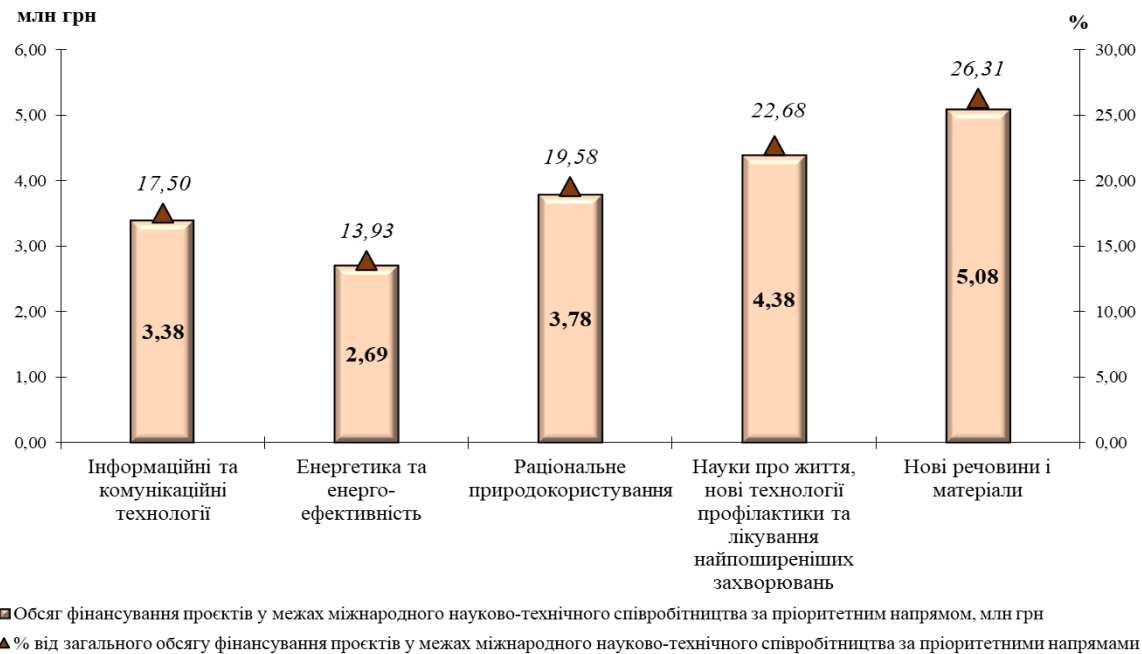

Рис. 4.23 Розподіл видатків загального фонду на ДіР у межах міжнародного науково-технічного співробітництва за пріоритетними напрямками у 2024 р.

За результатами виконуваних у 2024 р. 98 проєктів створено 98 од. НТП (у 2023 р. – 107 од.), з яких у звітний рік впроваджено 76,5 %.

За пріоритетними напрямками найбільша кількість виконаних НТР, як і створеної НТП, належить пріоритетному напрямку "Нові речовини і матеріали" – по 26,5% відповідно (табл. 4.27).

Таблиця 4.27

Кількість НТР та НТП за напрямом бюджетного фінансування "Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва" за пріоритетними напрямками у 2024 р.

Пріоритетний напрям	Кількість виконаних проєктів	Створено у звітному році НТП, усього, од. ²	у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проєкти нормативно-правових документів	проєкти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше ³
Інформаційні та комунікаційні технології	17	17									4			13
Енергетика та енергоефективність	14	14									2		4	8
Рациональне природо-користування	19	19									4			15

Пріоритетний напрям	Кількість виконаних проєктів	Створено у звітному році НТП, усього, од. ²	у тому числі за видами НТП, од.											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проєкти нормативно-правових документів	проєкти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше ³
Науки про життя, нові технології профілактики та лікування захворювань	22	22		2				9			3		2	6
Нові речовини і матеріали	26	26	2	2	11								1	10
Усього	98	98	2	4	11			9			13		7	52

Із загальної кількості НТП, створеної за даним напрямом бюджетного фінансування, понад 53,0 % становила НТП виду "Інше" (з яких впроваджено 100,0 %), 13,3 % – "Методичні документи" (впровадження не мала), 11,2 % – "Матеріали" (впроваджено близько 91,0 %) (табл. 4.28).

Таблиця 4.28

Створення / впровадження НТП у 2024 р. за рахунок загального фонду за результатами ДіР напрямку "Проєкти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва"

Вид НТП	Створено, од	% загальної кількості створеної НТП	Впроваджено, од.	% впровадження
Пристрої	2	2,0	2	100,0
Технології	4	4,1	4	100,0
Матеріали	11	11,2	10	90,9
Сорти рослин;		0,0		0,0
Породи тварин		0,0		0,0
Методи, теорії, гіпотези	9	9,2		0,0
Проєкти нормативно-правових документів		0,0		0,0
Проєкти нормативних документів		0,0		0,0
Методичні документи	13	13,3		0,0
Програмні продукти, програмно-технологічна документація		0,0		0,0
Аналітичні матеріали	7	7,1	7	100,0
Інше	52	53,1	52	100,0
Усього	98	100,0	75	76,5

У 2024 р. загальна кількість наукових публікацій за результатами виконання проєктів у межах міжнародного науково-технічного співробітництва становила 195 од. (2023 р. – 220 од.), у тому числі всі – у фахових наукових виданнях, які індексуються у Scopus та/або WoS.

Серед кращих результатів завершених у 2024 р. НТР за напрямом "Проєкти міжнародного науково-технічного співробітництва" можна, зокрема, зазначити:

НТР "Розробка нових модифікацій методу оптимізації PSO та їх застосування у задачах інженерії", виконавець Національний університет біоресурсів і природокористування – результати дослідження математичних моделей технічних систем сприятимуть подальшому розвитку методології розв'язання оптимізаційних задач інженерії (зокрема, задач із обмеженнями, значними нелінійностями, недеференційовністю цільової функції тощо), розробленню більш досконалих технічних систем (квадрокоптерів, робототехнічних засобів, вантажопідйомних машин і транспортуючих машин тощо), що є задля покращення національної безпеки. Науковий рівень отриманих результатів є значимим не тільки для України – вони відповідають кращим зразкам світових наукових досліджень.

НТР "3D-друковані функціональні елементи для гнучких електронних пристроїв", виконавець Сумський державний університет – у результаті виконання проєкту закладені матеріалознавчі основи одержання суспензій наночастинок, одношарових і багатошарових плівок на основі таких нових перспективних напівпровідникових матеріалів, як CuO, ZnO, NiO, CZTSSe, SnS для подальшого створення функціональних елементів електроніки для потреб гнучкої електроніки, сенсорики, опто- і мікроелектроніки, геліоенеретики. Розроблені лабораторні методи синтезу наночастинок, їх диспергування та нанесення плівок на основі вказаних матеріалів. Створені і дослідженні системи з гетеропереходами між оксидними та багатокомпонентними сполуками, і на їх основі розроблені прототипи функціональних елементів електроніки.

5 ПУБЛІКАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ ПОРІВНЯННЯХ

Найбільш визнаними у світі наукометричними базами даних (БД), за показниками яких можна досліджувати стан публікаційної діяльності у різних країнах світу та проводити міжнародні порівняння, вважаються Web of Science (далі – WoS) компанії Clarivate Analytics та Scopus видавництва Elsevier.

БД WoS (за період 2015 – 2024 рр.) містить 34262863 публікації, з них 66,7 % (22849329 публікацій) – статті в наукових журналах (рис. 5.1) .

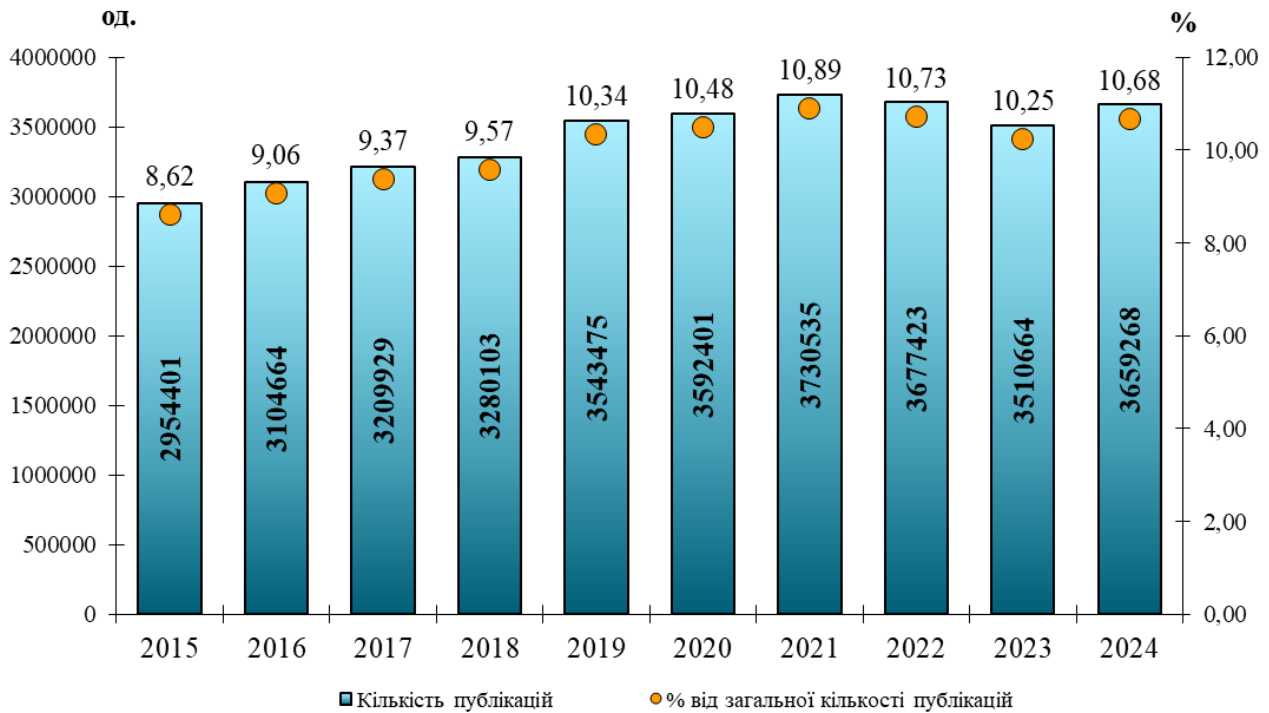

Рис. 5.1 Динаміка кількості публікацій у БД WoS за період 2015-2024 рр.

На першому місці серед 243 країн за кількістю публікацій БД WoS знаходяться США (7994305 публікацій). У п'ятірку лідерів також входять Китай, Велика Британія, Німеччина та Індія. Понад 1 млн публікацій мають Італія, Японія, Канада, Франція, Австралія, Іспанія (рис. 5.2).

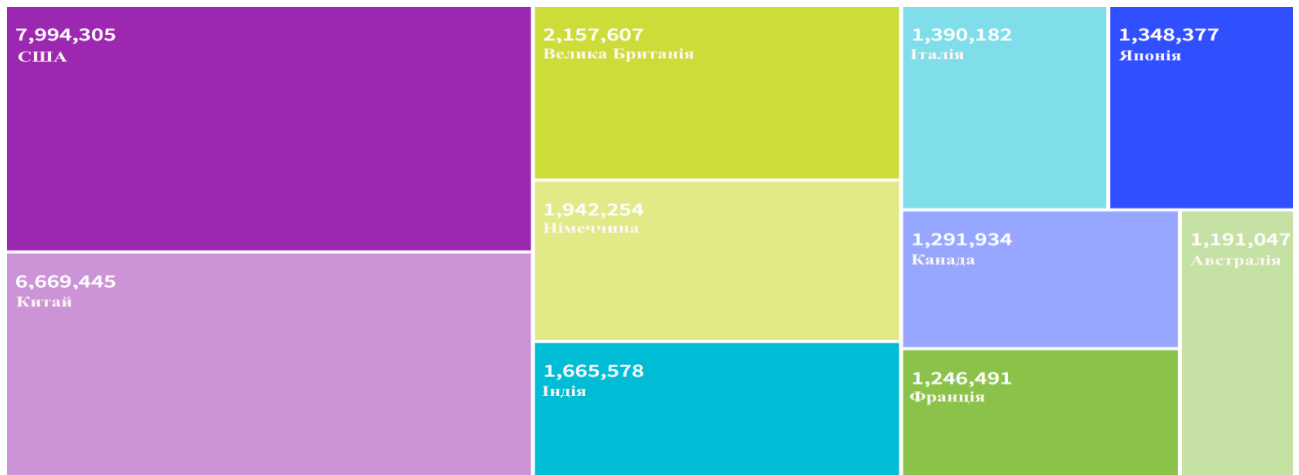

Рис. 5.2 Країни-лідери за кількістю публікацій у БД WoS за 2015-2024 рр.

Лідируючу позицію за результатами цитувань на одну публікацію (28,02) займає Швейцарія, яка посідає 17-те місце (561930 публікацій) за кількістю публікацій. Україна посідає 48 місце з результатом 135574 публікації (з них 105135 – статті в наукових журналах), на одну публікацію припадає 13,29 цитувань. З 2021 р. спостерігається поступове зменшення кількості українських публікацій у БД WoS, однак проти 2015 р., у 2024 р. кількість публікацій зросла на 19,2 % (рис. 5.3).

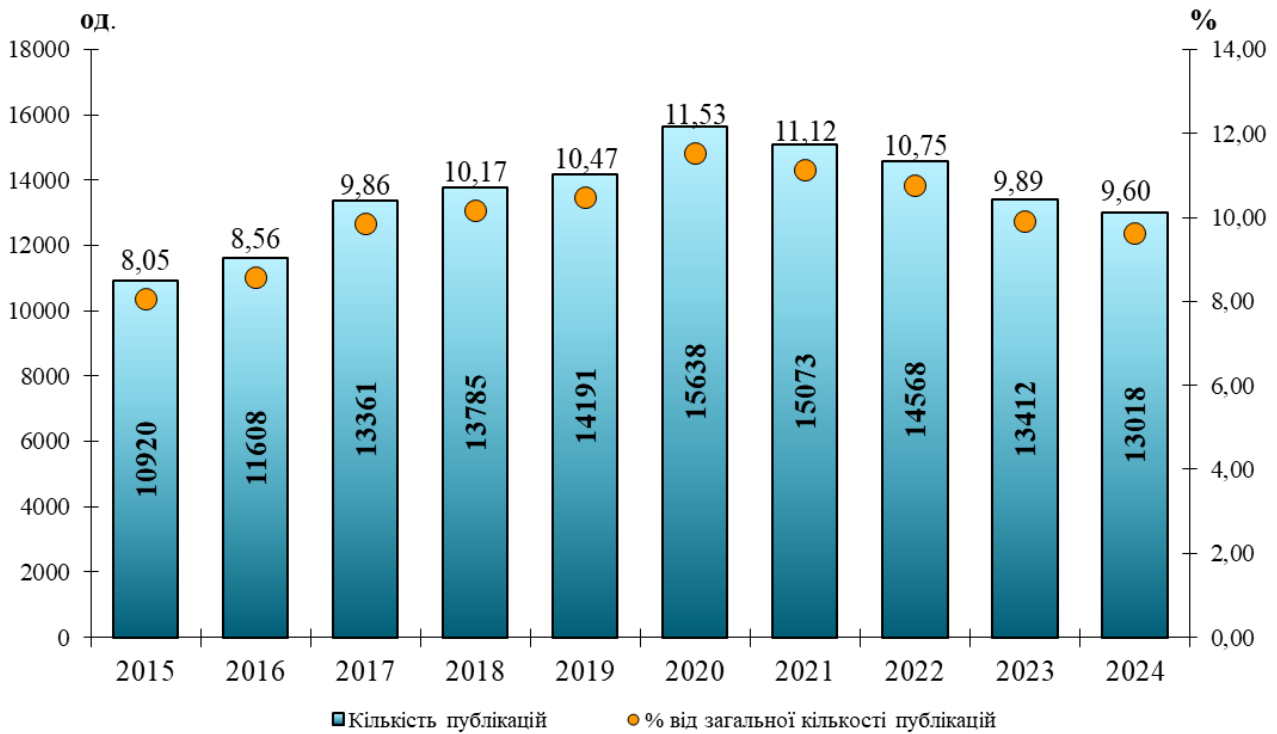

Рис. 5.3 Динаміка кількості українських публікацій у БД WoS за період 2015-2024 рр.

Найбільша частка публікацій у світі припадає на такий напрям наукових досліджень як "Техніка" – 13,2 % загальної кількості публікацій за період 2015-2024 рр. З відривом понад 1,8 млн публікацій друге місце посідає "Хімія" – 7,9 %. Трійку лідерів замикає напрям наукових досліджень "Інформатика" – 6,7 %.

Публікаційна активність в Україні відповідає світовим тенденціям, зокрема за шістьма напрямками досліджень з Топ-10, а саме: "Фізика" – 15,7 % загальної кількості українських публікацій за період 2015-2024 рр., "Техніка" – 12,1 %, "Матеріалознавство" – 10,1 %, "Хімія" – 8,2 %, "Наука і технологія" – 6,5 % та "Інформатика" – 6,1 % (рис. 5.4).

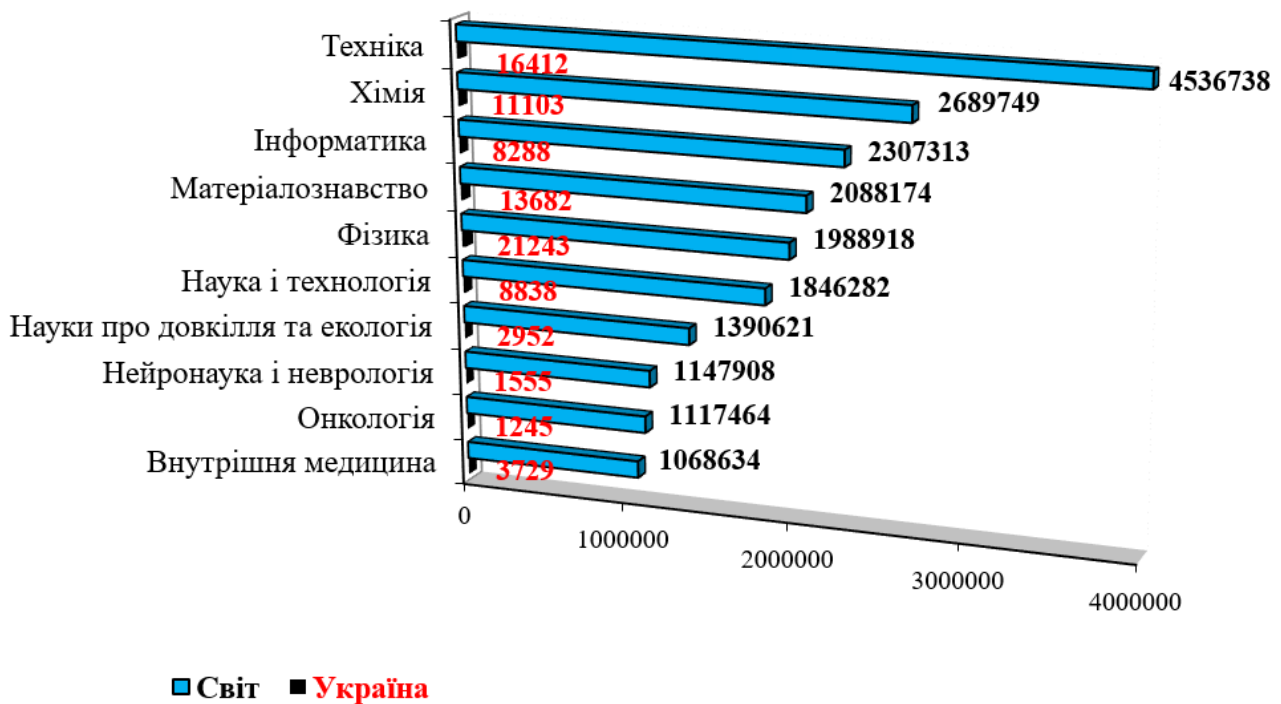

Рис. 5.4 Публікаційна активність за напрямками досліджень БД WoS у 2015-2024 рр., од.

Аналогічна тенденція щодо публікаційної активності за період 2015 – 2024 рр. спостерігається і за результатами аналізу БД Scopus, яка містить 37177396 публікацій, з них 66,7 % – статті. За цей період кількість публікацій зросла в 1,5 рази (у 2015 р. – 3018265 публікацій, у 2024 р. – 4448845 публікацій).

Лідером за кількістю публікацій у період 2015 – 2025 рр. за даними БД Scopus є Китай (7985285 публікацій). У п'ятірку лідерів також входять США, Велика Британія, Індія та Німеччина. Понад 1 млн публікацій мають Італія, Японія, Франція, Канада, Австралія, Іспанія.

Україна посідає 41 місце (188665 публікацій, з них 70,9 % – статті). Кількість українських публікацій у 2024 р. збільшилася проти 2015 р. більше ніж удвічі (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Показники публікаційної активності деяких країн світу за даними БД Scopus

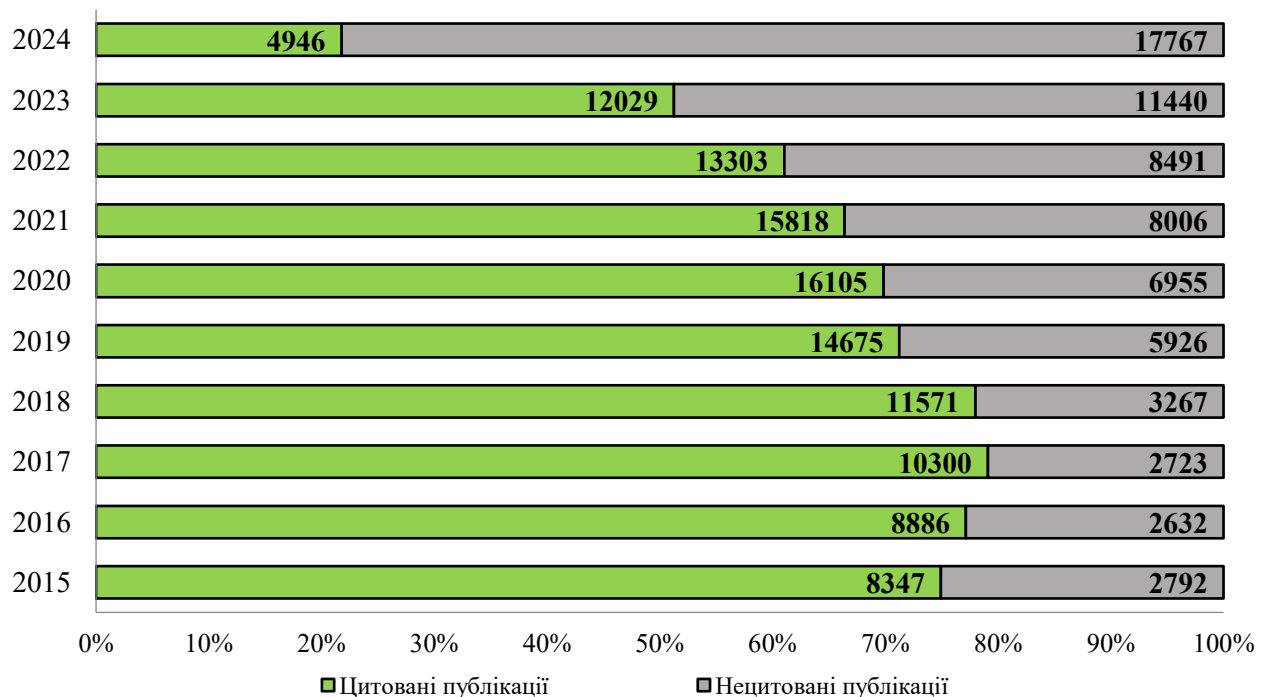
Країна	Рейтинг країн за кількістю публікацій			Кількість публікацій, од.		
	2024 р.	2015 р.	за період 2015–2024 рр.	2024 р.	2015 р.	за період 2015–2024 рр.
Велика Британія	4	3	3	254820	214414	2405534
Нідерланди	17	15	15	76466	61477	702393
Польща	20	18	18	63238	45055	568627
Швейцарія	21	16	19	59396	47388	547281
Швеція	23	20	20	52148	41946	478186
Сінгапур	35	30	36	31830	21734	260476

Країна	Рейтинг країн за кількістю публікацій			Кількість публікацій, од.		
	2024 р.	2015 р.	за період 2015–2024 рр.	2024 р.	2015 р.	за період 2015–2024 рр.
Україна	42	46	41	23789	11177	188665
Ірландія	44	40	42	22572	14098	188282
В'єтнам	45	58	51	22547	4572	137001
Хорватія	61	52	59	10583	6964	90451
Литва	74	61	69	6139	3682	49674
Естонія	78	63	73	4706	3138	41179
Латвія	86	74	79	3444	2091	28980
Грузія	88	88	88	2720	1361	21929
Молдова	123	117	118	834	413	6529

Джерело: <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=basic>

Показник цитування використовують для оцінювання наукового впливу публікацій дослідника чи країни в цілому. Він свідчить про актуальність і важливість проведених досліджень та про визнання їх результатів науковим співтовариством.

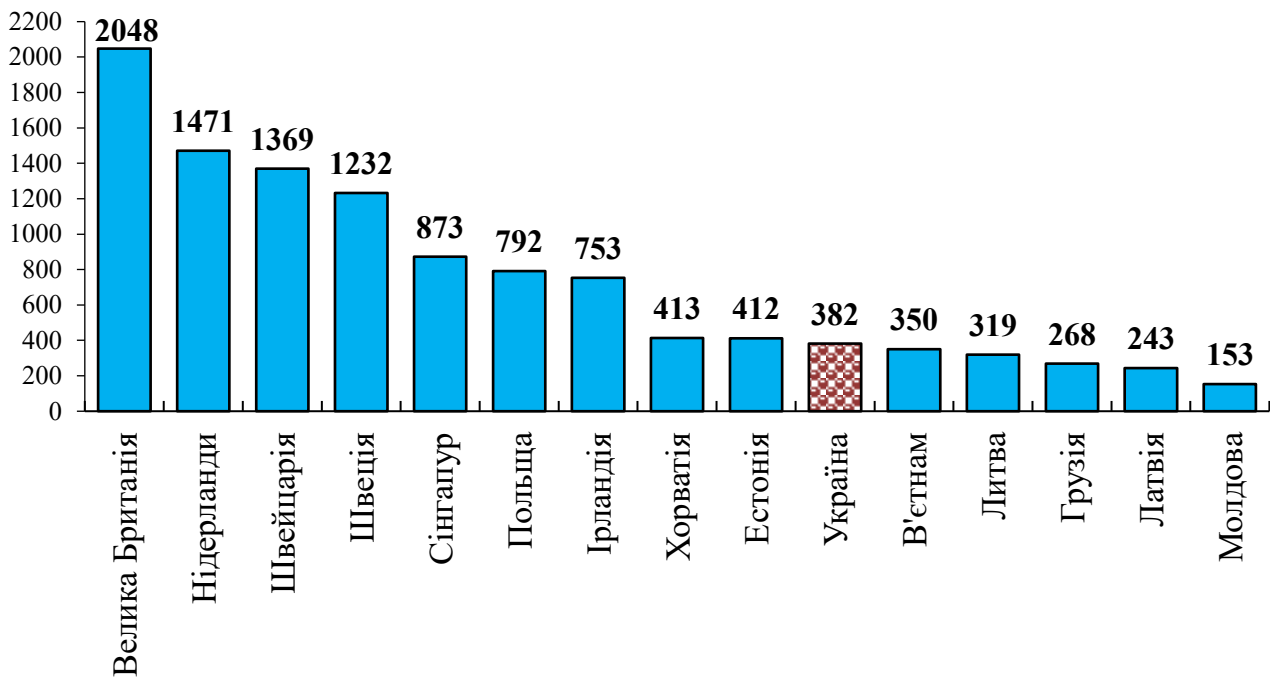
Аналіз показника цитування українських публікацій (за всіма напрямками досліджень) у відсотковому співвідношенні (за даними БД Scopus, аналітично обробленими порталом SCImago Journal & Country Rank) свідчить про тенденцію до підвищення рівня цитування робіт українських учених з 20-22 % за рік видання публікацій до 70-75 % за 10-річний період цитування зазначених публікацій (рис. 5.5).

Джерело: <http://www.scimagojr.com/countrysearch>

Рис. 5.5 Динаміка рівня цитування українських публікацій, од.

За індексом Хірша (H index), Україна значно відстає від розвинених країн світу (рис. 5.6).

Джерело: <http://www.scimagojr.com/countryrank.php>

Рис. 5.6 Індекс Хірша деяких країн світу та України у 2024 р.

Частка публікацій у співавторстві із зарубіжними вченими характеризує відкритість науки тієї чи іншої країни, мобільність вчених, їх міжнародні наукові зв'язки. Зростання кількості таких публікацій обумовлено, насамперед, активними інтеграційними процесами, що відбуваються у науці в епоху глобалізації. Як свідчить аналіз даних БД Scopus, у 2024 р. частка спільних публікацій українських учених із зарубіжними партнерами зменшилась на 0,46 в. п. проти 2015 р. (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

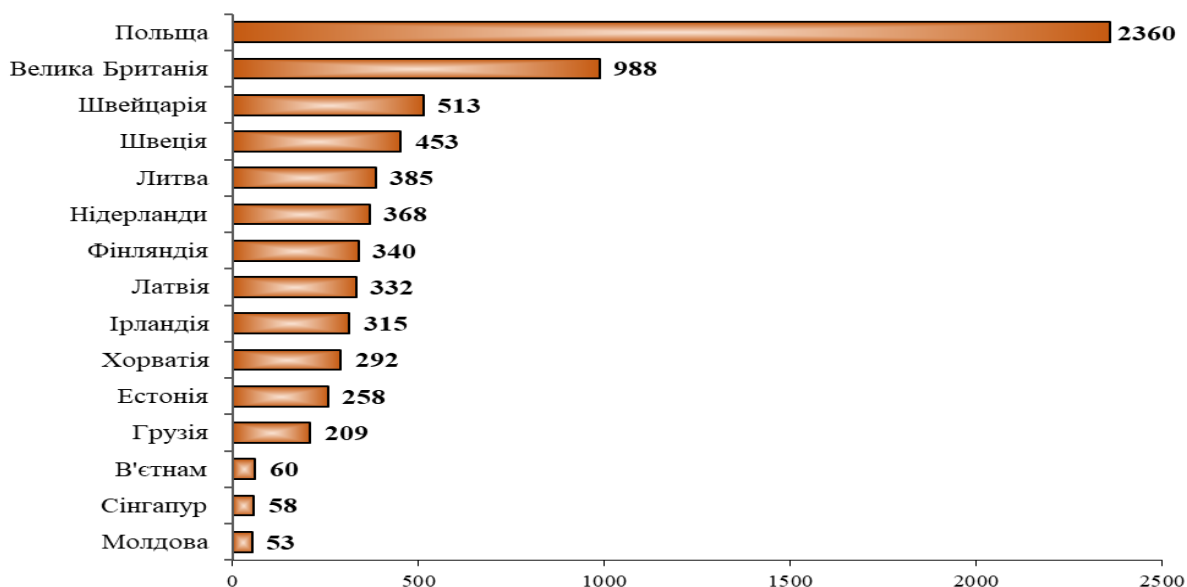
**Динаміка частки міжнародних публікацій у деяких країнах світу
(% публікацій з авторами більш ніж однієї країни)**

Рік	Велика Британія	Нідерланди	Сінгапур	Польща	В'єтнам	Естонія	Україна
2015	48,27	56,69	59,26	29,43	68,78	54,25	36,03
2016	48,51	58,21	59,59	29,92	64,27	58,14	37,19
2017	50,02	59,21	61,54	31,31	67,71	58,25	35,85
2018	52,38	61,20	64,46	32,02	65,85	63,64	35,16
2019	54,99	62,33	66,70	32,39	65,28	65,03	30,23
2020	57,75	63,95	67,72	34,69	63,48	66,04	29,48
2021	59,44	64,34	67,61	36,24	59,56	68,29	29,64
2022	60,45	65,03	69,47	39,41	55,34	68,15	31,95

Рік	Велика Британія	Нідерланди	Сінгапур	Польща	В'єтнам	Естонія	Україна
2023	60,72	64,60	71,83	40,85	49,90	68,48	33,19
2024	62,33	65,88	74,53	43,91	46,36	69,96	35,57

Джерело: <http://www.scimagojr.com/countryrank.php>

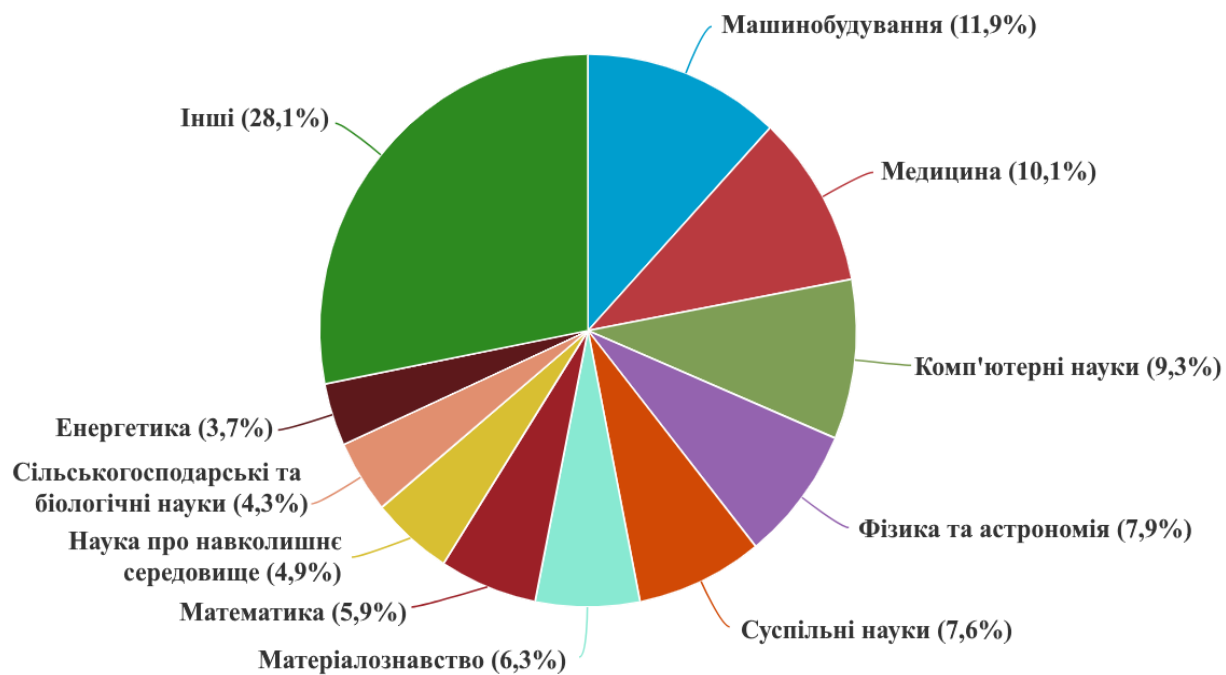
Найбільше публікацій українські вчені мали з колегами із таких країн, як Польща, Велика Британія, Швейцарія (рис. 5.7).

Джерело: <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=basic>

Рис. 5.7 Кількість статей вітчизняних науковців, опублікованих у міжнародному співавторстві у 2024 р., од.

Найбільш плідною міжнародна співпраця українських авторів була за такими напрямками, як "Машинобудування", "Медицина", "Комп'ютерні науки", "Фізика та астрономія" та "Суспільні науки" (рис. 5.8).

Джерело: <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=basic>

Рис. 5.8 Міжнародна співпраця українських авторів за напрямками наукових досліджень у 2024 р., % загальної кількості спільних публікацій

ВИСНОВКИ

1 Оцінювання стану науково-технічної сфери та рівня інноваційного розвитку України здійснюється на основі різноманітних міжнародних рейтингів та індексів.

Україна демонструє змінні позиції в таких рейтингах, що вказує як на наявні сильні сторони, так і на проблемні сфери, які потребують вдосконалення.

Аналіз позицій України у світових рейтингах свідчить, що останніми роками зберігається тенденція до покращення показників у деяких міжнародних рейтингах.

Так, за Глобальним індексом стійкої конкурентоспроможності Україна підвищила свої показники на 10 позицій у 2024 р. та посідає 47 місце (зі 191 країни). Україна займає непогані місця за такими показниками конкурентоспроможності як "Ресурсоємність та ефективність" – 24 місце та "Природний капітал" – 38 місце.

За результатами оцінювання стану інноваційної та науково-технічної сфери за індикаторами Європейського інноваційного табло у 2024 р. Україна покращила свої показники проти 2023 р. на одну позицію та посідає 33 місце. Найкращим чином Україна показує себе в інноваційному вимірі "Вплив на зайнятість" індикатора "Вплив", в інноваційних вимірах "Інтелектуальні активи" та "Зв'язки" індикатора "Інноваційна активність". Вперше за останні роки покращився показник "Цифровізація" індикатора "Рамкові умови", чого не можна сказати про показники "Екологічна стійкість" індикатора "Вплив" та "Людські ресурси" індикатора "Рамкові умови".

У 2024 р. Україна погіршила свій загальний рейтинг у Глобальному інноваційному індексі на 5 позицій і посіла 60 місце проти 55 місця у 2023 р. через зниження показників, що стосуються, зокрема, погіршення регуляторного середовища, ефективності уряду та верховенства права, зниження рівня вступу до ЗВО, тривалості років навчання у школах, однак сильними сторонами залишаються показники щодо кількості патентів, корисних моделей, витрат на комп'ютерне та програмне забезпечення по відношенню до ВВП, експорту ІКТ послуг по відношенню до загального обсягу зовнішньої торгівлі.

Позиції України в міжнародних рейтингах інноваційного розвитку підтверджують наявність високого рівня науково-освітнього потенціалу, який залишається ключовим фактором конкурентоспроможності української науково-інноваційної сфери, основою для наукових розробок, інновацій, нової техніки та технологій.

Проте результати оцінювання науково-інноваційної спроможності України виявляють ряд проблем та свідчать про потребу в розробці та впровадженні єдиної, узгодженої науково-технічної та інноваційної політики. Вони також вказують на необхідність здійснення конкретних кроків у напрямі реалізації важливих структурних змін в економіці та науці, а також технологічної модернізації виробництва та стимулювання бізнесу до інновацій.

2 Проведений за даними моніторингу аналіз стану наукової і науково-технічної сфери України у 2024 р. висвітлив такі основні тенденції:

2.1 За даними Держстату України, ДіР в Україні у 2024 р. здійснювали 616 організацій (більше на 12,61 % проти 2023 р., в основному, через значне збільшення рівня організаційного забезпечення підприємницького сектору – на 44,4 %). Більшість організацій, як і в минулі роки, відносяться до державного сектору діяльності (55,8 % загальної кількості організацій за усіма секторами).

2.2 Загальна кількість працівників, задіяних у виконанні ДіР у 2024 р., становила 63,8 тис. працівників, з яких 66,9 % – дослідники, що на 8,9 % та на 10,1 % відповідно більше проти 2023 р. Частка жінок серед усіх виконавців ДіР становила 45,8 %, а у загальній кількості дослідників – 43,0 %.

На тлі загального скорочення наукового потенціалу за п'ятирічний період 2020 – 2024 наразі спостерігається тенденція поступового збільшення як кількості працівників, задіяних у виконанні ДіР, так і організацій, що здійснюють ДіР.

Збереженню та подальшому зміцненню потенціалу наукової сфери сприятиме:

- запровадження ефективного механізму підтримки молодих учених на основі кращих європейських та світових практик;
- створення системи активного матеріального стимулювання та підвищення соціального статусу науковців;
- удосконалення інфраструктури фінансування, що відповідатиме сучасним вимогам забезпечення навчальної та матеріально-технічної бази;
- впровадження оновленої системи взаємодії науки, освіти і виробництва з акцентом на практичний результат, враховуючи потреби ринку праці.

2.3 Обсяг видатків на вітчизняні ДіР за рахунок усіх джерел у 2024 р. становив 28328,2 млн грн, що на 32,7 % більше проти 2023 р. Відбулося незначне підвищення наукоємності ВВП – до 0,37 %. Частка іноземних джерел фінансування після певної невизначеності на початку повномасштабної війни зросла до 16,4 % у 2023 р. та до 15,9 % у 2024 р. від загального обсягу видатків на ДіР у 2023 – 2024 рр. відповідно, хоча ще не досягла рівня довоєнних років (19,7 % у 2021 р.).

2.4 Загальні видатки державного бюджету України у 2024 р., спрямовані на фінансування наукової сфери за 41 бюджетною програмою 20 головними розпорядниками, становили 13324,36 млн грн у поточних цінах, з них із загального фонду – 10094,74 млн грн (75,76 % від профінансованого обсягу і на 18,43 % більше проти 2023 р.), із спеціального фонду – 3229,62 млн грн (менше на 11,63 % проти 2023 р.).

2.5 Понад три чверті (85,04 %) видатків загального фонду на наукову сферу витрачено в межах семи бюджетних програм, з них найбільшу частку (48,94 %) – за бюджетною програмою КПКВК 6541030 "Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України".

2.6 Загальний обсяг фінансування ДіР за рахунок державного бюджету у 2024 р. становив 10269,11 млн грн, з них 80,18 % (8234,08 млн грн) – за рахунок загального фонду. За секторами науки (як і в попередні роки) найбільший обсяг коштів (78,53 % видатків загального фонду на виконання ДіР) спрямовано на академічний сектор. На виконання ДіР за пріоритетними напрямками витрачено 7932,07 млн грн (або 96,3 %

видатків загального фонду на виконання ДіР), з них 59,6 % – на НТР за пріоритетним напрямом "Фундаментальні наукові дослідження".

2.7 Обсяг фінансування ДіР у 2024 р. за рахунок спеціального фонду становив 2035,03 млн грн. На виконання ДіР, тематика яких відповідає стратегічним та середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня інноваційної діяльності витрачено 875,07 млн грн (або 43,0 % загального обсягу видатків спеціального фонду на виконання ДіР), з них 68,3 % – на прикладні наукові дослідження, з яких найбільшу частку видатків витрачено на НТР за стратегічним пріоритетним напрямом "Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики".

2.8 У 2024 р. рівень програмно-цільового фінансування ДіР збільшився на 14,7 %, в основному за рахунок коштів на напрям бюджетного фінансування "Проекти НФДУ" (6,66 % від загальних видатків на ДіР).

При цьому вкрай низьким залишається рівень фінансування державних цільових наукових і науково-технічних програм, науково-технічних (експериментальних) розробок за державним замовленням, проєктів у межах міжнародного науково-технічного співробітництва – на виконання ДіР за цими напрямками у 2024 р. спрямовано лише 0,87 % від загальних видатків на ДіР.

Зважаючи на дуже обмежену фінансову спроможність держави, доцільно наявні ресурси зосередити на підтримці досліджень, які є основою інноваційного розвитку країни. В умовах дефіциту бюджету тільки об'єднання ресурсів та зусиль держави, наукової спільноти та бізнесових структур дозволить провести модернізацію економіки.

2.9 Кількість створеної у 2024 р. за рахунок коштів загального фонду НТП склала 13544 од., зокрема за напрямками бюджетного фінансування:

Фундаментальні НД – 7369 од. (у 2023 р. – 4792 од.);

Прикладні ДіР – 5711 од. (у 2023 р. – 5526 од.);

Проекти НФДУ – 274 од. (у 2023 р. – 217 од.);

ДЦНТП – 42 од. (у 2023 р. – 48 од.);

Розробки за державним замовленням – 50 од. (у 2023 р. – 113 од.);

Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва – 98 од. (у 2023 р. – 107 од.).

Серед головних розпорядників найбільша частка НТП, створеної за рахунок загального фонду у 2024 р., належить: НАН – 30,2 % (4096 од., впроваджено 39,6 %); МОН – 17,4 % (2360 од., впроваджено 56,4 %); НААН – 16,0 % (2173 од., впроваджено 11,2 %); НАПрН – 13,3 % (1804 од., впроваджено 100,0 %); Державне управління справами – 6,4 % (873 од., впроваджено 100,0 %).

2.10 У 2024 р. за результатами ДіР, виконаних за рахунок коштів загального фонду, видано 60,1 тис. наукових публікацій, що на 2,8 % менше проти 2023 р. Загальна кількість статей у фахових наукових виданнях збільшилась на 5,9 %, однак зменшилась кількість монографій – на 2,9 %, монографій, що видані за кордоном – на 0,4 % та підручників, навчальних посібників – на 5,0 %.

Найбільшу кількість наукових публікацій підготовлено за результатами НТР, виконаних за рахунок загального фонду коштом НАН (41,9 %) та МОН (39,0 %)

З Первинне уявлення про наукову присутність країни у світовому просторі можна сформулювати на основі аналізу загальної кількості наукових публікацій, індексованих у міжнародних наукометричних базах даних. Кількість українських публікацій у БД Scopus у 2024 р. зросла удвічі проти 2015 р., тоді як у БД WoS не зважаючи на зростання у 2024 р. кількості публікацій на 19,2 % проти 2015 р., спостерігається поступове зменшення їхньої кількості. Також частка України у загальносвітовій кількості публікацій залишається на рівні 0,4 %.

Аналіз показника цитування українських публікацій у відсотковому співвідношенні, за даними БД Scopus, свідчить про тенденцію до значного зменшення цитованих робіт українських учених, особливо це стосується 2024 р., коли частка таких публікацій становила лише 21,8 %.

Наявність публікацій українських учених у співавторстві з іноземними колегами свідчить про відкритість національної науки, наукову мобільність та налагоджені міжнародні зв'язки. За даними БД Scopus, у 2024 р. частка спільних публікацій українських учених із зарубіжними партнерами зменшилась на 0,46 в. п. проти 2015 р. Найбільше публікацій українські вчені мали з колегами із Польщі, Великої Британії та Швейцарії. Найбільш плідною міжнародна співпраця українських авторів у 2024 р. була за такими напрямками, як "Машинобудування", "Медицина", "Комп'ютерні науки", "Фізика та астрономія" та "Суспільні науки".

Важливим чинником залучення наукової спільноти країни до світової наукової комунікації та підвищення рейтингів вітчизняної науки є упровадження систем стимулювання і моніторингу публікаційної активності.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розподіл видатків Державного бюджету України на наукову сферу за головними розпорядниками у 2024 р., млн грн

№ з/п	КПКВК	Найменування головного розпорядника	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
			Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %	Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %	Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %
Видатки державного бюджету України на наукову сферу, усього			10094,74	100,00	3229,62	100,00	13324,36	100,00
у тому числі:								
1	30	Державне управління справами	92,00	0,91	1,23	0,04	93,23	0,70
2	41	Господарсько- фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України	0,65	0,01	0,00	0,00	0,65	0,00
3	100	Міністерство внутрішніх справ України	99,27	0,98	8,47	0,26	107,74	0,81
4	120	Міністерство економіки України	22,80	0,23		0,00	22,80	0,17
5	220	Міністерство освіти і науки України	2191,26	21,71	450,39	13,95	2641,65	19,82
6	230	Міністерство охорони здоров'я України	59,35	0,59	81,57	2,52	140,92	1,06
7	240	Міністерство енергетики України	0,32	0,00		0,00	0,32	0,00
9	270	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України	33,62	0,33	25,29	0,78	58,91	0,44
10	280	Міністерство аграрної політики та продовольства України	186,18	1,84	182,69	5,66	368,87	2,77
11	310	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України	9,76	0,10		0,00	9,76	0,07

№ з/п	КПКВК	Найменування головного розпорядника	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Разом	
			Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %	Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %	Фактично спрямовано коштів	Питома вага розпорядника, %
12	340	Міністерство молоді та спорту України	10,03	0,10	0,10	0,00	10,13	0,08
13	350	Міністерство фінансів України	21,14	0,21	4,50	0,14	25,64	0,19
14	360	Міністерство юстиції України	72,75	0,72		0,00	72,75	0,55
15	380	Міністерство культури та стратегічних комунікацій України	35,54	0,35		0,00	35,54	0,27
17	654	Національна академія наук України	5628,58	55,76	1400,32	43,36	7028,90	52,75
18	655	Національна академія педагогічних наук України	256,14	2,54	16,46	0,51	272,60	2,05
19	656	Національна академія медичних наук України	535,76	5,31	61,87	1,92	597,63	4,49
20	657	Національна академія мистецтв України	45,41	0,45	0,27	0,01	45,68	0,34
21	658	Національна академія правових наук України	84,18	0,83	2,65	0,08	86,83	0,65
22	659	Національна академія аграрних наук України	710,00	7,03	993,81	30,77	1703,81	12,79

**Розподіл видатків загального фонду Державного бюджету України
на наукову сферу за бюджетними програмами у 2024 р., млн грн.**

№ з/п	КПКВК	Бюджетні програми	Профінан- совано	Питома вага бюджетної програми у загальному обсязі фінансування, %
Видатки Державного бюджету України на наукову сферу, усього			10094,74	100,00
1	6541030	Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України	4940,75	48,94
2	2201040	Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ	798,72	7,91
3	6591060	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу	654,58	6,48
4	2201300	Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	594,39	5,89
5	2201410	Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції "Академік Вернадський"	554,26	5,49
6	6541230	Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень	534,56	5,3
7	6561040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері профілактики і лікування хвороб людини	507,63	5,03
8	6551030	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології	229,55	2,27
9	6541020	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії наук України	153,27	1,52
10	2201390	Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти	114,84	1,14
11	2801310	Організація і регулювання діяльності установ в системі агропромислового комплексу	113,31	1,12
12	2201080	Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів	108,06	1,07
13	0301080	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державного управління, стратегічних проблем	68,33	0,68

№ з/п	КПКВК	Бюджетні програми	Профінансовано	Питома вага бюджетної програми у загальному обсязі фінансування, %
		внутрішньої та зовнішньої політики і з питань посередництва та примирення при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів)		
14	3601070	Проведення судової експертизи і розробка методики проведення судових експертиз	64,13	0,64
15	6581040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права	62,72	0,62
16	2301020	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері охорони здоров'я	59,35	0,59
17	2801050	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері розвитку агропромислового комплексу, стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції	56,54	0,56
18	6591020	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії аграрних наук України	55,42	0,55
19	1006280	Забезпечення діяльності органів та підрозділів цивільного захисту, підготовка кадрів Державною службою України з надзвичайних ситуацій	47,19	0,47
20	1006070	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері гідрометеорології	46,75	0,46
21	3802020	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері засобів масової інформації, книговидавничої справи та інформаційно-бібліографічної діяльності	35,54	0,35
22	2701040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері захисту довкілля та природних ресурсів	33,62	0,33
23	6561090	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії медичних наук України	28,13	0,28
24	6551020	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії педагогічних наук України	26,59	0,26
25	6571030	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері мистецтвознавства	25,07	0,25
26	0301170	Надання медичних послуг медичними закладами	23,66	0,23

№ з/п	КПКВК	Бюджетні програми	Профінан- совано	Питома вага бюджетної програми у загальному обсязі фінансування, %
27	6581020	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії правових наук України	21,46	0,21
28	3501530	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері фінансової політики	21,14	0,21
29	2201380	Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва, участь у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій	20,98	0,21
30	6571020	Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії мистецтв України	20,34	0,20
31	1201220	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері економічного розвитку, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності	17,21	0,17
32	2804030	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері рибного господарства	16,34	0,16
33	3401040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері розвитку фізичної культури та спорту	10,03	0,10
34	3101030	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері будівництва, житлової політики, житлово-комунального господарства та регіонального розвитку, дослідження збереження та вивчення видів флори у спеціально створених умовах	9,76	0,10
35	3609020	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері архівної справи та страхового фонду документації	8,63	0,09
36	1001050	Реалізація державної політики у сфері внутрішніх справ, забезпечення діяльності органів, установ та закладів Міністерства внутрішніх справ України	5,33	0,05
37	1206020	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері промислової безпеки та охорони праці	5,09	0,05
38	0414040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері державної статистики	0,65	0,01

№ з/п	КПКВК	Бюджетні програми	Профінан- совано	Питома вага бюджетної програми у загальному обсязі фінансування, %
39	1203020	Обслуговування державного матеріального резерву	0,50	0,01
40	2401040	Наукова і науково-технічна діяльність у сфері енергетики	0,32	0,00
41	3501100	Наукове і науково-методичне забезпечення у сфері виробництва і використання дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння та забезпечення виробничих та соціально-культурних потреб у дорогоцінних металах і дорогоцінному камінні	0,00	0,00

Додаток В

**Динаміка фінансування наукової сфери України за загальним і спеціальним фондами державного бюджету у розрізі напрямів
бюджетного фінансування, млн грн**

Напрямок бюджетного фінансування	Обсяг видатків державного бюджету, усього				у тому числі								Темп росту загального фінансування наукової сфери у % до попереднього року		
					за загальним фондом				за спеціальним фондом						
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Наукова сфера України, усього	12171,01	10050,98	12178,5	13324,36	9551,92	8520,25	8523,95	10094,74	2619,09	1530,73	3654,55	3229,62	82,58	121,17	109,41
у тому числі:															
ДіР, усього	10076,31	8091,55	9073,65	10269,11	7832,94	6931,95	6725,12	8234,08	2243,37	1159,60	2348,53	2035,03	80,30	112,13	113,18
у тому числі:															
Фундаментальні НД	5555,96	4585,32	4589,94	5511,95	4378,50	4187,70	3657,50	4491,48	1177,46	397,62	932,44	1020,47	82,53	100,10	120,09
Прикладні ДіР	3799,51	3447,76	3938,21	4132,45	2734,39	2686,45	2527,29	3122,75	1065,12	761,31	1410,92	1009,70	90,74	114,23	104,93
Проекти НФДУ	628,95		453,71	553,26	628,95		452,87	548,40			0,84	4,86			121,94
ДЦНТП	36,64	15,12	28,03	26,77	36,34	14,45	27,00	26,77	0,30	0,67	1,03		41,27	185,38	95,50
Розробки за державним замовленням	36,41	34,11	39,67	25,37	36,41	34,11	39,67	25,37	0,00	0,00	0,00		93,68	116,30	63,95
Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва	18,84	9,24	24,09	19,31	18,35	9,24	20,79	19,31	0,49	0,00	3,30		49,04	260,71	80,16
Питома вага ДіР у загальному обсязі видатків державного бюджету на наукову сферу, %	82,79	80,51	74,50	77,07	82,00	81,36	78,90	81,57	85,65	75,75	64,24	63,01			
Фінансова підтримка розвитку дослідницької інфраструктури та оновлення матеріально-технічної бази	1478,01	1375,96	1679,58	735,63	1143,88	1024,29	1248,55	639,2	334,13	351,67	431,03	96,43	93,10	122,48	43,8
Інші напрями бюджетного фінансування наукової сфери	616,69	583,47	1425,27	2319,61	575,10	564,01	550,28	1221,45	41,59	19,46	874,99	1098,16	94,61	243,45	162,75

Основні результати наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, виконаних у 2024 р., за напрямками бюджетного фінансування, од.

Показники	Код рядка	Напрями бюджетного фінансування													
		Проекти грантового фінансування НФДУ		Фундаментальні НД		Прикладні ДіР		ДЦНТП		Розробки за державним замовленням		Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва		Разом	
		загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд
Кількість наукових та науково-технічних робіт, що виконувались у звітному році	401	274	12	2214	531	2366	5253	38	1	14		98		5004	5797
Кількість завершених наукових та науково-технічних робіт у звітному році	402	80	12	593	328	975	4220	38	1	14		68		1768	4560
Кількість створеної наукової (науково-технічної) продукції - усього, у тому числі:	403	274	12	7369	455	5711	5588	42	1	50		98		13544	6056
пристрої	404	39		84	8	131	125			17		2		273	133
технології	405	60	3	81	7	255	181			18		4		418	191
матеріали	406	44	2	193	30	131	74			1		11		380	106
сортів рослин	407			127	1	61	38							188	39
породи тварин	408			3	0	0	0							3	0
методи, теорії, гіпотези	409	71	5	939	164	801	425	27		2		9		1849	594
проекти нормативно-правових документів	410	3		70	0	39	3							112	3
проекти нормативних документів	411	5		18	1	162	825							185	826
методичні документи	412	10	2	296	20	664	392	1		5		13		989	414
програмні продукти, програмно-технологічна документація	413	1		50	10	145	190	2		6				204	200
аналітичні матеріали	414	40		506	52	816	868	1		1		7		1371	920

Показники	Код рядка	Напрями бюджетного фінансування													
		Проекти грантового фінансування НФДУ		Фундаментальні НД		Прикладні ДіР		ДЦНТП		Розробки за державним замовленням		Проекти у межах міжнародного науково- технічного співробітництва		Разом	
		загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд
інше	415	1		5002	162	2506	2467	11	1			52		7572	2630
Кількість впровадженої наукової (науково-технічної) продукції 2 - усього, у тому числі	403-в	19		3807	228	3869	3195	42	1	20		75		7832	3424
пристрої	404-в	4		27	2	60	90			6		2		99	92
технології	405-в	4		60	4	210	128			3		4		281	132
матеріали	406-в	5		49	4	66	37			1		10		131	41
сорт рослин	407-в			32	0	31	37							63	37
породи тварин	408-в			0	0	0	0							0	0
методи, теорії, гіпотези	409-в	3		348	79	593	362	27		2				973	441
проекти нормативно-правових актів	410-в			69	0	21	3							90	3
проекти нормативних документів	411-в			17	1	126	67							143	68
методичні документи	412-в			212	14	641	347	1		4				858	361
програмні продукти, програмно- технологічна документація	413-в			13	6	72	152	2		4				91	158
аналітичні матеріали	414-в	3		251	35	746	705	1				7		1008	740
інше	415-в			2729	83	1303	1267	11	1			52		4095	1351

Показники	Код рядка	Напрями бюджетного фінансування													
		Проекти грантового фінансування НФДУ		Фундаментальні НД		Прикладні ДіР		ДЦНТП		Розробки за державним замовленням		Проекти у межах міжнародного науково-технічного співробітництва		Разом	
		загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд	загальний фонд	спеціальний фонд
Кількість наукових публікацій, усього, у тому числі:	416	1311	56	30855	858	27647	21181	37		86		195		60131	22095
Монографії, усього, у тому числі опубліковані:	417	30	2	645	16	812	593			1				1488	611
в Україні, усього, з них	418		2	498	14	568	342			1				1067	358
які індексуються у Scopus та / або Web of Science (далі - WoS), од.	419			55		58	5							113	5
за кордоном, усього, з них	420	30		147	2	244	251							421	253
які індексуються у Scopus та / або WoS, од.	421			65	2	31	18							96	20
Розділи монографій, які індексуються у Scopus та/або WoS, од.	422			343	7	271	175							614	182
Наукові статті у фахових наукових виданнях, усього, у тому числі:	423	1276	54	17731	467	17183	9091	37		31		195		36453	9612
які індексуються у Scopus та/або WoS, усього, з них:	424	745	3	7197	235	6322	2933	33		16		195		14508	3171
в наукових журналах з квартилями Q1, Q2, од.	425	180		2863	113	2082	455	13						5138	568
в наукових журналах з квартилями Q3, Q4, од.	426	565	3	3449	112	2845	1951	20		11				6890	2066
Підручники, навчальні посібники	427	5		347	35	503	536			3				858	571
Інші публікації	428			12132	340	9149	10961			51				21332	11301

[illegible]

Додаток Д

Показники створення / впровадження наукової (науково-технічної) продукції, отриманої за результатами виконання наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у 2024 р., у розрізі головних розпорядників

Найменування головного розпорядника	Джерело фінансування *	Створено у звітному році НТП, усього, од.	Кількість створеної НТП за видами, од.												Упроваджено у звітному році НТП, усього, %	Частка упровадженої НТП за видами, %											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше		пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше
Державне управління справами	1	873						6	10				209	648	100,0							100,0	100,0			100,0	100,0
	2																										
Державна служба статистики	1	1								1					100,0							100,0					
	2																										
МВС	1	53	8						2	12	11	4	3	13	9,4	37,5						0,0	0,0	9,1	0,0	33,3	0,0
	2	2								1				1	50,0							0,0				100,0	
Мінекономіки	1	90						1		71	1		1	16	100,0						100,0		100,0	100,0		100,0	100,0
	2																										
МОН	1	2360	126	138	176	1		651	13	18	123	89	317	708	56,4	39,7	28,3	51,7	100,0		62,4	76,9	61,1	58,5	65,2	45,7	63,3

[illegible]

Найменування головного розпорядника	Джерело фінансування *	Створено у звітному році НТП, усього, од.	Кількість створеної НТП за видами, од.												Упроваджено у звітному році НТП, усього, %	Частка упровадженої НТП за видами, %											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше		пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше
Мінфін	1	51								2		21	28	0,0									0,0		0,0	0,0	
	2	4								2			2	25,0									50,0			0,0	
Мініюст	1	57								4	4		49	80,7									75,0	0,0		87,8	
	2																										
МКСК	1	26											26	100,0												100,0	
	2																										
НАН	1	4096	133	66	200	4		694	23	21	323	104	614	1914	39,6	33,1	56,1	20,0	150,0		13,8	95,7	81,0	79,9	30,8	76,7	31,4
	2	1002	57	42	53	34		84	1	6	21	21	34	649	45,3	42,1	42,9	17,0	94,1		19,0	100,0	100,0	71,4	76,2	94,1	43,9
НАПН	1	484		26				67						391	100,0		100,0				100,0						100,0
	2	30		1				18		1	1	8	1		100,0		100,0				100,0		100,0	100,0	100,0		
НАМН	1	476		137				294			45				100,0		100,0				100,0			100,0			
	2	2											2		100,0										100,0		
НАМ	1	7						3					4		100,0							100,0			100,0		

Найменування головного розпорядника	Джерело фінансування *	Створено у звітному році НТП, усього, од.	Кількість створеної НТП за видами, од.												Упроваджено у звітному році НТП, усього, %	Частка упровадженої НТП за видами, %											
			пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше		пристрої	технології	матеріали	сорти рослин	породи тварин	методи, теорії, гіпотези	проекти нормативно-правових документів	проекти нормативних документів	методичні документи	програмні продукти, програмно-технологічна документація	аналітичні матеріали	інше
	2																										
НАПрН	1	1804						13	41					1750	100,0							100,0	100,0				100,0
	2																										
НААН	1	2173		39	1	183	3	47			47		25	1828	11,2		100,0	0,0	30,6	0,0	59,6			100,0		0,0	4,0
	2	3												3	100,0												100,0
Усього	1	13544	273	418	380	188	3	1849	112	185	989	204	1371	7572	57,8	36,3	67,2	34,5	33,5	0,0	52,6	80,4	77,3	86,8	44,6	73,5	54,1
	2	6056	133	191	106	39		594	3	826	414	200	920	2630	56,5	69,2	69,1	38,7	94,9		74,2	100,0	8,2	87,2	79,0	80,4	51,4

* 1 – загальний фонд; 2 – спеціальний фонд